ŞEHİR KÜLTÜR SANAT
TEMMUZ 2018 SAYI: 19
Ücretsizdir
Yerel Süreli Yayın
ISSN: 2548-0081
E-ISSN: 2564-7113

İMTİYAZ SAHİBİ
Kayseri Büyükşehir Belediyesi adına
Kayseri Büyükşehir Belediyesi Genel Sekreteri
Hüseyin BEYHAN

GENEL YAYIN DANIŞMANI
Yusuf YERLİ

GENEL YAYIN YÖNETMENİ
Dursun ÇİÇEK

SORUMLU YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ
Salih ÖZGÖNCÜ

YAYIN KURULU
Ahmet Selman AKYURT
Prof. Dr. Celalettin ÇELİK
Dursun ÇİÇEK
Fehmi GÜNDÜZ
Mustafa İBAKORKMAZ
Dr. Faruk KARAARSLAN
Ayşe ÖNDER
Salih ÖZGÖNCÜ
Osman YALÇIN
Yusuf YERLİ
İlyas YILDIRIM

FOTOĞRAF KURULU
Dursun ÇİÇEK
Ali SARAÇOĞLU
Abdullah KOÇ
Faik ÇİFTÇİ
Fatih S. Mehmet ÇOLAK

YAYIN KOORDİNATÖRÜ
Ahmet Deniz DOĞAN

GÖRSEL YÖNETMEN
Ali SARAÇOĞLU

REDAKSİYON
Mustafa İBAKORKMAZ
Rümeysa ERSÖZLÜ

KAPAK FOTOĞRAFI
İbrahim AKSU

İLETİŞİM
Milli Mücadele Müzesi
Tacettin Veli Mah. İnönü Bulvarı No.72
38050 Melikgazi / KAYSERİ
t: (0352) 220 70 50 - 90
sehir38@kayseri.bel.tr
www.kayseri.bel.tr

şehir
kültür sanat

YAPIM
bilge tasarım atölyesi

Barbaros Mahallesi Oymak Caddesi
Sümer Hukuk Plaza A-Blok No: 8 Kat: 10/55
Kocasinan - Kayseri
t: +90 352 221 16 16
bilgi@bilgegrafik.com

TASARIM
Ahmet Deniz DOĞAN
Şerife BOZDAĞ

İLLÜSTRASYON
Tuğba DÖKMECİ (s.42)

BASKI
INVICTA BASIN YAYIN A.Ş.
Büyük Sanayi 1. Cadde
Elif Sokak 7/244-246-247
İskitler - ANKARA
t: +90 312 342 08 00
info@invicta.web.tr

Bu dergide yer alan yazı, makale, fotoğraf ve illüstrasyonların elektronik ortamlar da dahil olmak üzere çoğaltılma hakları yalnızca Kayseri Büyükşehir Belediyesi'ne aittir. Yazılı izin olmadıkça makul alıntılar dışında bir kısmının ya da tamamının çoğaltılması yasaktır. Yayımlanan yazıların hukuki sorumluluğu yazarlarına aittir.

Dergimiz TÜRDEB -Türkiye Dergiler Birliği üyesidir.

▲ F.: İbrahim Aksu | Soysallı

başkandan...

Şehir'imizden Selamlar

Her yıl geleneksel olarak düzenlediğimiz Ramazan Sokağı etkinlikleri ve Kayserimizin önemli edebiyatçılarından Mustafa Miyasoğlu hatırasına düzenlediğimiz Hikâye Yarışması derken kitap, kültür ve sanatla dolu bir dönemi daha geride bıraktık. İlkini bu dönemde düzenleyeceğimiz Şiir yarışmasının hazırlıklarına başladık. Şüphesiz ki yaz dönemi hazırlıklarımızın temel hedefi Ekim ayını Kayseri için ekin ayı yapmaktır. İlkini geçen yıl düzenlediğimiz ve Türkiye genelinde büyük ses getiren, nitelik ve nicelik olarak ülkemizin en önemli kitap etkinliklerinden biri olan Kayseri Kitap Fuarı'nın bu yıl da ses getirmesi için elimizden gelen gayreti gösteriyoruz. BÜSAM Şehir Akademi ve Film Akademi etkinliklerimiz de Ekim ayında yeni sezonunu açacak. Yaz boyu Akademilerimizdeki programların planlanması sürecini yaşayacağız.

Her şey kitap, kültür ve sanat içinse her şey insan için demektir. Çünkü insanın hayatını insan olarak devam ettirmesinin en önemli unsurlarıdır kültür ve sanat. Bu bilinç ve şuurla bizler yerel yönetim olarak insanın sosyal ve kültürel boyutunu imkânlarımız nispetinde eksik bırakmamaya, hatta onu daha da ileri taşımaya gayret ediyoruz.

Dergimizin bu sayısı yine yeni konular ve konuklarla dopdolu.

Her sayıda Kayseri'nin sembol isimlerinden birini verirken aslında biraz da heyecanlanıyoruz. Çünkü şehirler sembolleri ile hatırlanır, ayakta durur ve bunu geleceğe aktarır. Bu anlamda Halit Erkiletlioğlu'nun İmrü'l Kays yazısı gerçekten bizi heyecanlandırıyor. Tarihin önemli bir simasının Kayseri ile ilgisini ve bağını bilmek böyle anlamlı bir duygu. Kayseri'nin tarihî ve gezi mekanlarından biri olan Derevenk Vadisi bu sayımızda editörümüz Dursun Çiçek'in fotoğrafları ve anlatımı ile işlenmiş.

Şehrimizin tarihî ve kültürel anlamda önemli yerleşim mekânlarından biri de İmaret/Amarat'tır. Eskilerin Kayseri'nin ulema yatağı ve tabii medresesi olarak gördüğü İmaret'i Mustafa Ferit Yıldız yazdı. Mustafa Cingil'ın Pervane Bey Medresesi'nin hikâyesi, tarihçimiz Önder Kaya'nın İstanbul'daki Kayseri ve Erciyes'i anlattığı Mimar Sinan'ın İzinde serisi birbirinden önemli iki yazı.

Başta da belirttiğim gibi Mustafa Miyasoğlu adına düzenlediğimiz Hikâye yarışmamız sonuçlandı. Bu sayıdan itibaren dereceye giren hikâyelerimizi dergimizde okuma imkânınız olacak.

1800'lerin ortasında Anadolu'da ve özellikle Kayseri'de yaşanan kıtlık ile ilgili anlatıların en önemlisi şüphesiz ki dönemi destansı bir biçimde anlatan metinlerdir. Mehmet Karaarslan'ın hazırladığı Kıtlık Destanı gerek belgesel boyutu ve gerekse dönemin Kayseri'sinin sosyal yanlarını yansıtması bakımından önemli bir metin.

Şehir ve Hafıza/Kayseri'yi Fotoğraflayanlar bölümümüzün bu sayıdaki misafiri İbrahim Aksu. Aksu'nun Şehrimizin önemli mekânlarından oluşan fotoğraflarını keyifle izleyeceksiniz. Erciyes'ten Aladağlara, Kapuzbaşı Şelalesi'nden Sultan Sazlığı'na güzel bir gezi yapacaksınız.

Bülent Akyürek Türkiye'nin önemli kalemlerinden/yazarlarından birisidir. Mustafa İbakorkmaz'ın onunla yaptığı, kültür, kitap ve Kayseri eksenli söyleşisi mesaj ve bilgi dolu. Şehrin Yüzleri'nde ise Kayserili bir ozanımız Metin Türköz var. Mehmet Akif Korkmaz'ın kaleminden okuyacaksınız.

Kitabiyat bölümümüzde geçen ay yayınladığımız Muhammed Köse'nin "Kayseri Şehri" kitabını Şerife Bozdağ tanıttı. Kayseri'nin belli bir dönemini konu alan kitap tarihçilerimizin ve özellikle sosyal/kültür araştırmacılarımızın dikkatini çekecek mahiyette bir çalışma. Hasan Yüksel'in Bünyan Halısı başlıklı yazısı da şehrimizle sembolleşen halının hikâyesini anlatıyor. İlgiyle okuyacaksınız. Büsam-Şehir Akademi bölümümüzde geçen ay yaptığımız Akif Emre Sempozyumu ile ilgili notlar var. Mustafa İbakorkmaz'ın kaleminden okuyacaksınız.

Yaz dönemi bizim kültür ve sanatla ilgili hem yoğun faaliyetlerimizi hem de hazırlıklarımızı ve planlamalarımızı daha derin olarak yaptığımız dönemdir. Bu bağlamda yaz ve tatil döneminizin kitap dolu geçmesini diler bir sonraki sayımızda buluşmak üzere kitapla kalmanızı temenni ederim...

Mustafa ÇELİK
Kayseri Büyükşehir Belediye Başkanı

içindekiler...

PORTRE

İmrü'l Kays İbn Hucr
Halit Erkiletlioğlu
6

BÜSAM-ŞEHİR AKADEMİ

Akademi Günlüğü
Mustafa İbakorkmaz
26

DOĞA

Derevenk Vadisi
Dursun Çiçek
10

EDEBİYAT - SOSYAL TARİH

Kayseri'de Kıtlık ve Aşık Salih'in Kıtlık Destanı
Mehmet Karaarslan
32

MEKAN

Amarat Mahallesi
Mustafa Ferit Yıldız
18

TARİH

Pervâne Bey Medresesi ve "Pervâne Dönemi"
Mustafa Cingil
36

MİMAR SİNAN'IN İZİNDE

Çinilerin Efendisi Rüstem Paşa Camii

Önder Kaya

42

KÜLTÜR - GELENEK

Bünyan Halısı

Hasan Yüksel

60

KİTABİYAT

Kayseri Şehri / 1830–1860 İdari, Demografik, Sosyal ve İktisadi Yapısı

Şerife Bozdağ

84

ŞEHİR VE HAFIZA

İbrahim Aksu

Alper Asım

68

SÖYLEŞİ

Bülent Akyürek'le Muhabbet

Mustafa İbakorkmaz

50

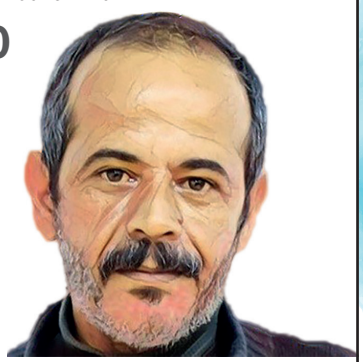

SOFRA

Tandır Böreği

Şehir Kültür Sanat

86

HİKAYE YARIŞMASI

Kara Şaman'ın Laneti

Murathan Çarboğa

56

ŞEHRİN YÜZLERİ

Almanya'da Bir Âşık "Kayserili Metin Türköz"

Mehmet Akif Korkmaz

78

KÜLTÜRDEN

Şehirden Kısa Kısa Haberler

Şehir Kültür Sanat

88

İMRÜ'L-KAYS İBN HUCR

Halit Erkiletlioğlu

Necid'de doğan ve asıl adı Cendah ya da Hunduc olan şairin soyu Kahtanilere dayanmaktadır. İmrü'l-Kays lâkabı, Kaysoğulları'na mensup ve şiddet adamı anlamındaki sıfatıdır. Gençlik hayatı aşk ve sevda ile sefahat içinde geçerken, bu hayatını Muallaka'da güzel şiirlerle anlatmaktadır. Lafızları gayet fasih ve üslubu metin olmakla beraber aşk konularını apaçık bir şekilde söylemekten çekinmez. Diğer Arap şairlerinde görülen iffet İmrü'l-Kays'da asla yoktur.

Pederi öldürülmeden önceki gençlik hayatında gayet yakışıklı, mümtaz ve asil bir aileye mensup olan İmrü'l-Kays, mağrur, mesut fakat gayet süflî bir hayat geçirmekte iken, gözüne kestirdiği güzel Arap kızlarına; *"Sekiz, dört ve iki nedir?"* gibi muzip sorular sorarmış: Fakat bu sayıların toplamı olan *"on dörttür"* vs. gibi basit cevap verenlere ilgi duymazmış. Bir gece yanında erkek muhafızı bulunan bir kıza aynı soruyu sorduğunda *"sekiz yırtıcıların, dört devenin, iki ise güzel kızların memeleridir."* cevabını alınca eşi olacak zeki bir kadın bulduğuna inanarak onu babasından istemiş ve derhal evlenmiş. Bununla beraber eski kötü huylarını terk etmeyerek amcasının kızı Fatıma Uneyza ile de yasak aşk yaşamaya devam ediyormuş. Uneyza'nın güzelliğini ve aralarında geçen aşk maceralarını pek açık bir şekilde Muallaka'sında utanmadan anlatmaktadır. Bu gayri ahlâkî duruma kızan pederi, Rebi'a ismindeki sadık kölesine oğlunu öldürmesini ve gözlerini kendisine getirmesini emretmiş, köle de efendisinin emrini yerine getirmiş. Fakat bir müddet sonra babası yaptığına pişman olduğunda Rebi'a, oğlunun hayatta olduğunu kendisine getirdiği gözlerin bir geyiğe ait olduğunu itiraf etmiş. Bu türlü efsaneler İmrü'l-Kays hakkında anlatılmaktadır.

Nitekim Muallaka'sı da İmrü'l-Kays'ın yaşamının ilk devresini gayet açık ortaya sermektedir.

Maceralarından birini de kendisi şöyle anlatır. Sevgilisi Uneyza'nın, arkadaşları ile birlikte "Dâretu Cülcül" denilen bir göle gideceğini haber alan İmrü'l-Kays, onlardan önce göl civarında bir yere gizlenir. Kızlar gelip İmrü'l-Kays'ı fark etmeden elbiselerini çıkararak suya çıplak olarak girdikleri sırada saklandığı yerden çıkarak hepsinin elbiselerini toplar. Kızlar çok zor bir durumda kaldıklarını anlarlar. İmrü'l-Kays, sevgilisi Uneyza'ya kendisini suyun dışında çıplak olarak görmedikçe elbisesini vermeyeceğini yemin ederek söyler ve nihayet amacına da ulaşır. Hatta bu işvelerle günün büyük kısmı geçtiği ve kızlar da acıktığı için İmrü'l-Kays, altındaki deveyi onlar için kesip oldukça güzel bir et ziyafeti bile verir. Onlara şarap dahi bulup içirir. Daha sonra akşama doğru kabilelerinin ikametgâhına İmrü'l-Kays, Uneyza'nın hevdecinde (deve üzerine kadınlar için yapılan hücre) olduğu halde hep beraber geri dönerler. Muallaka'sının baş tarafında bu vakayı böylece anlatmaktadır.

"10- Hey (İmrü'l-*Kays*), *sen o sevgililerinle nice mesut günler geçirdin. Özellikle de Daretu culcul'da geçirdiğin gün...*

11- Genç kızlara bineğimi kestiğim o gün... Geride kalan yükünü develerine yüklemem ne hoştu be!

12- Genç kızlar devemin kızarmış etini birbirlerine sunup durdular. Yağı da iyi bükülmüş beyaz ipeği andırıyordu.

13. Mahfeye, Uneyze'nin mahfesine girdiğim o gün: "Yazıklar olsun sana! Beni yaya bırakacaksın" demişti Uneyze.

14- Mahfe kayıp da ikimizi birden yan yana yatırınca bana: "Devemi yaraladın İmrü'l-Kays, in aşağı!" diyordu.

15- "Yürü, devenin yularını kendi haline bırak; beni de meyvelerini devşirme zevkinden alıkoyma!" demiştim ona.

16- Senin gibi nice gebe ve emzikli kadınların kapısı çalmış ve onları, henüz bir yaşına basmış, nazarlıklı yavrularından alıkoyarak eğlendirmişimdir."

Hadramut ve Yemame'de hüküm süren bir kabile reisi olan babası Haris oğlu Hucr'un, Esedoğlu kabilesi tarafından çadırında öldürülmesi üzerine intikam hırsına kapılan en küçük oğlu Kays'ın, hayatı tamamen değişmiştir. Öyle ki pederinin intikamını almadıkça şarap bile içmemeye ve başını yıkamamaya azmetmiştir. Desteğini aldığı Bekr, Taglip ve Yemen kabileleri ile Esedoğullarını yenerek babasının intikamını alır. Fakat Hire kabilesi reisi Münzir'in Esedoğulları, İyad ve Tenuh kabileleri ile işbirliği yaparak İmrü'l Kays'ın üzerine yürümesi üzerine bunlarla baş edemeyeceğini anlayarak yardım istemek amacı ile Bizans'a kadar gider. İstanbul'da İmparator Justinianus (483-565) ile görüşerek yardım vaadini alarak dönüş yoluna koyulacağı sırada hasmı olan Esedoğullarından Tamah adlı bir kişi, arkasından Kays'ın çapkın bir şair olduğunu ve imparatorun kızıyla şiirler söyleyerek aşk yaşadığını İmparator'a duyurur. Bu duruma sinirlenen İmparator Justinianus, Kays'a altın dokumalı bir kumaştan zehirli bir elbise göndererek bunu mutlaka giymesinin kendisine hürmet olacağını, her indikleri yerde de kendisine haber göndermesini bildirir. Bundan çok memnun olan Kays, sıcak bir günde elbiseyi giyer ve terlediği anda zehir vücuduna etkisini göstererek derisi kabuk kabuk soyulmaya başlar. (Bu sebepten dolayı Bizans tarihçileri kendisini "Zülkuruh"=yaralı görünen olarak anarlar.) Öleceğini anlayan Kays, yakınına geldiği Asib (Alidağ) denilen bir dağın zirvesinde bir Bizanslı prensese ait olduğunu öğrendiği yere gömülmek ister ve "*Ey komşum olan kadın. Birbirimizi ziyaret etmek için yolumuz yakındır. Bu Asib dağı durdukça ben de duracağım. Ey komşum, biz ikimiz de burada garibiz. Garipler birbirlerinin akrabaları sayılırlar*"[1] diyerek 565 yılında ölür. Kayseri'de Asis Dağı'nın (Ali Dağı) tepesine gömülür[2]. Mezarı geçen yüzyıla kadar ziyaret yerlerindendi[3].

Öleceğini anlayan Kays, yakınına geldiği Asib (Alidağ) denilen bir dağın zirvesinde bir bizanslı prensese ait olduğunu öğrendiği yere gömülmesini ister ve "*Ey komşum olan kadın. Birbirimizi ziyaret etmek için yolumuz yakındır. Bu Asib dağı durdukça ben de duracağım. Ey komşum, biz ikimiz de burada garibiz. Garipler birbirlerinin akrabaları sayılırlar*" diyerek 565 yılında ölür. Kayseri'de Asis Dağı'nın (Ali Dağı) tepesine gömülür. Mezarı geçen yüzyıla kadar ziyaret yerlerindendi

Cahiliye döneminin ünlü şairlerinden olan İmrü'l Kays, Arap şiirini belli kurallara bağlayarak, kafiye düzenlerine yeni esaslar koymuştur[4]. Peygamberimizin doğumundan ve İslâmiyetin zuhurundan önce yaşamış bulunan şairin, Peygamber Efendimiz tarafından "Arap şairlerinin öncüsü" olarak nitelendirilmesi ile şöhreti zirveye ulaşmıştır[5]. Şiirleri "Seb'a-i Muallaka'da" (yedi askı) yer almıştır. O zamanlar şiire çok rağbet edildiğinden, birçok büyük şair vardır. Fakat hepsinin üstünü Hasan bin Sâbit ile bu İmrü'l-Kays idi. Mısır'da basılan divanında da güzel kasideleri vardır. Bu şiirlerde pederinin intikamını almak için Benî Esed ile muhtelif kabilelerden topladığı adamlarla yaptığı muharebelerini ve derbeder hayatını anlatmaktadır.▪

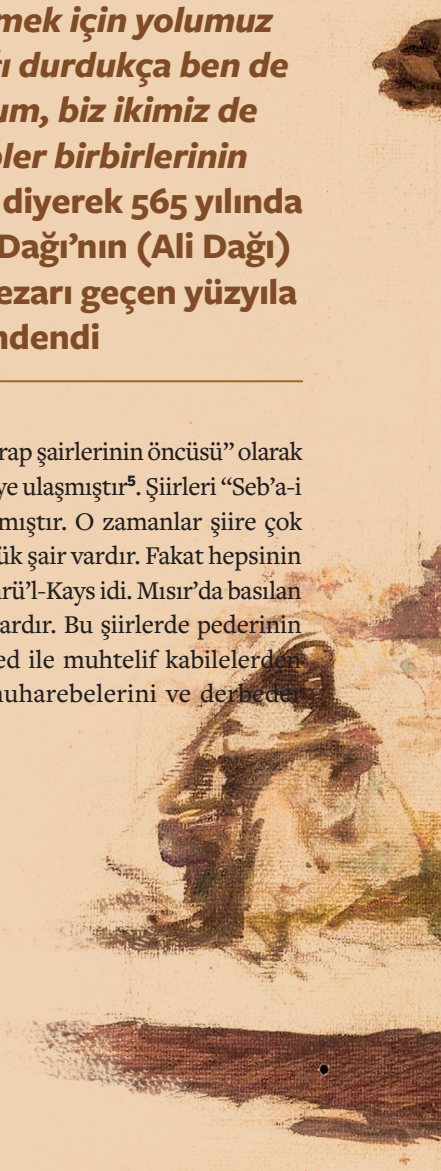

1 Sümer, Faruk **Yabanlu Pazarı,** Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı İst. 1985
2 Şerafeddin Yaltkaya, Yedi Askı, Devlet Kitapları, İstanbul 1985 s. 16
3 **Evliya Çelebi Seyahatnamesi,** Mehmet Zıllioğlu, Türkçeleştiren, Zuhuri Danışman, İst: 1970,
4 Kalkaşandi, **Şubhal aşafi Kitâbet al inşa** Kahire 1913, C: 13, S: 138 / Şerafeddin Yaltkaya, yedi askı İst. Y. 985 S: 7 / C. L. Huat İ. A. C: 5/11 S: 988.
5 Savran Ahmet, İmrüul **Kays b. Hucr.** TDVİA. 22. c, s: 238

Bazı mekânların bilinmemesi bazen avantaj haline gelebiliyor. Özellikle içinde yaşadığımız zamanlarda yayla, vadi ve diğer mesire alanlarımızın sadece piknik kültürü eksenli kullanılması çevre kirliliği anlamında büyük tahribatlara da yol açabiliyor. Mesire alanı olarak yapılan bir mekânın ocağı, oturma ve yemek yeme alanı, hemen yanı başında çöp atma alanı olduğu halde insan etraftaki kirliliği gördüğü zaman derin derin hayıflanıyor. Nedenini ve niçinini sorguluyor.

Bunun içindir ki keşfedilmemiş bir vadi, az bilinen bir yayla ya da kuytu bir çeşme başı ile karşılaştığımızda oradaki tabiilik ve güzelliğin bozulmamış olması bizleri mutlu ediyor. Oysa tabiat insanla anlamlıdır. İnsanın imarı için yaratılmış tabiatı insansızlaştırmak asla çözüm değil.

Dursun Çiçek

DEREVENK VADİSİ

Öyleyse buradaki problem birinci derecede insanın zaman ve mekân anlayışı ile ilgili tasavvurudur. Bu tasavvur neyse insan zamana ve mekâna onu yansıtır. Çevreyi kirleten bir insanın, evinde, bahçesinde, işyerinde, sokağında vb. herhangi bir yerde de tutumu aynıdır. Seyir halindeki arabasının penceresinden sigara izmaritini veya kutusunu yola atan, ya da evinin balkonundan aşağıya çöp döken, sokakta yürürken yediği kabuklu yemişin kabuklarını rastgele atan insan, sözünü ettiğimiz bu tipin en bariz örneklerindendir. Zaman ve mekân tasavvuru aidiyetle ilgili değil, hükmetmekle, elde etmekle ve onu istismar etmekle ilgilidir.

Oysa zaman ve mekânla aidiyet ilişkisi içinde olan bir insanın böyle davranışlar geliştirebilmesi mümkün değildir. Çünkü o kendisine olan saygısını ailesine, çevresine, içinde bulunduğu zaman ve mekâna da gösterir. Tabiatla bir aidiyet-uyum ilişkisi vardır. Kendi üstünü temizlediği gibi evini, işyerini, gezdiği dolaştığı vadileri, yaylaları da temiz tutar, hatta kirliyse temizler. Öyleyse dünyada varlığın korunması ve kendini yenilemesi temizlikle ilgilidir. Temizlik bir yenilenme, bir kendine dönüş ve bir yeniden doğuştur.

Bu duygularla tabiata gittiğinde de tabiatta sürekli bir kendini yenileme, kendine dönme ile karşı karşıya kalır

insan. Tabiattaki bozulmamışlık ve yaratıldığı gibi durma hali insanın kendini bilmesine ve kendini tanımasına yol açar. Bozulmamış bir vadi, kirlenmemiş bir yayla bir çocuğa benzer. Hala fıtratı taşır çünkü. Aslında insan unutmaya yüz tuttuğu fıtratını tabiattan öğrenebilir. Ancak bunu yapacağına kendisine yaptığını tabiata da yapmaktadır. Bugün tabiattaki fıtri yapıyı en çok bozan ya da ona müdahale eden insandır.

Bir Nisan/Mayıs döneminde Derevenk Vadisi'ne girdiğimde bunları düşündüm. Suyun sesinin dilimizdeki türkülere karıştığı cennet gibi bir vadi. Daha önce badem vakti çiçeklerin yeni çıktığı dönemde de gelmiştim. Rangarenk çiçekler yemyeşil yaprağa durmuş. Yeni yağan yağmurun kokusu rahmetin ne olduğunu anlatıyor etraftaki insanlara. Kuşların sesi suyun sesi ile insana ulaşma yarışında.

Sağlı sollu hala ekilen bahçeleri gördüğümüzde mutlu oluyoruz. Çünkü insan sesinin ve nefesinin olmadığı yer anlamsız ve bakir. Yan düzlükteki inek sesleri, karşı yamaçtaki koyun sürüsü, köpeklerin belli belirsiz havlamaları vadide yankılanıyor. Bizse su kenarında yürüyerek, dereden manastıra ulaşmaya çalışıyoruz.

Derevenk Vadisi, Talas ilçe merkezinin güneydoğusunda Tavlusun sınırları içerisinde. Tavlusun ayrıca anlatılacak bir yer.

Vadi yaklaşık 4,300 metre uzunluğa sahip. Talas'tan Tavlusun'a ya da Tavlusun'dan Talas'a dere içinden yürünebilir. Vadinin yamaçlarında da patikalar var. Dik yokuşlar, uçurum kenarından devam eden patikalar doğa yürüyüşü sevenlere hitap eder. Zorlu bir yolculuk olsa da sunduğu manzaralarla hayran bırakır kendine. Aslında Derevenk vadisi Tavlusun'da bitmiyor. Germir'den Gesi'ye kadar uzanıyor. Dolayısıyla bir tarihi içinde barındırıyor denilebilir. Son dönemlerde yerel yönetim bölgeyi sit alanı ilan etti ve koruma altına da aldı.

Adını bugün bulunmayan ama tarihi bir yerleşim yeri olduğu söylenen Derevenk köyünden aldığını söylüyor bölgedeki insanlar. Türkçe "dere" ve Ermenice kilise anlamına gelen "venk" kelimesinden adını aldığını söyleyenler de var. Venk/kilise vadide bulunan manastırla ilgili olmalı diye düşünüyoruz ve manastıra doğru yolumuza devam ediyoruz.

Derede bazen ağaçlar sıklaşıyor. Bir an Koramaz vadisinde olduğumuz hissine kapılıyoruz. Ağaçlar

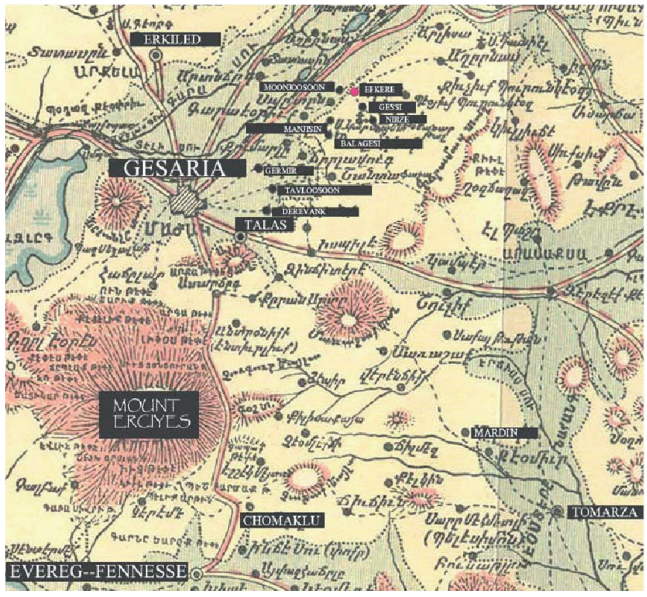

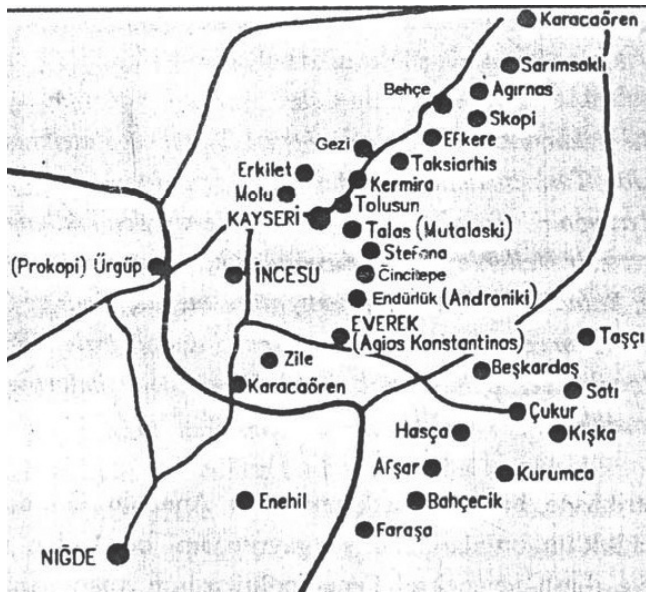

seyreldiğinde yamaçlarda gördüğümüz sivri kayalar peribacalarını ve Kapadokya'yı hatırlatıyor. Manastır'ın hizasına geldiğimizde yukarı doğru tırmanmaya başlıyoruz.

15 dakikalık bir tırmanıştan sonra tıpkı Kapadokya'daki kaya kiliseleri ve manastırları andıran bir yapı ile karşılaşıyoruz. Genel yapısına bakıldığında oradan daha devasa bir yapı olduğu anlaşılıyor. Ancak bütün tarihi eserlerde karşılaştığımız tahribat ve çevredeki kirlilik burada da bizi karşılıyor. Her gelen bir şey yazmış neredeyse ve asıl eserin görüntüsü yok olmuş. Duvardaki tarihi detaylar artık görünmüyor bile.

Şeyda Güngör Açıkgöz'ün verdiği bilgilere göre; Derevenk'de Surp Sarkis Manastır Kilisesi, Surp Toros ve Surp Asdvadzadzin kiliseleri bulunuyordu. Yapım tarihi bilinmeyen Surp Sarkis Kilisesi'nin kısmen kaya içine oyulmuş 28 m. uzunluğunda bir şapeli bulunuyordu. Surp Toros ve Surp Sarkis manastır/kiliselerinde 1890'a dek tahta çalınıyor olması, yapıların o yıllarda kullanıldığını göstermektedir. Ona göre köyün üst tarafındaki Surp Toros Kilisesi'nin 1626 (1035) yılında yapıldığı

görülmektedir. 1825 depreminde yıkılan Surp Asdvadzadzin Kilisesi, 1848 (1264) tarihli fermanla, 1859'da (1276) yeniden inşa edilmiştir. Derevenk'te, hangi kiliseye ait olduğu bilinmeyen kalıntılar da mevcuttur. Halep Surp Asdvadzadzin Kilisesi'ndeki 1511 tarihli bir İncil'de, İsbile'deki Surp Asdvadzadzin ve Surp Teodoros kiliselerinin varlığından söz edilmektedir. (Bkz: Kayseri Ve Çevresindeki 19. Yüzyıl Kiliseleri ve Korunmaları İçin Öneriler 2007)

Dönüşte Manastır'dan başlayarak vadinin yamacındaki patikayı kullanmaya karar veriyoruz. Vadi ve aşağıda şırıl şırıl akan dere daha güzel görünüyor. Sağlı sollu badem ağaçlarının arasından dilimizde bir Kayseri türküsü yolumuza devam ediyoruz... ▪

Karye* Mahallesi

Hafızlar Yurdu

Mustafa Ferit Yıldız

Kayseri ilinin kuzeydoğusunda, İç Anadolu'nun 40 kilometrelik en dik vadisinin bulunduğu Kızılırmak kıyısında her türlü doğal güzelliğe sahip yerleşim yeri olarak kurulan, şehrimize 45 km mesafede Güneşli nahiyesi ve şehir merkezine bağlı Amarat kasabası iken son sistem değişikliğinden sonra Kayseri merkez Kocasinan ilçesinin mahallesi statüsüne geçmiştir.

Amarat'ın eski çağ tarihiyle ilgili arkeolojik araştırmalar yapılmamıştır. Yöremizde rastlanan kalıntı ve buluntular Amarat'ta birçok eski medeniyetin yaşadığını göstermektedir. Kendiliğinden günümüze kadar gelen ya da yasal olmayan yollarla çıkarılan bulgular Hitit, Roma, Bizans gibi medeniyetlerin yörede

*İmaret

yaşadığını göstermektedir. Eski yerleşim yerleri olan Kızılırmak kenarındaki Zırha Kalesi ve bu kaleye bir iki km. uzaklıkta Silahtar köyü mevkiinde bulunan, Kızılırmak kıyısı kenarında kurulmuş en eski yerleşim yeri olan Harsanıs (Kersonis) Kalesi hakkında edinilen bilgiye göre; Hıristiyan Arap Gabalai İbn–Al Aiham, 638 yılında Kapadokya bölgesi içerisinde olan Harsanıs'a yerleşmiştir. Böylece 10. yüzyıla kadar siyah saçlı siyah gözlü Gason boyundan gelen Araplar burada yaşamıştır. 730 yılında ilk kez bu bölge Araplar tarafından fetih edilmiştir. Zamanla baskınlar düzenleyen Sasanilerle de savaşan Araplar 831 yılında yenilgiye uğramışlardır.

Alman Herbert Hunger'in Tabula İmper II Byzantin adlı eserinden çevirmek suretiyle edinilen bilgilerde Kızılırmak kenarındaki Harsanıs Kalesiyle ilgili bu bilgiler geçmektedir. Araştırmalara göre Hicri 906/Miladi 1500 tarihli tahrir defterinde Amarat (İmaret) köyünün kuruluş tarihi kaydı vardır. 1476 yılında da köyümüzün kaydı bulunmaktadır.

Ayrıca Kızılırmak kıyısında Özvatan ilçesi ile bizim köyümüzün mevkisinde bulunan Uyuzsuyu mevkimizin yakınında Ötaçe'de yonu taşlarla örülmüş Kesikköprü'nün ayağı varlığını korumaktadır. Bu köprü o yıllarda Bozok ilini Avşar iline bağlayan kervanlara üç gün burada imaret verilen bir yerdir. Sivas'ta bulunan ve aynı ismi taşıyan Kesikköprü 1213 yılında Selçuklu kumandanlarından Yavaş Aslan tarafından inşaa edilmiştir. Vakfiyesinde Sivas civarı Kayseri yolunda Kızılırmak üzerinde inşa edilen köprü

Yöremizde rastlanan kalıntı ve buluntular Amarat'ta birçok eski medeniyetin yaşadığını göstermektedir. Kendiliğinden günümüze kadar gelen ya da yasal olmayan yollarla çıkarılan bulgular Hitit, Roma, Bizans gibi medeniyetlerin yörede yaşadığını göstermektedir.

daha sonra Gürcü Hüseyin Köprüsü, XIX. yüzyılda da Kesikköprü adıyla anılmıştır. Ayrıca köprünün yanında bir ribat (Sınır karakolu) ile türbe inşa ettirildiği de belgelenmektedir.

Osmanlı İmparatorluğu döneminde 1500'lü yıllardaki kayıtlardaki Kenar-ı Irmak Nahiyesi İslamlı yörükleri diye geçmektedir. Bu Kenar-ı Irmak nahiyesine bağlı (Bu nahiye Özvatan ilçesi olabilir) beş köy ve 51 cemaat bulunmaktaydı. Çukur Köyü (Özvatan ilçesi), İmaret (Amarat Köyü), Molu Köyü, Şeyhyar

Amarat'ın nüfusu, etnik yapısı ve arazi durumu değerlendirilmesi açısından, İngiliz istihkâm subayı Teğmen Ferdinand Bennet 1880 yılında Kayseri Sancağı hakkında ayrıntılı bir genel rapor hazırlamıştır.

Köyü (Bugün böyle bir köy bulunmamaktadır) ve Kemercilü Köyü (bugünkü ismi Kermelik), 1500 tarihli defterde Çukur Köyü'ne bağlı mezra idi

1800'lü yıllarda Amarat Köyü'nün nüfusu etnik yapısı ve arazi durumu değerlendirilmesi açısından, İngiliz istihkâm subayı Teğmen Ferdinand Bennet'in 1880 yılında hazırlamış olduğu Kayseri Sancağı hakkındaki genel rapor kayda değerdir. Bu raporun özelliği 1878 Berlin Anlaşması ve Kıbrıs Konvansiyonu sonrasında İngiltere hükümetince Anadolu'da görev yapmak üzere oluşturulan ve bir benzeri daha önce hiç görülmemiş olan "Askeri Konsolosluklar" örgütlenmesine mensup askeri konsolos yardımcısı tarafından hazırlanmış ayrıntılı bir çalışma olmasından kaynaklanmaktadır.

Bennet 1880 yılında bu göreve atanmış, Kayseri ve yöresinde geçirdiği 6 aylık süre sonunda bu raporu Osmanlı makamlarından, salnamelerden ve çeşitli kaynaklardan yararlanmanın ötesinde yerel önder ve kentin tacirlerinden bilgiler alarak rapor etmiştir. Elbette ki bu rapor İngiltere'nin "yüksek çıkarları" düşünülerek hazırlanmıştır.

Amarat, önceleri Güneşli (Muncusun) nahiyesine bağlı merkez köy iken 1975 yılında belediye teşkilatı kurularak kasaba olmuştur. Şimdi ise Kayseri ilinin merkez ilçesi Kocasinan'a bağlı bir mahalledir.

Köyümüzün tarihinden yaşadığımız yıllara dönecek olursak 1970'li yıllarda, kerpiç yapılı toprak damlı evlerde 8-10-15 kişilik nüfusun (Horantanın) bir arada yaşadığı, bir kazanda pişen yemeğin (aşın) hep beraber çalakaşık yendiği dönemlerde mutlu ve huzurlu bir köydü. Karasabanla ekilen tarlalardan biçilen ekinleri gece yarısı gün doğmadan kağnılarla getirmeye giderdik. Kağnıya yüklenen ekini harman yerine getirir ve düvene koşulan öküzlerle sürer, tığ yapar, yabalarla savurarak mahsulü kaldırırdık. Ekin biçmeye giden ailemize biz çocuklar merkeple azıklarını (yiyeceklerini) götürür, pınarlardan testilerle sularını getirirdik. Kadınlar ekini orakla, erkekler ise tırpanla biçerlerdi. Biçilen ekin deste yapılır, tekrar desteler toplanarak yığın haline getirilirdi. Her evin yiyeceği yıllık erzakı un, buğday, bulgur vs. ambarlara yerleştirilerek harmandan kalkılırdı.

Mazide kalan o eski günlerde çocukken harman yerlerinde ve kerpiç yapılı toprak evlerin damlarında bilye, sekmeli taş, birdirbir, karatavuk kanlıyor, ay gördüm, zıh, çelik çomak oyunları oynardık ve tadına doyamazdık. Kış mevsimi gelince meşe ağacından yapılan kızaklarla karda kayardık. O yıllarda ayağımıza el örgüsü yün çoraplarla soğuk kuyu denilen lastik

Amarat Köyü'nden Çukur'daki medresede ve Kayseri'deki Taşçıoğlu Kuran Kursu'nda okuyup yetişen kırka yakın hoca ve hafızımız Kayseri ve çevresine bağlı köy ve yöre camilerinde imamlık görevlerini üstlenmişlerdir.

ayakkabılar giyerdik. O dönemde ihtiyacımız olan bazı şeyleri temin etmek mümkün değildi. Ev hanımları ise gaz lambasının ışığında üç bayan bir olur, el halısı dokuyarak ev ekonomisine katkı sağlarlardı. 1974 yılına kadar köyümüzde elektrik yoktu.

1967'de ilkokula başladığımız yıllarda köyümüzün hatırı sayılır eşrafından, Cum-

huriyet döneminin ilk eğitmenlerinden muhterem Mehmet Dinçsoy hocam bizleri ve köyümüz halkını okutup eğiterek bilgisiyle yolumuzu aydınlamıştır. Ayrıca eğitmen Mehmet Dinçsoy hocam ata sporumuza gönül vermiş yöremizin sayılı güreşçisidir (pehlivan). İlk belediye başkanımız olan Mevlit Ünlü de yöremizin hatırı sayılır pehlivanlarındandır.

Amarat Köyü'nden Çukur'daki (Özvatan) medresede ve Kayseri'deki Taşçıoğlu Kuran Kursu'nda okuyup yetişen kırka yakın hoca ve hafızımız Kayseri'de çevresine bağlı köy ve yöre camilerinde imamlık görevlerini üstlenmişlerdir. Örnek verecek olursak Cami-i Kebir'de Eyüp Hafız Hocam, Hunat Camii'nde Hayrullah Hafız Hocam ve Veysel Hafız gibi imamlık vecibelerini yerine getirmiş hocalarımı sayabilirim. Bu yanıyla Amarat, hafızları ve hocaları ile bilinen bir yerdir.

Genç nesile miad köprüsüyle soy bağları kurulur
Yad edilip de anlatılmayan tarih ki bir gün unutulur. ▪

AKADEMİ GÜNLÜĞÜ

26 Mayıs 2018

Mustafa İbakorkmaz

Bir gün dünyanın gelip geçiciliğine yani yok olup gideceğine insanlar şahit olacak. Kıyamet kopacak. O güne kadar biz sadece dünya üzerinde kendi gelip geçiciliğimize şahitlik ediyoruz. Kendi küçücük kıyametimiz kopuyor ve ölüyoruz. Ölüp gidenlere bakarak geride bıraktıklarını görüyoruz. Bu dünyada ne için çalışmışlarsa tüm hasılatlarını burada bırakarak gidiyorlar. Halk bilgeliğimiz ne güzel özetlemiş meseleyi. Kefenin cebi yok. Her şey burada kalıyor, öte tarafa götürdüklerimiz başkalarının hayatlarında bıraktığımız olumlu ya da olumsuz izler. Bir de gittiğimiz yerde lehimize ya da aleyhimize olacak ne varsa onlar...

Ölüm, ölen için bu dünyada bir son. Ahiret hayatı denilen, bizim bilmediğimiz, vakıf olmadığımız bir hayat var. Meselenin o tarafı bizim için bilinemez ve anlaşılamaz olduğundan, burayı yani dünyayı ve bildiğimiz yaşadığımız yanıyla hayatı gün gün tüketiyoruz. Ama göçüp gidenler daima ölümle ilgili düşüncelerimizi tetikliyor. Çünkü ömürleri boyunca ne için didinip çabaladıklarını, ne bıraktıklarına bakarak görüyoruz. Giden herkesin bir mirası var. Kimi borç harç bırakıyor, kimi servet. Kimi ün şan bırakıyor, kimi gönüllerde muhabbet. Kimi de eser bırakıyor.

Sonuçta kim ne bırakırsa bıraksın, kendinden arta kalanlarla bir müddet daha yaşamaya devam ediyor. Hatıralarımızda, hafızalarımızda, gönüllerimizde veya cüzdanlarımızda...

Bu girizgâh, sözü Büsam Şehir Akademi'nin düzenlediği Akif Emre Sempozyumu'na getirmek için kaçınılmaz gibiydi. Büsam Şehir Akademi'nin kurucularından, Şehir Kültür Sanat ve Düşünen Şehir dergilerinin isim babası Akif Emre'yi vefa-

tının birinci yıldönümünde düzenlediğimiz sempozyumda yâd etme imkânı bulduk.

Sempozyum, 26 Mayıs 2018 Cumartesi günü, Büyükşehir Belediyesi Meclis Salonunda gerçekleşti. Saat 14'te başlayan sempozyum iki oturumdan oluştu. Neredeyse iftar vaktine kadar da devam etti. Sempozyumun gerçekleştiği salon tamamen doluydu. Tatil ve ramazan olmasına rağmen saatlerce süren sempozyum katılanlar tarafından ilgiyle izlendi. İlk olarak, Fotoğraflarla Akif Emre konulu bir video gösterimi gerçekleşti. Şahsen, fotoğraf albümlerinde artık

hayatta olmayan birilerinin fotoğraflarını görmek bende garip duygular uyandırır. Sanki fotoğraftaki insan öleceğini biliyormuş, öldükten sonra birileriyle göz göze geldiğinde bir şeyler anlatmak istiyormuş hissine kapılırım. Bu his benim için daima hüzne gark eden bir his olmuştur. Akif Emre'nin hayatının çeşitli dönemlerinden kesitlerin yer aldığı bu fotoğraflarda da benzer hisler yaşamaktan kendimi alamadım. Çoğu Dursun Çiçek'in objektifinden yansıyan fotoğraflarda ise Akif Emre'nin vefatının ardından en çok dile getirilen yalnızlığı gördüm desem abartılı olmaz. Fakat bu yalnızlık bir terk edilmişlik değildi. Dağlarda, kırlarda, kuş uçmaz kervan geçmez yerlerdeki türbelerde sanki bir münzevinin fotoğrafı vardı. Çevresine, belki de yakınlığı hak etmedikleri için bir mesafe koymak yalnızlık değildir bana göre. Böyle bilinçli bir uzaklaşma olsa olsa vaktiyle yola birlikte çıktıklarımıza, yoldan çıkmanın ne demek olduğunu hatırlatmak içindir. Bir de hengâmeye kapılıp yoldan çıkmamak için önlemdir ancak.

Büsam'ın rahmetli hemşehrimiz Akif Emre adına düzenlediği sempozyum, Şehir Akademi Akademik kurul üyelerinden Faruk Karaarslan'ın sunuşuyla başladı. Karaarslan, Akif Emre ile tezi vasıtasıyla tanıştıklarını ve ağabey kardeş boyutuna evrilen dostluklarından bahsetti. Ramazan gönüllerimizi yeterince yumuşatmış olmalı ki Karaarslan'ın samimi duygusallığı salonda bulunan herkesi kuşatan bir atmosfer oluşturdu.

Ardından, Büsam Koordinatörü Yusuf Yerli sempozyumun açılış konuşmasını yaptı. Akif Emre'nin kadim dostlarından

Kim ne bırakırsa bıraksın, kendinden arta kalanlarla bir müddet daha yaşamaya devam ediyor. Hatıralarımızda, hafızalarımızda, gönüllerimizde veya cüzdanlarımızda...

olan Yusuf Yerli, Akif Emre'yi kendi tanıklıkları ve hatıraları üzerinden anlattı. Birlikte yaptıkları sohbetleri, gezileri, Emre'nin genel karakterini ve dost meclislerinde nasıl bir insan olduğunu Yerli'nin konuşmasında dinleme fırsatı bulduk. Biraz önce bahsini ettiğim bilinçli yalnızlığın veya münzeviliğin sebebini Yusuf Yerli'nin konuşmasında daha net gördüğümüzü de belirtelim. Yerli, "Dağlarda dağlanmayan yüreğin, keskinleşmeyen bilincin taşıyacağı bir davanın olamayacağının farkındaydı Akif Emre" diyerek açıklıyordu fotoğraflardaki o yalnızlığı. Yine Yusuf Yerli'nin ifadesiyle "Kayseri'ye her gelişinde aynı zamanda Erciyes'e gelirdi. Hira'sına çekilirdi."

Yusuf Yerli konuşmasında ailece yaptıkları bir Bosna gezisi sonrasında kızının Akif Emre ile Bosna üzerine konuşmak istediğini, Akif Emre'nin ise "Ben Ahmet Cevdet Paşa'nın Bosna hatıratını okumayanla Bosna'yı konuşmam" dediğini anlattı. Elbette herkes aynı konularla ilgilenmek ve hassasiyet göstermek zorunda değil. Doğrusunu söylemek gerekirse Bosna benim ilgi alanım içerisinde çok önemli bir yer kaplamıyordu. Akif Emre'yi sempozyum süresince tanıdıkça Bosna konusunda fikir sahibi olma gerekliliği hissettim. Yusuf Yerli'nin bahsettiği bu anekdot ise hem Bosna'yı hem de Bosna hassasiyeti üzerinden Akif Emre'yi tanımak için nereden başlamam gerektiğine işaret etmiş oldu.

Yusuf Yerli'nin açılış konuşmasının ardından, yerlerini alan konuşmacılar sırasıyla sunumlarını yaptılar. Sempozyumun ilk oturumunda Akif Emre'nin çok yakın dostları konuşmacı olduğu için salonda baştan itibaren oluşan duygusal atmosfer etkisini göstermeye devam etti. Konuşmacılar zaman zaman gözyaşlarına hâkim olamadılar.

İlk konuşmacı İbrahim Çelik'ti. "Akif Emre'nin İslamcılık Anlayışı" başlıklı bir sunum yaptı. İbrahim Çelik'in konuşmasında en dikkat çekici cümle bana göre şuydu. "Her orijinal düşünce orijinal bir kişilikten çıkar." Buradan hareketle bir sempozyuma konu olan ve daha birçok çalışmada değerlendirilmesi gereken bir düşünür olarak Akif Emre'nin düşüncelerindeki özgünlüğün kişiliğindeki orijinallikten kaynaklandığını anlamak zor değil. Nitekim İbrahim Çelik, "Akif'in düşünceleri ve düşünüş biçimi de önemli ama öncelikle onun karakter sahibi, temiz seciyeli bir insan oluşu çok daha önemli kanaatimce" diyerek Akif Emre'nin günümüzde İslam ve İslamcılık üzerine yazıp çizenlerden farkını ortaya koydu. Çelik'e göre kişiliğiyle düşünceleri arasında uyumsuzluk olanların sözleri daha süslü, daha önemliymiş gibi gözükse bile etki bakımından Akif Emre'yle yan yana getirilemez. İbrahim Çelik "Akif Emre, sadece düşünceleriyle değil, duruşuyla ve hayatıyla da bir İslamcıydı" diyerek Emre hakkındaki düşüncelerini delillendirdi.

İbrahim Çelik'ten sonraki konuşmacı Dursun Çiçek'ti. "Zaman ve Mekân İçinde Akif Emre" başlıklı sunumuyla dinleyicilere hitap etti. Burada şunu belirtmeden geçemeyeceğim. Sempozyuma katılan konuşmacıların tamamı Akif Emre'nin yakın arkadaşları ve dostlarıydı. Bu konuşmacıların her biri alanında Türkiye'de tanınmış isimlerdi ve kurdukları dostluklar bir ömrü kuşatan dostluklardı. Akif Emre, sinema yönetmeni, sinema eleştirmeni, edebiyatçı, sosyolog, yazar, gazeteci, fotoğrafçı gibi, her biri kendi alanında Türkiye'nin en iyileri arasında yer alan insanlarla arkadaşlık yapmıştı. Her birinin duygu ve düşünce dünyasına Akif Emre'nin katkıları vardı. Bir de dostluklarından edindikleri vardır muhakkak. Onun izlerini de eserlerinde takip edebilir miyiz, diye bir soru geliyor aklıma. Demek ki, Emre kendine bir fildişi kule inşa etmemiş. Demek ki, Akif Emre ve arkadaşlık yaptığı insanlar kendi etraflarına ünlerinden, şanlarından oluşan birer duvar örmemişler. Birbirlerine her anlamda değer katan, sadece fikir alışverişiyle sınırlı olmayan, aynı zamanda gönülden bağlılık içeren ilişkiler kurmuşlar. Bunu görünce insanın böyle arkadaşları olmalı diye düşünmeden edemedim. Bir de arkadaşları için böyle olmak var...

Nitekim Dursun Çiçek'in konuşmasında tüm bunları görmek mümkündü. Özellikle "İslamcı aydınların, sanatçıların ortak mekânları ve burada öbekleşen çevreler, yoğrulan düşünceler

Akif Emre ve arkadaşlık yaptığı insanlar kendi etraflarına ünlerinden, şanlarından oluşan birer duvar örmemişler. Birbirlerine her anlamda değer katan, sadece fikir alışverişiyle sınırlı olmayan, aynı zamanda gönülden bağlılık içeren ilişkiler kurmuşlar.

bir neslin zaaflarını olduğu kadar imkânlarını da ele verir." Sözleri yukarıda bahsini etiğim konuyu gayet net açıklıyor.

Dursun Çiçek konuşurken, hem arkadaşların birbirlerine düşünsel katkılarını, hem dostluğun ne olduğunu biraz daha yakından anlamak mümkün oldu. Sonrasında ülkemizin belki son iki üç yüzyılını belirleyen, modernizm, İslam ve İslamcılık konularındaki sorunlar ve bunların çözümleriyle ilgili düşünme fırsatı bulduk.

Dursun Çiçek'ten sonra söz alan Mustafa Şahin ise, "Akif Emre, Tek ve Tenha, Müstakil Bir Duruş" başlığını taşıyan konuşmasını sundu. Mustafa Şahin'in sunumu, neredeyse her biri bir aforizmaya kadar süzülmüş tespitleri, Akif Emre'yi hiç tanımayanlar için adeta bir ömrü özetliyordu. Bir kaç örnek verirsem daha iyi anlaşılır. "İz sürücüydü. Yalnız değil, müstakil olmayı tercih etmiş biriydi. Akif Emre'nin müstakilliği birilerini çok rahatsız etti. İslam ümmetinin yaşadığı tüm coğrafyayı kendi memleketi olarak benimserdi. Gelenekle bağı, İslam medeniyetinin sürekliliğini gözeten bir bağdı." Bu ve benzeri öz tanımları hak eden Akif Emre'yi halen tanımamak bir eksiklik olacak. Belki bu tespitleri dile getiren Mustafa Şahin'i de...

Sıra sinema eleştirmeni Hasanali Yıldırım'a geldiğinde

baştan beri sözünü ettiğim duygusal yoğunluğun etkisini bir kez daha hissettik. Kaybedilen birine duyulan sevgiyi, özlemi belki en iyi Hasanali Yıldırım anlattı. Ama konuşarak değil, kelimeler boğazına dizilerek, başını öne eğerek, susarak ve konuşamadığı için af dileyerek anlattı duygu ve düşüncelerini. Konuşması "Akif Emre'nin Farkı Neydi?" başlığını taşıyordu. Belki de Akif Emre'nin farkı ancak bu şekilde anlatılabilirdi. Hasanali Yıldırım'ın etkileyici anlatımıyla birinci oturum sona erdi.

Yarım saat aradan sonra saat 17'de ikinci oturum başladı. İkinci oturumun ilk konuşmacısı Yücel Bulut'tu. Akif Emre'nin Düşünce Dünyası'nı anlattığı konuşmasıyla ilk bölümde içine girdiğimiz Akif Emre'nin duygu dünyasından da nispeten çıkmış olduk. Yücel Bulut da diğer konuşmacılar gibi, öncelikle Akif Emre üzerine konuşmanın duygusal zorluğuna değinerek sözlerine başladı. Yücel Bulut'un konuşması da diğer konuşmalar gibi, önemli ve değerliydi. Bulut'un Akif Emre'nin düşünce dünyasıyla ilgili söylediği dikkat çekici konulardan biri, Akif Emre'nin farklı ilgileri ve uzmanlıkları olduğuydu. Belki bu yüzden düşüncelerinin dağınık ve parçalı bir yapıda olduğunu buna rağmen toplu olarak değerlendirildiğinde bir bütünlük oluşturduğunu vurgulaması da bir başka önemli konuydu. Bulut, "Akif Abi'nin entelektüel portresinin ancak bu bütünlüğü dikkate almak suretiyle çizilebileceğini" söyledi.

Alev Erkilet ise, Akif Emre'nin hayatında ve düşüncelerinde belirleyici olan isimlerden bahsetti. Aliya İzzetbegoviç, Mehmet Akif Ersoy, Muhammed İkbal, Necip Fazıl, Nurettin Topçu, Ayşe Şasa, Turgut Cansever, Hasan Turabi, Ali Şeriati, Malcolm X, Roger ve Leyla Garaudy'nin Akif Emre'nin dünyasında neyi ifade ettiğini anlattı. Alev Erkilet'i dinlerken Akif Emre'nin bu dünyadan göç etmiş duygu ve düşünce akrabalarının kimler olduğunu öğrenmiş olduk. Yukarıda, Akif Emre ve dostlukla ilgili söylediklerimi de hatırlayınca, demek ki Akif Emre'nin yaşayan insanları da bu sempozyumda dinleme fırsatı bulduğumuz insanlar diye düşünmeden edemedim.

Semih Kaplanoğlu'nun "Akif Emre'de Göstergeler ve İzler", Faruk Karaarslan'ın, "Akif Emre, Bosna ve Aliya Üzerine Bir Derkenar" başlıklı konuşmaları da hem Akif Emre hem de bu bağlamda değindikleri konular açısından dikkat çekici ve önemliydi. Nihayet konuşmaların ardından soru cevap faslına geçildi. Ardından sempozyuma katılan tüm misafirlerle birlikte Büyükşehir Belediyesi yemekhanesinde iftarımızı yaptık. Muhabbet Çay Bahçesine de oldukça güzel bir sohbetin taştığını burada belirtelim.

Büsam bu sempozyumla birlikte bahar dönemini kapatmış oldu. Diğer katılımcıları bilemem ama Büsam Şehir Akademi öğrencileri Akif Emre'yi ve onu anlatan dostlarını, duygu ve düşünceleriyle birlikte dinlemiş oldular. Kendi adıma, birkaç şey kulağıma küpe olmanın ötesine geçti. Birincisi, en başta belirttiğim gibi ölüp gittikten sonra benden geride ne kalacağını düşündüm. İnsan kendini bir eser gibi inşa etmezse, kalıcı bir eser ortaya koyamazmış bunu anladım. İkincisi, arkadaşlık deyip geçmemek lazımmış. Arkadaşlar, göçüp gittikten sonra insanı yaşatırmış. En azından rahmetle anarmış. Üçüncüsü, kendi adımıza Allah'tan af dilemekle, birilerinin bizim için af dilemesi arasında önemli bir fark varmış. Bunun ispatı olarak söyleyelim; Allah Akif Emre'ye rahmet eylesin. Güzel insanmış... ▪

Kayseri'de Kıtlık ve Aşık Salih'in Kıtlık Destanı

Mehmet Karaarslan

Bazı tarihî ve sosyal olaylar edebiyatçıların ve sanatçıların esin kaynağıdır. Bir zafer veya felaket yazar için bir şiire veya türküye ya da ağıta dönüşebilir. Tarihi ve sosyal olaylar gibi tabii ve coğrafi olaylar da benzer sonuçlara yol açar. Zaman içinde gerçekleşen bir salgın hastalık, coğrafi bir felaket veya sel baskını veyahut kıtlık da bir şiirin, bir türkünün bir ağıtın konusu haline gelebilir. Bu tür şiirler, ağıtlar veya türküler dönemin sosyal hadiseleri ile beraber, insan ilişkilerini, o dönemde ortaya çıkan sosyo-psikolojik olayları da yansıtır.

Bugün size aktaracağımız Aşık Salih'in Kıtlık Destanı şiiri, Osmanlı döneminde tüm Anadolu'da ve özellikle Kayseri'de yaşanan kıtlık hadiseli ile ilgilidir. Kaynakların verdiği bilgiye göre Osmanlı Devleti'nde 19. yüzyılda ciddi boyutlarda yaşanan kuraklık 1844 senesi kış aylarında yağışların azlığı nedeniyle, etkisini 1845 senesinde göstermiştir. Devletin birçok bölgesinde etkisini hissettiren kuraklık bilhassa İç Anadolu bölgesinde yıkıcı ve kalıcı sonuçların yaşanmasına neden olmuştur. Kuraklığın etkisi tüm coğrafyada; İstanbul, Kastamonu, Sivas, Diyarbakır, Bursa, Adana, Konya ve Ankara'da görülmüştür. Bu bölgelerde yağışın azlığı nedeniyle tarım alanlarından hububat elde edilemeyecek boyuta gelmiştir. Ankara, Konya ve yakın çevrelerinin kuraklıktan etkilendikleri, bölge idarecilerinin merkeze göndermiş oldukları yazılardan anlaşılmaktadır. Bölge halkının beslenebilmesi için diğer bölgelerden yüksek fiyatla zahire tedarik edilmeye çalışılmıştır. Yaşanan kıtlıkla beraber bitki ve su kaynaklarının kuruması nedeniyle insan ölümleri yaşanmış olmasının yanı sıra hayvanlar telef olmuştur. Kuraklıkla birlikte artan su sıkıntısı bölge halkının hijyenik olmayan ortamda bulunmalarına neden olduğu için salgın hastalıklar da ortaya çıkmıştır.

Yine tarihçilere ve kaynaklara göre 1845 yılında hiç yağmur yağmadı. Bütün mahsul kurudu. Halk arasında çok büyük oranda kıtlık yaşanmaya başladı. Bağ ve bostandan elde edilen mahsulle bir müddet idare ettiler ama artık dayanacak hal kalmadığı için ileri gelenler Padişah'a bir arz ile yıllık aşarın peşin değil borçlanma ile alınmasını istediler. Bu istekleri kabul edilmesiyle halk biraz rahatladı.

Orta Anadolu'da kuraklık ve kıtlık o kadar etkili olmuştur ki, masallara ve destanlara girmiş herkes kuraklık ve kıtlığın ne olduğunu bilir hale gelmiştir. Bu sıkıntılı yıllar, halkın içinden yetişen ozanlar tarafından içli ve yanık feryatlarla dile getirilmiştir. Kıtlığın Kayseri'ye yansıması da genelden farklı olmuyor elbette. Özellikle kıtlığın en çok hissedildiği dönem yazın en sıcak üç ayı olmuştur. Üç ay süren kuraklık sonucu Kayseri ve çevresinde kıtlık bir felakete dönüşmüştür. Bu duruma bir çare bulmak için eşraftan Keşoğlu, şehrin önde gelenlerini evine davet ediyor. Yapılan görüşmeler sonucunda Sultan Mecid'e bir istirhamnâme (dilekçe) gönderilerek (diğer şehirlerde olduğu gibi) o yıl ki âşârın kaldırılması ve çevreden toplanacak âşârın da halka dağıtılması isteniyor. Dağıtılacak âşârdan herkes aldığı miktar kadar devlete borçlanacaktır. Teklifin kabul edilmesiyle Kayserililer kıtlıktan çok fazla zarar görmeden kurtuluyor.

Dönemin aşıklarından/ozanlarından olan Aşık Salih de Hicri 1262 yılında yaşanan kıtlık hadisesini ve bu hadise çerçevesinde gerçekleşen sosyal olayları ve ilişkiler destansı bir şiiriyle anlatır. Şiirin son dörtlüğünde tarih düştüğü için kıtlığın hicri 1262 yılında olduğu kesinleşiyor.

Şiir Kayseri'deki kıtlık üzerinden bir anlamda Anadolu'daki genel durumu da anlatıyor diyebiliriz... Bu tür şiirler üzerinden dönemin sosyal ilişkilerini ve sosyal durumunu da rahatlıkla öğrenebiliyoruz.

"Şehr-i Kayseri´ye düşdü bir figân
Gelmemiş bu gibi kıtlık zamanı
Hâss ü âm çağırdı üç gün el-amân
Çâre yok bozulmaz Hudâ fermanı.

Çünkâhırerişdi bu sene gâyet
Kalmadı kimsede zerrece tâkat
Nefs-i nefîs oldu ayn-ı kıyâmet
Kesildi cümlesinin tâb u dermânı

Erdi bu kıtlığa nice çok diyar
Cümlesinden ehven oldu bu civar
Bütün bütün harap oldu âşikâr
Kullarına imdat ede Suphân'ı

Varalım Kapı'ya edelim niyaz
Tövbekâr olalım, bu bizlere az
Kalmazdı bir can, olmasa Sivas
Çok şükür Hüdâ'ya etti ihsanı

Kalmadı hiç kimsede mâl u eşyâ
Bütün ekmekçiler oldular ihyâ
Fukarâ onlara etdi vâveylâ
Fukarânın arşa çıkdı efgânı

Muhtekir melûnlar buldular fırsat
Una bin ziyâde koydular kıymet
Dediler ki onlar: "Bu bir ganimet"
Ol vakt unutdular dini, imanı

Çok kişi-zadeden ref oldu hicâb
Feryâda başladı çok âlî-cenâb
Dediler: "Hûn oldu, ciğerler kebâb"
Âh ü vâh doldurdu bütün cihânı

Nice yetimlerin gül benzi soldu
Her bir şey bahâda nihâyet buldu
İlle ki fukarâ en zebûn oldu
Onlara merhamet kıla Rahmanı

Bu sene fitne-kâr gâyetle artdı
Nice insâfsızlar una taş katdı
Nice bin nâz ile metaın satdı
Âkıbet on sekize verdi batmanı

Nice gafil serden geçmek istedi
Mevtin şerbetinden içmek istedi
Altı aylık çocuk ekmek istedi
Acayip ah ile etti giryanı

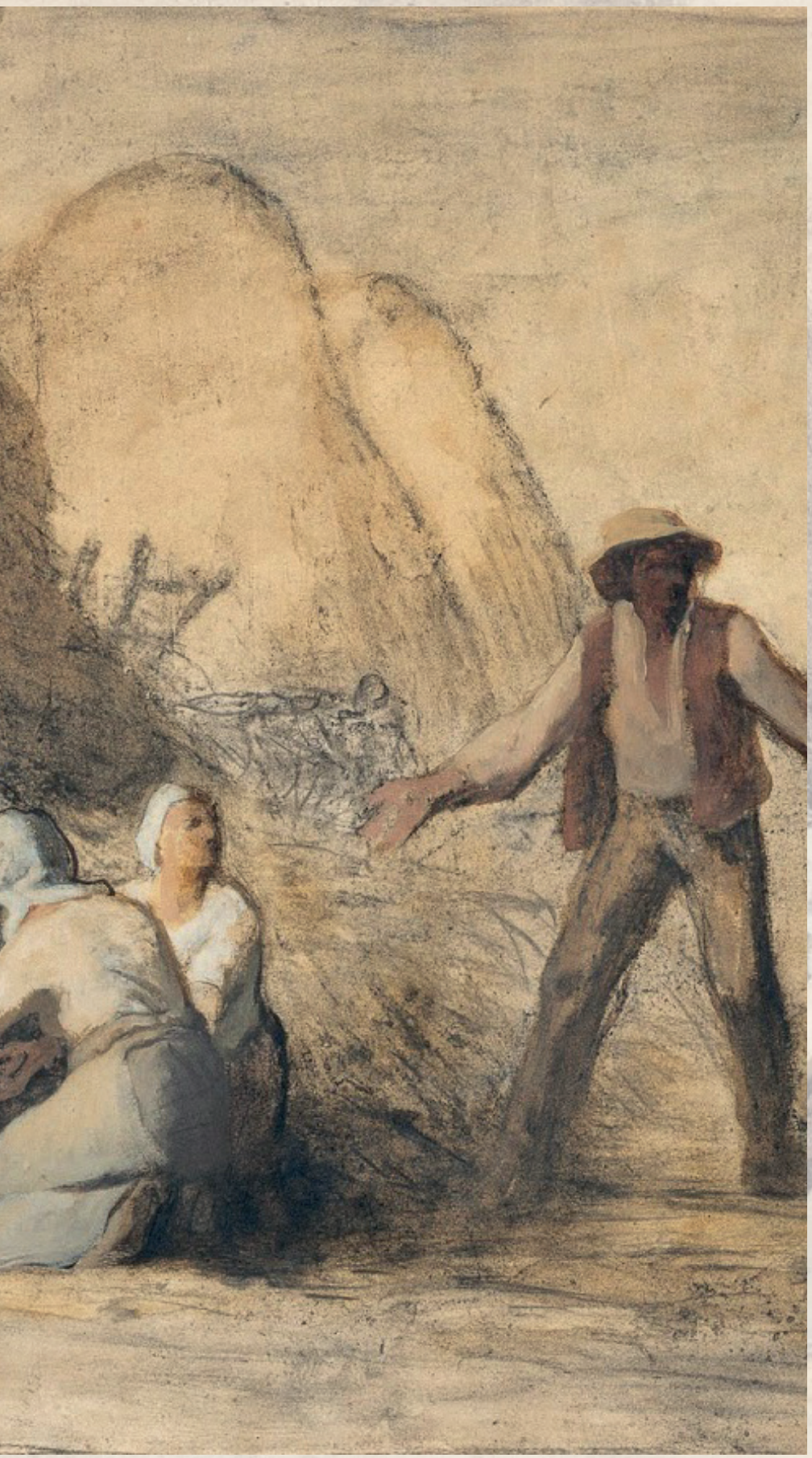

Gel inâd eyleme, kusurlar bizde
Bî-namaz çoğaldı hem beldemizde
Doğru zât kalmadı on binde birde
Hakk ıslâh eyleye âsî insanı

Kalktı bereket bütün eşyadan
Cümle gafil oldu hep akrabadan
Rahat mı istersin gayrı dünyadan
Yakın Kitap'daki âhir zamanı

Gelin, kendimize dönelim bizler
Çok zuhur ediyor bu gibi işler
Haniya o bolca olan yemişler
Hüda affeyleye bizden isyanı

Takdir böyle diye çalınmış kalem
Dilediğin işler ol Şah-ı Âlem
Buna, razı ol, gel çekme elem
Hüdâ göndermeye başka tufanı

Bazılar demişler: "Salih Efendi,
Acep bu destanı düzdü mü kendi"
Ben de bu kelâmı işittim şimdi
Mârifet değildir düzmek destanı

Hamd-olsun Hüdâ'ya nice sad-hezar
Beyit düzmek ile etmem iftihar
İndimde güç değil, pek kolay bu kâr
Şekk-ü şüphe edip etme gümanı

On dakkada destan hem oldu temam
Dileğime uygun düşmedi meram
Sıdk ile etmedim ona ihtimam
Azıcık kelâmla ettim beyanı

Ey Rabbim, kalbimi sen eyle güşad
Cahilden şahidi sen eyle berbad
Ol aşk-ı pâkimi sen eyle ziyad
Ben senden umarım aşk-ı Osmanî

Tarih bin iki yüz altmış ikide
Zuhûr etdi kıtlık çün Kayseri'de
Sâlih'im, dediğim ya Rabbi, dilde
Bir dahî gösterme böyle tûfânı." ▪

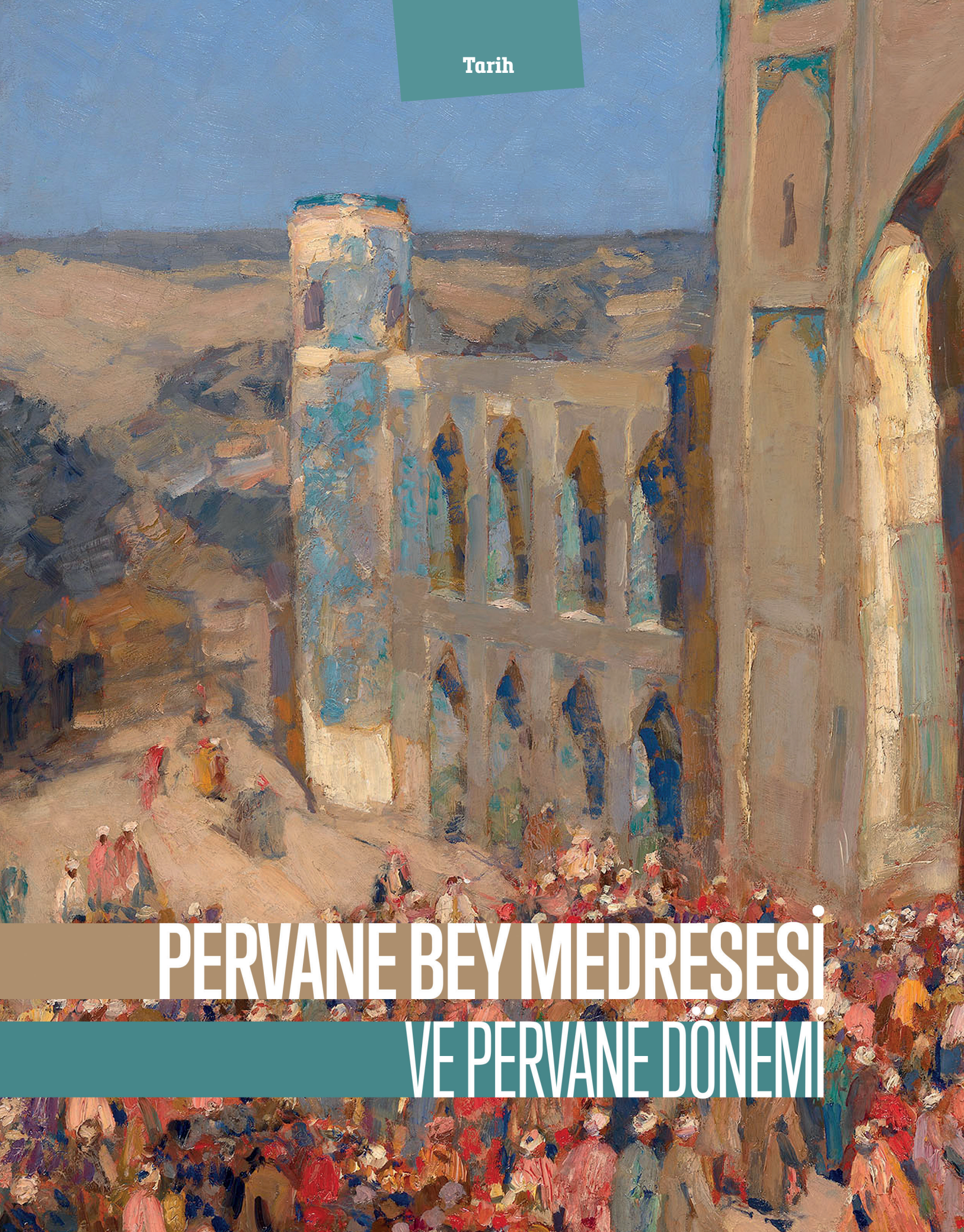

PERVANE BEY MEDRESESİ VE PERVANE DÖNEMİ

Mustafa Cingil

Bu yazıda sizlerle, Kayseri'de eskilerin "Pervâne Yazısı" diye bildiği şimdilerde ise "Pervâne Mahallesi" olarak anılan semte adını vermiş ancak şehrin tam göbeğinde olup da kimsenin hiç bilmediği, farkında bile olmadığı "Pervâne Medresesi"nden ve bir döneme "Pervâne Dönemi" şeklinde damgasını da vuran "Müineddin Süleyman Pervâne"den söz edeceğim... Peki, şehrin göbeğinde dediğimiz bu "Pervâne Medresesi" neredir? Kapalı Çarşı'da... Ya da Kazancılar Çarşısında desem abartmış olmam. Daha doğrusu ikisinin birleştiği yerde; Kazancılar Çarsının batısındaki bir alt sokağında. Medreseye tekrar döneceğim ama öncelikle Pervâne Müineddin Süleyman ve "Pervâne Dönemi"ni kısaca anlatayım... Belirtmeliyim ki "Pervâne", O'nun ne adı ne de lakabıdır. "Pervâne" Selçuklu Devlet yapısı içinde, arazi yönetimleri ile ilgili defterleri tutmak, devlete ait toprakların vergilerine ait kayıtları hazırlamak ve istihbarat faaliyetlerini yürütmekle görevli olan kişidir. Bu makama gelen kişi aynı zamanda "Divân-ı a'lâ"nın da üyesidir. Sultanlar pervâneleri bu görevleri dışında siyasî ve askerî ilişkileri yürütmekle de görevlendirirlerdi. Bu konumu en iyi kullanan Müineddin Süleyman ise hep bu isimle

▲ Pervane Bey Medresesi Kalıntıları (Mehmet Çayırdağ, 2001)

“Pervâne” Selçuklu Devlet yapısı içinde, arazi yönetimleri ile ilgili defterleri tutmak, devlete ait toprakların vergilerine ait kayıtları hazırlamak ve istihbarat faaliyetlerini yürütmekle görevli olan kişidir.

yani, “Pervâne”, “Pervâne Süleyman” ya da “Pervâne Müineddin Süleyman” şeklinde anılmıştır.

Peki, kimdir bu Müneddin Süleyman Pervâne? Anadolu Selçukluları tarihinde bir döneme adını veren önemli bir devlet adamıdır. Uluğ Sultan Alâeddin Keykubad’ın oğlu II. Gıyâseddin Keyhusrev’in veziri Mühezzebüddin Ali ed-Deylemî’nin oğludur. Aslen Horasanlıdır. 1243 yılında II. Gıyâseddin Keyhüsrev’in Kösedağ Savaşı’nda bozguna uğramasıyla ve bir müddet sonra ölümüyle başlayan, ardından da yerine geçen üç oğlu; II. İzzeddin Keykavus, IV. Rukneddin Kılıçarslan ve II. Alâeddin Keykubad’ın Moğolların etkisi altında olarak devleti yönettiği fetret devrinde (Üç Kardeşler Dönemi), IV. Rukneddin Kılıçarslan’ın pervâneliğini yapmıştır. On beş yıllık döneme damgasını vurmuştur.

Müineddin Süleyman bu buhranlı devirde, zekâsı, dirayeti ve siyasi kabiliyetleri ile nüfuzunu gittikçe artırmıştır. Moğol Hanı Hülagü’nün itimadını kazanmıştır. Öyle ki, konuşma kabiliyeti ve süslü hitâbetinden dolayı Hülagü “Bundan sonra bir mesele için Pervâne’den başkası yanıma gelmesin” demiştir. Bu güven sayesinde, II. İzzeddin Keykavus’un yerine, atabeyi ve pervânesi de olduğu IV. Kılıçarslan’ı saltanatın başına geçirtmiştir.

O dönemde Moğollarla çok yakın işbirliği içindedir. Mevlâna Celâleddin Rumî’nin çok yakın dostu olup müstesnâ bir sırdaşıdır. Mevlana ondan, “Uluğ

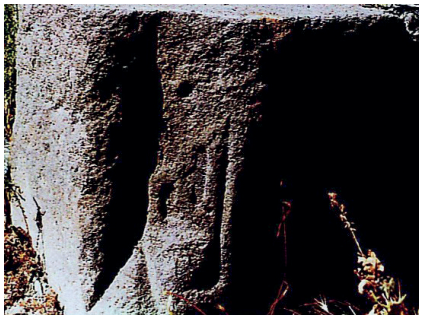

▲ İç kapı sovelerinden biri

▲ Geometrik örgülü parça (Muhtemelen portale ait)

▲ Hücrelerden birine giriş

Pervâne" diye bahseder. Saadettin Köpek nasıl ki zekası ve hırsları ile devleti ele geçirmeye uğraştıysa, Pervâne de aynı hırslarla devleti ele geçirmeye çalışmıştır.

Sultanlarla, Moğollarla olan yakınlığından dolayı istediği gibi oynamıştır. Pervânesi olduğu Kılıçarslan'ın tahtı için, Kılıçarslan'ın kardeşi II. Alaeddin Keykubad'ı, Moğol Hanı'na giderken gece çadırında öldürtmüştür.

Türkmen ayaklanmalarını kontrol edebilmek için, o devirde çok güçlü olan Türk Memluk Devleti başındaki Baybars ile gizlice mektuplaşmaktaydı. Çünkü Türkmenler açıkça Baybars'ı Anadolu'ya çağırıyor ve destek istiyorlardı. Bir defasında Sultan Baybars, Moğol kuvvetlerini bozguna uğratmış, Kayseri'ye gelmiş burada şenliklerle karşılanmış hatta Sultan makamına oturmuş idi. Gerek Selçuklu Sultanı ve gerekse de Pervâne Süleyman, Moğollar'dan da çekindiklerinden, Baybars'ın yanına gelmemek için türlü bahaneler uydurmuşlardır. Türkmenlerin açıktan, Pervâne'nin ise gizlice gönderdiği mektuplarla Anadolu'ya gelen Baybars, Kayseri'de bir müddet beklemiş ve muhatap bulamadığı için geri dönmüştür.

Gelişi esnasında Moğollarla yaptığı savaşta, Selçuklu ordusu Baybars'ın yanında gibi dursa da savaş esnasında geride durmuş ve savaşa katılmamıştır.

Baybars'ın gitmesiyle Moğol Sultanı bozgunu öğrenmiş, derhal Kayseri yakınlarındaki savaş alanına gelmiş, ölenlerin hep Moğol olduğunu, Baybars'a karşı Selçuklu ordusunun hiçbir müdahalede bulunmadığını, ölenler arasında hiç Selçuklu askerinin olmadığını fark edince Pervâne Süleyman'ın ikili oynadığını hissetmeye başlamıştır. Kayseri şehri tarihinde görülmedik bir istiladan kurtulamamış; kadın, çocuk, genç, ihtiyar denilmeden hepsi kılıçtan geçirilmiştir. Kayseri böyle bir felaketi tarih boyunca bir daha asla yaşamayacaktır!

Ahîler Kayseri Kalesi'ni on beş gün süreyle savunmalarına rağmen onlar da kılıçtan geçirilmiş ve aynı kötü talihi paylaşmışlardır. Müineddin Süleyman Pervâne ileride Moğolları kışkırtarak IV. Kılıçarslan'ı da öldürtmüştür. Diğer hanedan mensubu II. İzzeddin Keykavus da Kırım'a kaçmış olduğundan artık saltanat makamı için kendince bir engel kalmamıştı. Dahası, önünde engel teşkil eden tüm devlet adamlarını, ya İzzeddin Keykavus ya da Memlüklü işbirlikçisi olarak yaftalamak suretiyle birer birer yok etmiştir.

Artık saltanat makamı için tek eksiği hanedan sülalesi ile kurulacak bir sıhriyet idi. Bunun için de, ölen II.Gıyâseddin Keyhüsrev'in dul hanımı Gürcü Hatun'la evlenmiştir. Gürcü Hatun ise Pervâne'nin Mevlâna ile yakın dost olmasından, Mevlâna ile tanışmış ve Müslüman olmuştur.

▲ Pervane Bey Medresesi kalıntıları

Ancak işler Pervâne'nin istediği gibi gelişmemiş, Moğollara dayanan siyaset ve nizamını kurmakta ne kadar maharet gösterse de, Moğolların karşısına Sultan Baybars'ı çıkartma faaliyetleri cesaretsizlik, tereddüt ve hataları yüzünden tamamen başarısız olmuş, hatta bu başarısızlık canına mal olmuştur.

Hatıroğlu isyanından sonra, Hatıroğlu

▲ Köşe sütuncelerden bir parça

▲ Sütun başlıklarından biri

▲ Rumi motifli parça

ile beraber, o da Moğol Hanı'nın yanı götürülmüş orada yargılanmış, ikili oynadığı sabit görülerek idam edilmiştir. (MS.1277) Saadettin Köpek ve Pervâne Süleyman benzer hırsları ve amaçları olsa da, bu uğurda devlet kademesinde acımasızca katliamlar yapsalar da her ikisinin de pek bilinmeyen bir ortak özellikleri vardır: Halk nezdinde oldukça adil olmaları, halka karşı oldukça müşfik ve şefkatli olmaları, zengin fakir demeden adilâne kararlar vermeleri, fakirlerin ve özellikle de halkın menfaatlerini en doğru şekilde savunmaları, halka karşı çok yardımsever olmaları, güçsüzleri ve haklıları, karşılarında kim olursa olsun savunmaları, korumalarıdır! Öyle ki "Pervâne Devri" için "Pervâne devrinde asayiş o kadar ileri idi ki, kurt kuzu ile birlikte su içip dolaşıyordu" denilmekteydi! Hatta Pervâne Müineddin Süleyman'ın idam haberi üzerine; "Pervâne gitti tüm şeytanlar azad oldu" şeklinde edebî bir de şiir yazılmıştır. (Aksarayî ve İbn-i Bibi) Gerçekten de Pervâne sonrası nizam bozulmuş, talanlar ve soygunlar artmış, halk Pervâne dönemini mum ile aramıştır!

Gelelim "Pervâne Bey Medresesi"ne... Mevlâna'nın oğlu Sultan Veled tarafından açılışının yaptırılmış olmasından, Mevlâna'nın öldüğü 1273 yılı ile Pervâne'nin idam edildiği 1277 yılları arasında yapıldığı anlaşılmaktadır. Ancak yıkılarak zamanımıza ulaşamamış olmasına rağmen, "Mir'at-ı Kayseriyye" eserinin sahibi Ahmed Nazif, binanın Kayseri şehir merkezinde Kapalı Çarşı içerisinde Kazancılar Çarşısı'nda bulunduğunu bildirdiği gibi bu çarşının batısına düşen Eski Bakırcılar Çarşısı'nın aslında Pervane Bey Medresesi olduğunu bildirmiştir.

"Mir'at-ı Kayseriyye" eserinin sahibi Ahmed Nazif, binanın Kayseri şehir merkezinde Kapalı Çarşı içerisinde Kazancılar Çarşısı'nda bulunduğunu bildirdiği gibi bu çarşının batısına düşen Eski Bakırcılar Çarşısı'nın aslında Pervane Bey Medresesi olduğunu bildirmiştir.

Nitekim çarşının bu bölümünde bulunan ve plan üzerinde gösterilen 71 parsel no'lu dükkânın Kayseri Tapu Kadastro Arşivi'ndeki eski kayıtlarında burada medresenin bulunduğu tereddüde mahal kalmayacak şekilde açıkça görülmüştür. Arşivdeki 84 cilt No'lu defterin 94. sayfasının 43. sırasında bulunan 1929-1930 tarihli kayıtlara göre Çarşı Mahallesi 369 ada, 2 pafta, 71 parsel No'lu Taşınmaz'ın hududu şöyle gösterilmiştir: Sağı Pervâne Bey Medresesi, solu Bakırcı Recep dükkânı, arkası Medrese, önü yoldur.

Medresenin son müderrislerinden Karakimseli-zâde Hacı Mehmet Efendinin vefatı ile müderrisliğin evladından birine tevcihi hakkındaki Kayseri Livası Mutasarrıflığına verilen 23 Şaban 1333 (7 Mayıs 1915) tarihli dilekçede de; "Pervâne Beg Medresesinin Kayseriye'nin Kazgancılar içinde" olduğu belirtilmektedir.

XIII. asırda 1273-1277 yılları arasında yapılan medresenin bir müddet sonra yıkıldığı, daha doğrusu yıktırıldığı ve arsasının bir bölümü üzerine yukarıda bahsi geçen basit medresenin inşa edilmiş olduğudur.

Aynı kaderi Pervâne'nin, hemen medresesi yanındaki camii de paylaşmıştır. Medresenin kalan kısmı ise dükkânlar yapılarak çarşı olarak kullanılmıştır.

Bu asrın başına kadar, sonraki yapısında tedrisatına devam eden medresenin, medreselerin kapatılması üzerine bu kısmı da çarşı hâline gelmiştir. Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü Arşivinde bulunan Karaman Eyaletine ait 1500 tarihli Tahrir Defteri içindeki Kayseri vakıflarına ait vakıf tahririnde Pervâne Medresesi'nin akarı olarak şu köy, mezra ve gayrimenkuller sayılmıştır: Ürgüp'e tâbi Gökerin Köyü, Kırşehir'e tâbi Ortaköy Köyü, Boğalı Köyüne (Kayseri dâhilinde Ambar civarında, şimdi yok olmuş) tâbi Halıcı Menteşe Mezrası Talas'da bağ, bezirhâne ve Göynük köyü... Medrese arsasında ise 28'i mamur 10'u harap 38

dükkân bulunmaktaydı. Ayrıca kayıtlarda medrese-i mezkûrun binasının tamamının yıkılmış olduğu, yerinin icareye verildiği, müderrisin Gülük Camii Medresesi'nde ders etmesinin uygun olduğu da yazılmıştır.

Görüldüğü gibi medrese daha 1500 yıllarında harap haldedir. Yıkılmış olan bir bölümü üzerinde 38 dükkân meydana getirilmiştir. Burada üzerinde durulması gereken husus; bu kadar muhkem ve muhteşem bir yapıya sahip olan bir medresenin neden daha 1500 yıllarında harap hâle geldiğidir. 1270'li yıllardan 1500 yılına kadar geçen 230 yıllık bir zaman diliminde binanın harap olmasını gerektirecek herhangi bir deprem gibi tabii âfet de yokken. Oysa medresenin şehirde çağdaşı yapılar hem o döneme hem de zamanımıza kadar ulaşmıştır. O halde medrese siyasi bir sebeple, herhalde yapıldığı dönem içinde özellikle yıktırılmıştır. Bu hususla ilgili tahmin olarak da Pervâne'nin 1277 yılında Moğollar tarafından, ihanetle suçlanarak idam edilmesi üzerine bu hırsla ona ait Kayseri'deki medrese ve caminin de Moğollar tarafından yıkılıp ismi yazılı kitabelerinin de kırdırıldığını akla getirmektedir.

Öyle ağır tahrip olmuştur ki bu güzelim bina, bu kadar gelir getiren vakfı olduğu ve bu kadar zaman geçtiği halde bir daha eski şekli ile inşa edilememiştir! Medrese'nin kalıntıları yukarıda da belirtildiği gibi Bayındırlık Bakanlığı'nın 1985-1991 yılları arasındaki onarımı sırasında ortaya çıkmıştır.

Kayseri Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu'nun aldığı kararla Kapalı Çarşı'nın müteahhidine, müze görevlilerinin kontrolünde, kalıntılar üzerinde arkeolojik kazı yaptırılmağa başlanmış, ancak bu kazı Medresenin yarısını ortaya çıkaracak kadar devam etmiş sonra da vazgeçilmiştir. 2002 yılı sonunda; Pervâne Bey Medresesi'nin kalıntılarının üzerine beton plaklar (tabliye) örtülerek korumayı amaçlayan bir yaklaşımla çalışmalar sonlandırılmıştır.

Kazancılar Çarşısı'na ya da Kapalı Çarşı'ya yolunuz düştüğünde bir iki dakikanızı ayırın ve her ne kadar içine girilemese de, kalıntıları üzerinde bulunan işyerlerinin altına konumlanmış halde bulunan "Pervâne Bey Medresesi"nin giriş kısmına uğrayın... En azından yerini öğrenmiş olursunuz. ▪

Kaynaklar

- Pervâne Muineddin Süleyman (Prof. Dr. Nejat Kaymaz)
- Muineddin Süleyman Pervâne (Prof. Dr. Muharrem Kesik)
- Kayseri'de Pervâne Bey Medresesi (Mehmet Çayırdağ)
- Selçuklular Zamanında Türkiye (Prof. Dr. Osman Turan)
- Osmanlılardan Önce Anadolu'da Türkler (Prof. Dr. Claude Cahen)
- Pervâne Bey Medresesi Olarak Adlandırılan Yapının ve Kayseri Kapalıçarşısı'nın Korunması Yönünde Alınan Kararlar ve Değerlendirilmesi (Doç. Dr. Seda Çalışır Hovardaoğlu)

Çinilerin Efendisi

Rüstem Paşa Camii

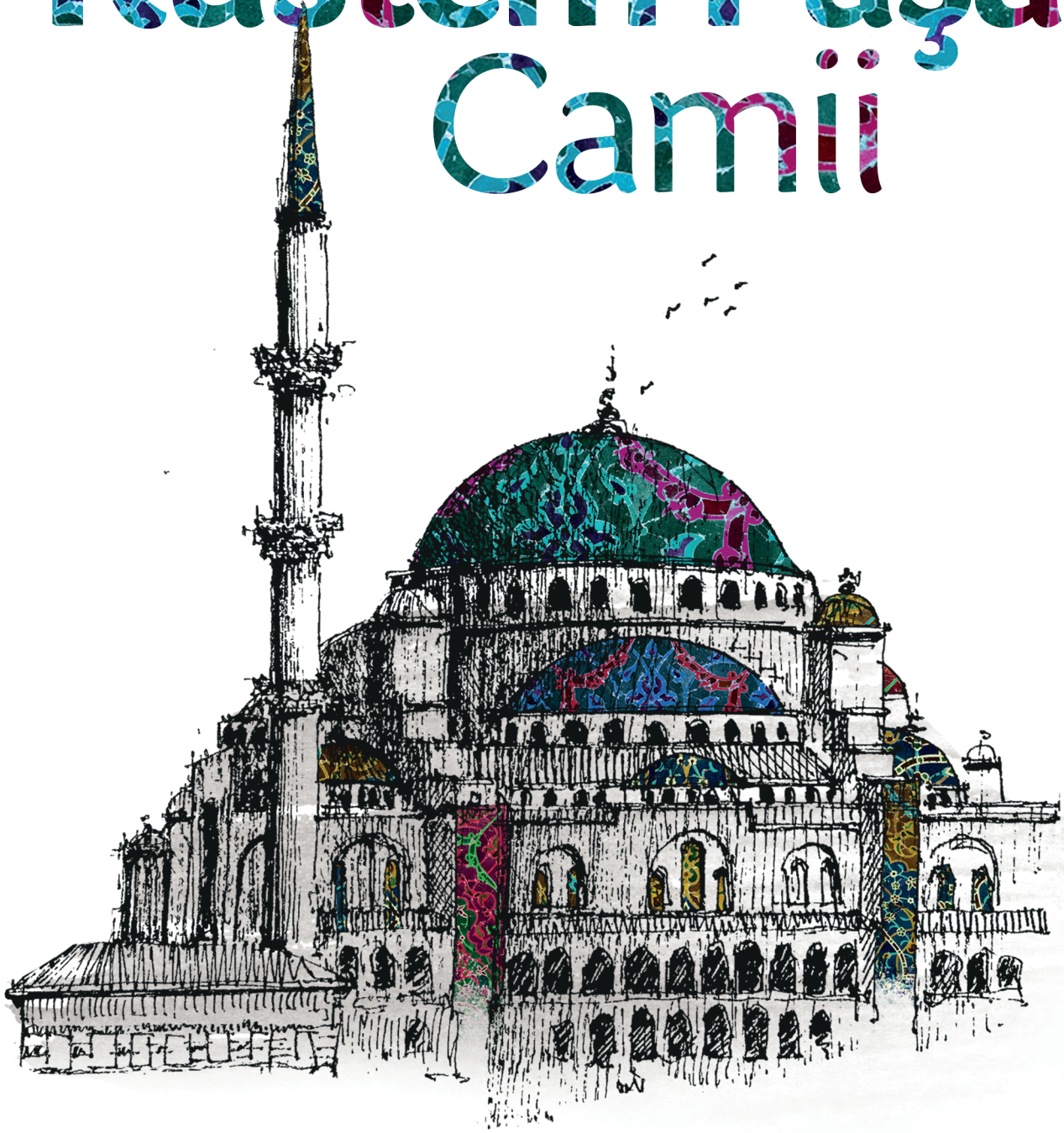

Önder Kaya

Rüstem Paşa, Osmanlı devletinin en meşhur sadrazamlarından biridir. Bunda, Osmanlıların altın çağını yaşadığı bir devirde Muhteşem Süleyman'ın biricik kızıyla yaptığı evlilik kadar, devlet içinde kazanmış olduğu nüfuz ve servet de son derece etkilidir. Bazı kaynaklar Paşa'nın cimrilik derecesine varan bir tutumluluk içinde olduğundan bahsetse de, eşi benzeri pek görülmemiş serveti ile imparatorluğun pek çok farklı köşesinde nice hayır kurumu tesis ettirme yoluna gittiği de bir gerçek.

Rüstem Paşa'nın İstanbul siluetine de önemli katkılarda bulunduğu bilinir. En azından Eminönü meydanına hakim iki camiden biri onun yadigârıdır. Yine Paşa, Eminönü'nün bir ticaret merkezi ve bir hanlar bölgesi olmasında da önemli rol oynamıştır. Şimdi "kehle-i ikbal" lakabıyla anılan Paşamızı biraz daha yakından tanıyalım.

Osmanlı tarihinin en tanınmış sadrazamlarından biri olan Rüstem Paşa'nın aslen hangi milletten olduğu tartışmalıdır. Ancak kaynaklar onun Hırvat, Boşnak ya da Arnavut kökenli olabileceğini yazar. Bazı kaynaklarda Saraybosna yakınlarında küçük bir köyde doğduğu ve babasının bir Sırp köylüsünün domuzlarına çobanlık ettiği yönünde kayıt vardır. Paşa'nın iç oğlanı olarak saraya giriş hikayesi de ilginçtir. İlk efendisi haracını ödeyemeyince, genç Rüstem'e el konulur. Delikanlı, Galata sarayına gönderilerek eğitim alır ve iç oğlanı olarak saraya girer. Sarayda yaşanan bir hadise, bir anda sultanın gözdeleri arasına girmesine vesile olur. Sultan, pencereden bakarken elinden bir şey düşer. Tüm iç oğlanları merdivenlerden koşa koşa inerek düşen şeyi kapmaya çalışırken, genç Rüstem pencereden atlayarak hedefine ulaşır.

Rüstem, kısa bir sürede Kanuni'nin gözüne girer. Has Oda'da yetiştikten sonra rikâb ağası olarak çıkar. Akabinde büyük mirahurluk vazifesinde bulunur. Bu sıralarda muhtemelen padişahın hayli güvenini kazanmış olmalı ki, sadrazam Pargalı İbrahim Paşa'nın dikkatini üzerine çeker. Bu sebepten Anadolu'da bir sancağa tayin edilerek İstanbul'dan uzaklaştırılır. Anadolu'da Dulkadir beylerbeyliği, Karaman valiliği ve Diyarbakır beylerbeyliği gibi vazifelerde bulunur. Son görevi sırasında Paşa'nın talihi dönecektir. Kanuni Sultan Süleyman, biricik kızı Mihrumah Sultan için damat namzedi ararken Rüstem Paşa'da karar kılar. Gelgelelim bu sefer de Paşa'nın nüfuz kazanmasından çekinen rakipleri, onun cüzamlı olduğu şayiasını ortalığa yayarlar. Merkezden gönderilen hekim Mehmet Çelebi, Paşa'yı muayene ederken, elbiseleri arasında bite tesadüf eder. Bit illetinin cüzamlı hastalara musallat olmadığından hareketle, bu dedikodunun aslı olmadığını padişaha iletir. Bu sebepten dolayı da Paşa'ya bir yerde ikbal kapılarını bir bit açtığı için, "Kehle-i ikbal" denilmeye başlanır. Böylelikle Rüstem Paşa, önce Mihrumah Sultan ile nişanlanır, kısa bir süre sonra da evlenir.

Rüstem Paşa'nın talihinin yaver gittiği su götürmez bir gerçek. Zira nikâhtan kısa bir süre sonra Osmanlı tarihinde eşi benzerine pek de kolay tesadüf edilemeyecek bir hadise vuku bulur. 1544 yılının Aralık ayında bir Divan toplantısı sırasında vezirlerden Deli Hüsrev Paşa, adeta unvanının hakkını verircesine bir Divân toplantısı sırasında sadrazam Hadım Süleyman Paşa ile tartıştıktan sonra ona hançer çeker. Kanuni, huzurunda meydana gelen bu edepsizlik üzerine her iki vezirini de azleder ve Rüstem Paşa sadrazamlığa getirilir. Bazı kaynaklarda bu kavganın Rüstem Paşa tarafından tertiplendiği zikredilse de, Hüsrev Paşa'nın yaşanan bu durum sonrasında kendisini aç bırakarak kısa bir süre sonra ölmesinden hareketle, bu ihtimal akla pek yakın durmamaktadır.

Şehzade Mustafa'nın Katli ve Paşa'nın Dahli Meselesi

Rüstem Paşa açısından hem siyasi kariyerinin hem de yaşamının kırılma noktası Şehzade Mustafa'nın katli meselesidir. Halk arasında Rüstem Paşa'nın bu işte kilit rol oynadığına, padişaha büyü yaptığına ve genç şehzadeye iftiralar attığına dair güçlü kanaatler yayılmıştır. Rüstem Paşa, şehzadeyi gözden düşürmek için, onun İran şahı ile iletişimde olduğunu beyan etmiş ve sultanı bu şekilde oğlundan soğutmuştu. Sonuç olarak 1553'te çıkılan İran seferi sırasında ordugâha çağrılan şehzade Mustafa, padişahın emri ile boğularak katledilmişti.

Yeniçerilerin büyük sevgisini kazanan ekber şehzadenin bu şekilde katli, yeniçerilerin son derece öfkelenmesine sebebiyet vermiş, hatta kul taifesi padişahtan "bunak ihtiyar" diye bahseder olmuşlardır. Yine yeniçeriler tarafından Kanuni'ye gönderilen ve Rüstem Paşa ile mevcut yeniçeri ağasını kötüleyen imzasız bir mektupta da aynı saygısız lisan kendini gösterir: "Sözün doğrusunu söyleriz, senden dahi, oğlundan dahi ve paşalarından dahi bîzar olduk. Sultan Mustafa ölmekten biz kırılaydık." Ayrıca mektubun devamında sıklıkla Şehzade Mustafa'ya gönderme yapılarak "Ne devletsüz başımız var imiş ki Sultan Mustafa gidip biz kaldık", "Sultan Mustafa sağ olaydı, iş başka türlü olurdu" tarzında ifadelere yer verilmiştir.

Öfkenin asıl merkezinde olan şahıs ise "gazi padişah" değil, sadrazam Rüstem Paşa idi. Dönemin bazı kaynakları Rüstem Paşa'nın can korkusundan karargahı terk etmek durumunda kaldığından bahseder. Kanuni de biricik kızının eşi olan damadını korumak için, onu sadaretten azletmek ve yerine kız kardeşi Fatma Sultan ile evli olan Tameşvar kahramanı ikinci vezir Kara Ahmet Paşa'yı geçirmek zorunda kalacaktır. Bu atama Kara Ahmet Paşa'nın önce ikbaline, sonra ise kat-

Sultan'ın sarayında yaşayan Rüstem Paşa'yı ziyaret sebebini de "her ne kadar o sırada sadrazamlıktan azledilmiş bulunuyor idiyse de ileride tekrar bu mevkie getirilme ihtimali var" şeklinde izah etmektedir.

Paşa'nın Zenginliği

Rüstem Paşa'nın en çok eleştirilen yönlerinin başında aldığı rüşvetler sayesinde zenginleştiği yönündeki ithamlar gelir. Onun zamanında devlet görevlilerinin atama sonrasında sadrazama bir caize vermesi gelenek haline gelmiş idi. Kendisinden sonra bu konuda iyice ifrata kaçılacaktır. Kaynaklar Rüstem Paşa'nın her şeye rağmen bu tür uygulamalarda insaflı davrandığını dile getirirler. Rüstem Paşa mahir bir maliyeci olup, caizenin bedelinin halktan çıktığının farkındaydı. Bu sebepten dolayı Erzurum beylerbeyinin yollamış olduğu 5,000 altınlık hediyenin üç binini iade etmiş ve sadece iki binini kabul ettikten sonra "Erzurum'un bu kadar miktara tahammülü yoktur" demiştir. Ayrıca Koçi Bey, Rüstem Paşa'yı, iltizamı yaygınlaştırdığı ve devlet arazisini özel mülke çevirdikten sonra bunları çocuklarına vakıf olarak bıraktığı gerekçesiyle de itham eder.

Paşa'nın rüşvetçiliği bağlamında Tayyib Gökbilgin hocanın uzun bir makalesi neşrolunmuştur. Bu yazıda bilhassa Kanuni'ye gönderilen ve hemen hepsi imzasız olan bazı mektuplardan örnekler zikrolunur. Misalen bir mektupta Eflak voyvodası Mirçe'nin sadrazama 1 milyon akçe göndererek ödemesi gereken 3 milyon akçe vergiden muaf tutulduğu kayıtlıdır.

line sebebiyet verecektir. Zira ortalığın yatışmasından sonra tekrardan Rüstem Paşa'yı sadarete getirtmek için harekete geçen saray grubu, Paşa'nın başını yiyecektir. Yazık ki tarihi kaynaklar Ahmet Paşa'nın neden öldürüldüğü konusunda net bir gerekçe belirtmiyorlar. Muhtemelen Hürrem Sultan ile kızı Mihrumah Sultan, damatlarını iktidara getirmek amacıyla sudan bir sebepten dolayı Paşa'nın katlini temin etmişe benziyorlar. Zaten Topkapı'daki Kara Ahmet Paşa Camii'nin girişinde yer alan bir kitabede de ilerleyen yıllarda Paşa'ya iade-i itibar verildiği yazılıdır.

Rüstem Paşa, sadaretten azledildikten sonra da nüfuzunu korumuş görünüyor. Zira Busbecg, İstanbul'a yaptığı ziyaret sırasında Kanuni'nin ordusunun başında Asya tarafından olduğunu, İstanbul'un idaresini sadrazamı Hadım İbrahim Paşa'ya tevdi ettiğini, kendisinin de hem onu hem de Rüstem Paşa'yı ziyaret ettiğini vurgular. Hatta Üsküdar'daki Mihrumah

Bir diğer mektupta Selanik kadısının yolsuzluğundan ve bu yolsuzluğu örtbas etmek için de sadrazama gönderdiği rüşvetten bahsolunur. İddialara göre Rüstem Paşa, son derece tamahkâr bir vezirdi. O kadar ki, Bosna beylerbeyi Ulama Paşa'nın kendisine hediye ettiği 25 gulâmı ihtiyacı olmadığı için kabul etmemiş, ancak bunların bedelini istemişti.

Paşa'nın ölümünden sonra geride bıraktığı servet de akıllara ziyandır. Bu mirasın miktarı yaklaşık 15 milyon duka kadardır. Servetinin bir kısmının dökümü şöyle idi: 1,700 köle, 2,900 savaş atı, Anadolu ve Rumeli'de 815 çiftlik, 76 su değirmeni, 5,000 ciltten fazla yazma eser, vb.

Rüstem Paşa Camii, Mimar Sinan'ın deniz kıyısında inşa ettiği ve şehrin silüetine damgasını vuran üç önemli camiden biridir. Diğer ikisi ise Üsküdar'da olup Mihrumah Camii ile Şemsi Paşa (Kuşkonmaz) Camii'dir.

Bununla beraber araştırmacılar Paşa'nın devlet hazinesine kaynak bulma konusunda son derece mahir olduğunun da altını çizerler. Öyle ki has bahçelerde yetiştirilen ihtiyaç fazlası bazı zerzavatın yanı sıra, çiçekleri de toplatıp sattırıyor ve hazineye gelir olarak kaydettiriyordu. Bununla da kalmayan Paşa'nın, bazı kaynaklarda kişisel mülk konumundaki bahçelerde yetişen çayırlara, gül ve menekşe gibi çiçeklere dahi vergi koymak suretiyle nevzuhur icatlarda bulunduğu kayıtlıdır. Öyle ya da böyle devlet hazinesi onun zamanında yeniden ikmal edilmiş ve doldurulmuştur. Hasisliğinden hazzetmeyen sultanın dahi, onun maliyeci yanını takdir ettiği bilinir. Rüstem Paşa, devlet maliyesine zarar verecek hususlarda üst düzey devlet ricalini karşısına almaktan da çekinmez. Nitekim dördüncü vezir Haydar Paşa'nın, Karadeniz'de bulunan haslarından elde ettiği hububatı padişahtan izin alarak yabancılara satması üzerine padişahı uyarma yoluna gitmiştir. Sadrazam, Karadeniz hububatının ülkenin hayati bir önem taşıyan yiyecek politikasında oynadığı rolü hatırlatmış ve bu gibi durumların yaygınlaşmaya başlamasının başkentin ve Anadolu'nun iaşesini zora sokacağının, bunun da bir dizi isyana yol açacağının altını çizmiştir. Yine Paşa, Haydar Paşa'ya verilen bu izinden diğer vezir ve devlet ricalinin de istifade etmeye kalkacağını beyan ile durumun önüne geçilmesini talep etmiştir. Rüstem Paşa, gayet haklı olarak Akdeniz ve Ege'den dışarıya daha yüksek fiyatlarla hububat satışının engellenemediğini, ancak Boğazlar sayesinde Karadeniz hububatının dışarı çıkmasının kontrol altında tutulabileceğini beyan ile gerekli tedbirlerin alınması gerektiğini dile getirmiştir. Bu teşebbüsünde, rakip vezirlerin ekonomik açıdan zenginleşmesinin önünü alma kaygısı da gözden ırak tutulmamalıdır.

Rüstem Paşa Külliyesi

Rüstem Paşa'nın İstanbul'da pek çok hayır eserine imza attığı biliniyor. Bu eserlerin nerede ise tamamı Mimar Sinan'ın elinden çıkma. Rüstem Paşa'nın imar faaliyetlerinin daha ziyade Eminönü ve civarına yoğunlaştığı görülür. Bu yapılar dinî-ticarî ve ilmî hayat açısından son derece önemlidir.

Paşa'nın en önemli yapısı kendi adını taşıyan külliyesidir. Külliye ticari hayatın son derece canlı olduğu ancak arazi sıkıntısının yaşandığı bir alan üzerinde yükselir. Bu sıkıntı sebebiyledir ki Paşa, külliyesi için tasarladığı medresesini Cağaloğlu tarafında inşa ettirmek zorunda kalacaktır. Bir çini deryası olan türbesini de belki bu sebepten külliyesi içinde değil, Şehzade Camii avlusunda inşa ettirmiştir. Rüstem Paşa Camii, Mimar Sinan'ın deniz kıyısında inşa ettiği ve şehrin silüetine damgasını vuran üç önemli camiden biridir. Diğer ikisi ise Üsküdar'da olup Mihrumah Camii ile Şemsi Paşa (Kuşkonmaz) Camii'dir. Rüstem Paşa Camii, çarşılar merkezinde yer alan bir yapı olduğu için fevkani bir üsluba sahiptir. Yani zeminden yüksekte tasarlanmıştır. Böylece hem heybeti ortaya çıkmış, hem de caminin alt zeminine inşa edilen dükkanlar vesilesiyle, bulunduğu bölgeye eklemlenmiştir. Yapının etrafında başta Büyük ve Küçük Çukur Han'lar olmak üzere bir kısmı Rüstem Paşa tarafından Mimar Sinan'a inşa ettirilen ticaret merkezleri de bulunmaktadır.

Paşa, adeta bazı kaynaklarda zikrolunan cimrilik hasletini yalanlarcasına yapının içini İznik çinileri ile kaplatmıştır. İznik çini ekolü bu dönemde teknik ve desen olarak sanatının zirvesinde bir dönem yaşıyordu.

Caminin muhteşem kubbesi de bu ihtişama ayrıca katkıda bulunan bir diğer unsurdur. Caminin yer seçiminde Paşa'nın hayli titizlendiği anlaşılıyor. Bunun için Fatih devrinden kalma Tahtakale hamamının hemen yanını seçmiş, çevrede bulunan pek çok yapıyı da parasını ödeyerek satın almıştır. Bununla da kalmayan Paşa, cemaatinin çok olduğunu fark ettiği Attar Halil Ağa mescidine de göz koymuştur. Padişahtan gerekli izni aldıktan sonra bu mescidi yıktırtmış ve arazisini kendi camiinin alanına katmıştır. Söz konusu mescidin parçaları Aksaray yakınlarındaki Yenibahçe semtine taşınmış ve burada yeniden inşa olunmuştur. Bu mescid, 1956'da Vatan Caddesi'nin yapımı sırasında ortadan kaldırılacaktır.

Caminin Rüstem Paşa'nın ölüm tarihi olan 1561'de bitmiş olabileceği genel olarak kabul edilir. Hatta Doğan Kuban, bitmemiş bazı aksamının da Paşa'nın karısı Mihrumah Sultan tarafından ikmal ettirilmiş olabileceğini dile getirtir. Cami avlusuna dört farklı merdivenden çıkmak mümkündür. Bunlardan ikisi Uzunçarşı caddesine bakar ki, bu çıkışların sonunda birer müezzin ve kayyum odası bulunmaktadır. Cami avlusunda şadırvan da bulunmaz. Cami şadırvanları sahile bakan kesimde ayrı bir noktadadır.

Cami asıl şöhretini İznik çinileri ile elde etmiştir. Mimar Sinan inşa ettiği camilerde pahalı bir malzeme olan çiniyi gerekli gördüğü yerde, belli noktaları vurgulama için kullanmıştır. Ancak Rüstem Paşa Camii'nin durumu farklıdır. Paşa, adeta bazı kaynaklarda zikrolunan cimrilik hasletini yalanlarcasına yapının içini İznik çinileri ile kaplatmıştır. İznik çini ekolü bu dönemde teknik ve desen olarak sanatının zirvesinde bir dönem yaşıyordu. Paşa'nın çini talebine İznik'teki atölyeler kâfi gelmeyince Paşa, Kütahya'da da sadece caminin ihtiyaçlarına hasredilen bir çini atölyesi açtırma yoluna gidecektir.

Paşa'nın çini talebine İznik'teki atölyeler kâfi gelmeyince Paşa, Kütahya'da da sadece caminin ihtiyaçlarına hasredilen bir çini atölyesi açtırma yoluna gidecektir. Camideki çini desenleri ilhamını daha ziyade doğadan alır. Hakim olan desenler incelendiğinde lale, salkım, nar çiçeği ve sümbüllerin ağırlıkta oldukları görülür.

Camideki çini desenleri ilhamını daha ziyade doğadan alır. Hakim olan desenler incelendiğinde lale, salkım, nar çiçeği ve sümbüllerin ağırlıkta oldukları görülür. Gelgelelim caminin çinileri, bu yapının hem ikbaline hem de bir takım sıkıntılar yaşamasına vesile olacaktır. Eski dönemlerde İstanbul'a gelen önemli misafirlere bu caminin gezdirildiği biliniyor. Mesela Monako prensi Reiner ve eşi sinema oyuncusu Grace Kelly 1978'de İstanbul'a geldiklerinde bu camiyi gezmiş ve hayran kalmışlardı. Yine Fransa'da bulunan "Chloe" isimli dünyaca meşhur bir giyim firması 1981 yılında Rüstem Paşa çinilerindeki bazı motifleri yeni kreasyonlarında kullanacağını duyurmuştu.

Ancak cami yazık ki daha ziyade çini hırsızlıkları ile gündeme geldi. Bu hırsızlıkların bir kısmı "adi hırsızlık" dediğimiz kategoriye girerken, bir kısmı da restorasyonlar sırasında yaşanmıştır. Yakın dönemde gazetelere Rüstem Paşa Camii çinilerinin başına gelenler hakkında epey haber çıkmıştı. Bunlardan belki de en ses getireni 1992'de yaşandı. Bir Fransız müzayede şirketi olan Druot, bu tarihte yapacağı bir müzayedede Rüstem Paşa camiinden sökülen 16 çinilik bir panoyu satışa çıkarmış, ancak sonrasında çiniler satıştan çekilmişti. Şirket, gerekçe olarak çinilerin asıl geldiği yere dönmesinin önceliğine karar verilmesini göstermişti. O dönemin parası ile 800 milyon ile 1 milyar Türk lirası arasında satılması beklenen panonun, sonradan İstanbul'daki Sadberk hanım müzesine satıldığı öğrenilmişti. Çinilerin Paris'e geliş hikayesi de oldukça ilginçti. Çiniler, müzayede şirketine Provance bölgesinden Bay F. tarafından getirilmişti. Kendisi bu çinileri 1940'ta Mısır'da J. O. Matosyan adlı bir Ermeni koleksiyonerden almıştı. Panolar belki de Osmanlı döneminde yurt dışına kaçırılmıştı.

Daha yakın bir zaman önce 1995 yılındaki bir gazete haberinde ise caminin Hünkar mahfilinde bulunan çinilerin hem de bir ayda tam iki kez, kilidi kırılmak suretiyle girilerek çalındığı belirtilmektedir. 2000'li yılların başında da Rüstem Paşa gibi bir caminin basit kilitlerle korunduğundan dem

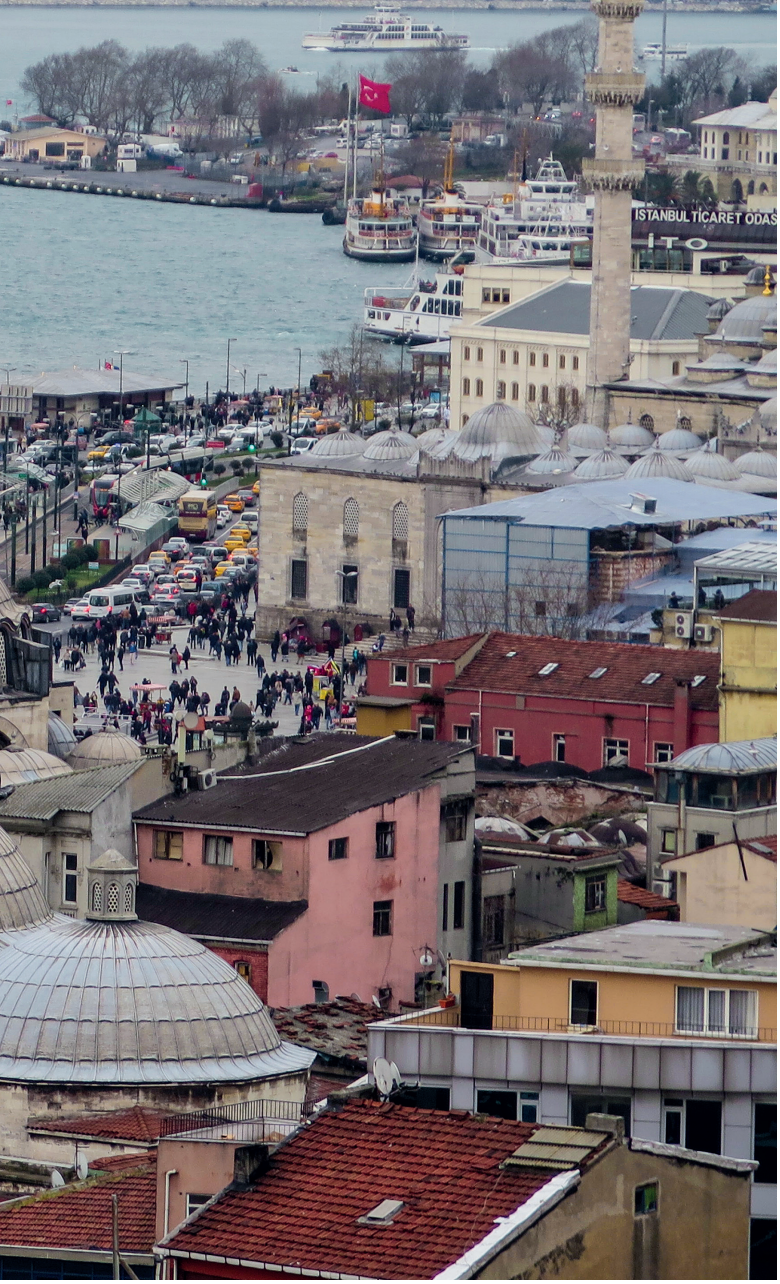

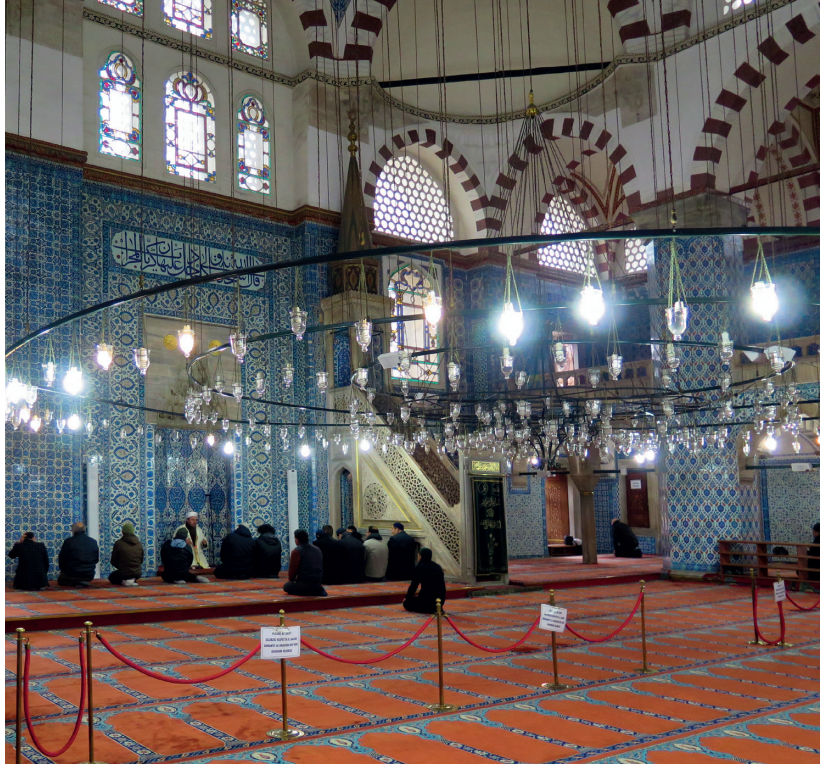

vuran haberlere tesadüf olunur. Yakın bir zaman önce ise caminin avlusuna kulübe konularak daimi güvenlik görevlileri tahsis edilmiştir.

Caminin, inşa edildikten bir yüzyıl sonra çıkan 1660 yangınında büyük zarar gördüğü biliniyor. Hatta bu sırada caminin dış kısmında son cemaat yerindeki çinilerin de ciddi zararlara maruz kaldığı düşünülebilir. Bir yüzyıl sonra 1766 depreminde ise, hem minaresi yıkılmış hem de kubbesi çökmüştü. 90'larda yeniden restore edilen caminin ilginçtir ki bu restorasyon sırasında da bazı panoları çalınmıştır. Çini hırsızlığının kendini en belli ettiği yer ise son cemaat yerinin Bayezid'e bakan tarafında yer alan bölümdür.

Rüstem Paşa camii, bugün de turistlerin sıkça rağbet ettiği bir mekan olmaya devam ediyor. Bulunduğu semt tıpkı eskiden olduğu gibi İstanbul'un ticari hayatının en yoğun attığı mevkilerden birinde. Gönül arzular ki bu rengârenk ve iç açıcı Osmanlı mirası daha asırlarca yaşasın. ▪

Kaynakça

- Erhan Afyoncu; "Rüstem Paşa", DİA, cilt: 35, İstanbul 2008, s. 288-290
- Zeynep Ahunbay; "Rüstem Paşa Medresesi", Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, cilt: 6, İstanbul 1994, s. 374-376
- Ogier Ghiselin de Busbecg; Türkiye'yi Böyle Gördüm (haz: Aysel Kurutluoğlu), Tercüman 1001 Temel Eser, ty.
- Feridun Emecen; "Kara Ahmet Paşa", DİA, cilt: 24, İstanbul 2001, s. 357-358
- Suraiya Faroqhi; "16. Yüzyıl Sonlarında Osmanlı İmparatorluğu'nda Siyaset ve Sosyo-Ekonomik Değişim", Kanuni ve Çağı (ed: Metin Kunt-Christine Woodhead), İstanbul 1998, s. 92-114
- M. Tayyib Gökbilgin; "Rüstem Paşa ve Hakkındaki İthamlar", İÜEF. Tarih Dergisi, cilt: 8, sayı: 11-12, Eylül 1955, İstanbul 1956, s. 11-50
- Fatih Güldal; İstanbul'un 100 Kaybolan Eseri, İstanbul 2009
- Doğan Kuban; "Rüstem Paşa Camii", Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi, cilt: 6, İstanbul 1994, s. 371-373
- Ahmet Mumcu; Osmanlı Devletinde Rüşvet, İstanbul 1985
- Şerafettin Turan; Kanuni Sultan Süleyman Dönemi Taht Kavgaları, Ankara 1997
- İsmail Hakkı Uzunçarşılı; "Şehzade Mustafa'nın Ölümünde Medhali Olan Vezir-i Âzam Rüstem Paşa'nın İkinci Sadaretinde Yeniçerilerin Ağalarından Şikâyeti Havi Kanuni Sultan Süleyman İle Rüstem Paşa'ya Ağır Mektupları", Belleten, cilt: 31, sayı: 121, Ocak 1967, s. 191-200
- Christine Woodhead; "Süleyman Üzerine Görüşler", Kanuni ve Çağı (ed: Metin Kunt-ChristineWoodhead), İstanbul 1998, s. 165-192
- Galina İ. Yermolenko (derleyen); Avrupa Edebiyatı, Tarihi ve Kültüründe Hürrem Sultan (çev: Ferit Burak Aydar), İstanbul 2010
- İ. Aydın Yüksel; "Sadrâzam Rüstem Paşa'nın Vakıfları", Ekrem Hakkı Ayverdi Hâtıra Kitabı, İstanbul 1995, s. 219-281

Bülent Akyürek'le Muhabbet...

Aynı Acıdan Bakmak

Mustafa İbakorkmaz

Bülent Akyürek sevilen, kendi okur kitlesi olan, gençlerin çok sevdiği bir yazar. Kitapları daha adlarından başlayarak okurunu davet ediyor. Her birinin ismi birbirinden ilginç. İçerikleri su gibi akıcı ve çarpıcı. Kitaplarınızı nasıl yazıyorsunuz?

Mesela 128 sayfalık bir kitap yazdım. Ama esasen 500 veya 700 sayfa yazıyorum. İlk metinler böyle çıkmıştır. İşte o yüzlerce sayfanın içinden çöpe ata ata yazıyorum. Bir cümle bir paragrafı anlatıyorsa o paragrafı atarak. Bir paragraf bir sayfayı izah edebiliyorsa o sayfayı çöpe atarak. Bir cümle bir kitabı ifade edecekse kitabı çöpe atarak. Adeta cümle mühendisliği yaparak.

Hatta burada bir sırrımı da açıklayayım. Bir darağacına çıkmışsın da sana son cümleni sormuşlar. Bu dünyada son cümleni söyle git demişlercesine yazarım. Cümle kurmadan önce darağacına çıkarım. Çünkü bir insana son sözlerini söyle dediğinizde kuru gürültü yapamaz. O sırada halama da bir selam göndereyim

demez. Son bir cümle! Canını acıtması lazım. Hatta yaptığım yazarlık atölyelerinde hiç kimseye bir metin şöyle yazılır böyle yazılır diye ders vermedim. Ödev vermedim. Oralarda beraber düşünmeyi, fikir üretmeyi öğrendik. Bir kere ders yaptırdım. Dedim ki, herkes bir intihar mektubu yazsın bana getirsin. Sadece bir kez bunu ödev olarak verdim. Nitekim her yaştan bu ödevi yazıp getirenler oldu. Bana çanta dolusu intihar mektubu geldi. Tabii böyle bir ödeve önce anlam veremedi insanlar. Öyle ya, bir yazarlık atölyesinde neden intihar mektubu yazılsın? Hâlbuki benim buradaki düşüncem şu. İntihar mektubu yazıyorsanız düşmanınızı açıklarsınız. Kininiz varsa ortaya dökersiniz. Günahınız varsa onu da deşifre edersiniz. Yani soyunmayı öğrenirsiniz. Erkek olmayı öğrenirsiniz. Cehenneme gitmeyi göze alırsınız. Çünkü cümle kurmak cehenneme gitmeyi göze almaktır. Kısa ama etkili cümleler. Kısa, minik, etkili cümleler. Yine bir çünkü diyorum ve bir açıklama getiriyorum. Kısa cümle ne demektir? Ya da yazar ne demektir. Bir yazar yazısını nasıl kurmalıdır? Bir yazar bir cümle kurup kıyameti ertelemelidir. Her şeyin bittiği yerde aşağıdan bir adam bir cümle kuracak. Cenab-ı Allah da diyecek ki, işte bu kulumun yüzü suyu hürmetine dünya biraz daha dursun. Ya da aşağıdan bir adam bir cümle kuracak, Cenab-ı Allah da diyecek ki, tamam ben burayı yakıp atayım.

Kıyameti ertelemiyor ya da anında getiremiyorsa cümle kurmanın da bir anlamı yok. Bunlar şahsi şeyler. İki uç. Ya erteleyeceksin ya da yakacaksın bu dünyayı. Ortası yok. Bunu yapabilmek için de kısa konuşmak lazım. Kısa cümleler kurmak lazım. Kaldı ki şimdiki zamana baktığımızda şunu göreceğiz. Otobüste, metroda, uçakta kitap okuyan insanlar var. Artık dört ciltlik Suç ve Ceza okuyamaz bu yolcular. Az bir zamanda bir şeyler okumalı ya da bir şeyler söylemeli.

Günümüzde dinleyici isteyen de yok anlatmak isteyen de yok. Sadece herkes içindeki cümlelerden kurtulmak istiyor. Boş laflardan kurtulmak istiyor. İnsanların hali bu.

Sizin için bahsettiğiniz gibi kıyameti erteleyecek bir kısa cümle var mı?

Mesela "la ilahe illallah." Bunu dediğiniz zaman dünya yeniden kurulur. Bir dünya kurulurken, var olan dünya da yıkılır. Çizgiyi çizersin artık. Onu demişsindir. Onu dediğin zaman her şey değişecek. Ama burada bir problemle daha karşı karşıya geliriz. Onu dediğin andan sonrası var. Yani onun hakkını vermek. Kurduğun cümleye, ya da yazdığın paragrafa sadık kalmak. Çünkü artık o sen olacaksın. O senin ensendeki kılıç olacak. Öyleyse bir kere la ilahe illallah demiş bir adamın on dakika yaşaması terbiyesizliktir. Hadi şimdi bunu açalım. Onu söyledikten sonra bize helal olan birkaç şey sayalım. Burada oturmamız mı? Cebimizdeki para mı? İçtiğimiz çay, sigara mı? Arkasından gittiğimiz ideoloji mi? Anamızın sütü mü? Hangisi helal? Belki hiç biri!

Peki, yazmanın diğer aşamaları nasıl ilerliyor?

Şimdi daraltarak, sayfaları, paragrafları, bölümleri, kitabı daraltarak, zipleyerek bir kelimeye vardığınız zaman işin esası çıkıyor. Merkezdeki acı çıkıyor. Merkezde bir acın varsa, o acının üzerine lafı uzatarak gidiyorsan. Uzatıp uzatıp o acıdan çok fazla estetik biçimde uzaklaşabiliyorsan buna edebiyat denir. Acıdan estetik biçimde kaçıyorsan edebiyat budur. Acıyı estetik kullanmadan etle tırnak arasındaki bir jilet gibi kullanıyorsan o da senin hayata verdiğin anlam olur. Bir anlamın olduğu zaman da onu kelimelerle sözlerle değil tamamen halinle tanımlamak zorundasındır. Yani ne kaldı elimizde? Suskunluk! Ya da hadi şimdi estetik diyelim. Ya onu her şeyinle göstereceksin ya da kelimeleri yutup o anlatamadığın an var ya, suskunluk. Suskunluğun verdiği acıyla yüzünde oluşan çizgilerle yeni kitabını çıkaracaksın.

O çizgiler ne?

Bir kadın çocuk doğurduğunda yüzünde bir çizgi beliriyor. Bir kadın ikinci çocuğunu doğurduğunda ikinci bir çizgi beliriyor. O kadının çocuğu gece hastalandığında yüzünde yeni bir çizgi daha. O kadının çocuğu öldüğünde yüzünde derin bir çizgi daha oluşuyor. Hepimizin annelerinin yüzünde öyle çizgiler vardır. Gözünün altında, kulağının, burnunun kenarında. Annelerde bu çizgiler varsa o ilk çocuğundan kalmadır. O doğum anındaki acıdan kalan çizgi.

Acı ve estetik dediniz, üzerini biraz daha açar mısınız?

Şimdi estetik şu demek. Plastik cerrahiyle ilgili olan estetikten bahsediyorum. Kadınlarımız yüzlerindeki çizgilerden kurtulmak için cerraha gittiği zaman çocuğuna, kocasına ait, kendi hayatına ait o yol haritasını estetik cerrahiyle silip yeniden bir yüz takınıyor. Bir taraftan ileriye dönük, çocuğu için çalışan, çocuğu için yaşayan anne, öte yandan aynı anne o çocuğundan kalan o çizgiyi, haritayı, karakutuyu bir plastik cerrah eliyle yok ediyor. Yani çocuğunu doğurmadan evvel yüzünde oluşturduğu çizgiyi, çocuğunun ilk çığlığını estetik ameliyatla yok ediyor.

Şimdi ortada acı varsa, acıyı kupkuru, sivri bir bıçak gibi saplamadıysan kabul olmuyor. Onu tanımlayamıyorsun. Tıpkı o anne gibi, var olan acıyı yüzünde göstermek yerine, onu silip, estetik hale getirip, sonra ben bunları anlatırım, çocuğumu nasıl doğurduğumu, hastalandığında neler çektiğimi gene anlatırım diyebilmesinin yöntemi sözlü ya da edebi sanatlar, ama artık ortada çizgiler yok. Ortada derin bir yara olsaydı, çizgi olsaydı bunlara gerek kalmayacaktı. Şimdi acıyı görüp üstüne macun çektiğin için eline kala kala bir estetik kalıyor. Onun için, günümüz insanı içinin pislikleri için psikologlara, dışının pislikleri için modelistlere, stilistlere gidiyor. Yani her şey başka bir yöne evriliyor.

Tekrar başa dönerek toparlarsak, minik bir cümle boruyla üflenmiş zehirli pigme oku gibidir. Küçük ama zehirli. Onunla öldürürsün. Kurduğun cümle birini öldürmüyorsa, çıkarken seni, vururken ötekini öldürmüyorsa cümle kurmanın bir anlamı yok.

Acınızı anlayan, kendisi de benzer acılar çektiği için acınızı paylaşan insanlar var. Yazdıklarınızın bu anlamda bir kesimle, acıdaşlarınızla sizi bir araya getirdiğini düşünebilir miyiz? Bütünleştirdiğini, bir yol buldurduğunu, dayanma gücü verdiğini varsayabilir miyiz?

- O zaman yazarlıkla ilgili başka bir teknik konuya dönelim. Kitaplarımda karamsarlık var. Bir umutsuzluk tarafı, helal mutsuzluk tarafı var. Bizi mutlu olmaya mecbur etmiş bir çağda mutsuz olma özgürlüğünü elde etmemiz için gerekli olan adımlar var. Ama öncelikle, bir insanı hayata bağlamadan onu mutsuz da edemezsin. Ben buna uğraşıyorum. Mesela eşekler gibi anırarak keyifli gün geçiren bir adamla benim işim olmaz. Benim ilk işim çok mutlu bir adamı intihar aşamasına getirmektir. Çünkü kafasında intihar fikri olmayan bir adam hayatta değildir. Bak bu manşet olur. Bir insan hayatta ise ölüm ve intihar düşüncesini kafasından geçirir.

Okurlarınızı şaşırtmayı, ters köşe yapmayı seviyorsunuz anlaşılan.

- Planlanmış, kurgulanmış bir eser yapabilmek için planlanmış, kurgulanmış bir hayatın, fantastiğin de içinde olmak gerekiyor. Yani bir romancı belki de bu anlamda en çok seri katillere benzer. Çünkü bir roman bir cinayet tasarlar gibi tasarlanır. Kimi takip ettiğini, kimi öldüreceğini, nasıl yakalanmayacağını, sonunda senin zeki bir adam olduğunu anlasınlar diye, onlar yakalayamasa bile hangi izleri bırakarak yakayı ele verip celladına sırıtarak gideceğini tasarlaman lazım. En keyifli tarafı budur. Önce bütün cinayetleri işliyorsun, sonra seni kimse yakalayamıyor. Sonra bu salaklar beni yakalayamadı diye gerekli ipuçlarını onlara veriyorsun. Sonra onlar o izlerden gelip seni yakalıyorlar. Seni deşifre ediyorlar. Sonra sen o benim diyorsun. O zaman da celladına karşı onun sinirlerini bozarak, gülerek gidiyorsun. Ve celladın ağlamaya başlıyor. Bu benim kurgu biçimimde var. Yoksa her şeye ters bakan bir adam değilim. Mesela şu çaya güzel demişler. Oturup buna nasıl ters bakarım, nasıl iğrenç bir hale getiririm demek değil benim işim. Bu Allah vergisi bir şey. Ama bu çağda benim işim çok kolay. İnanın benim hiç bir şeye ters baktığım yok. Var olan maddenin ilk haline dönüp oradan baktığım zaman, bu çağda her şey ters gittiği için, ben de düz baktığım için zıt olan şeyleri yakalamış oluyorum.

Öğle Namazına Nasıl Kalkılır. Çok mu abes bir şey. Çünkü sabaha kadar oturan, televizyon karşısında, internet başında sabahlayan bir ümmet var. Doğal olarak da akşama kadar uyuyorlar. Öğle namazına kalkmak diye bir problem doğuyor. Herkesin ikna sanatı, güzel konuşma sanatı diye kitaplar yazdığı bir dönemde sen diyorsun ki Güzel ve Etkili Susma Sanatı. Bunu öğretiyorsun. Güzel ve etkili susma sanatını. Çünkü herkes çirkin konuşuyor. Ondan sonra tanımlıyorsun güzel konuşmak nedir? Bunu diksiyondan ayıralım. Güzel konuşmak hakikati olmasa bile doğruyu, gerçeği ifade edebilmektir. Bunu yapabiliyorsan sen güzel konuştun demektir. Sen hakikati gizleyip yalanı dolanı güzel İstanbul Türkçesiyle ifade ettiğinde bu güzel konuşmak demek değildir.

Tam yeri geldiği için sormam lazım. Modern insanın kişisel gelişim kitaplarından bir beklentisi var. Daha iyi yaşamak, daha başarılı olmak, etkili olmak, büyük adam olmak gibi. Müslümanlar da gâvur kişisel gelişim gurularından bu manada medet bekliyorlar. Kitaplarınızda, bu açıdan bakıldığında, bir anti kişisel gelişim havası seziyorum. Bunu doğru mu algılıyorum?

- Doğru. Kişisel gelişimi kendi dilimize çevirerek kristalize hale getirirsek şöyle bir şey çıkıyor. İnsanlarımız kişisel gelişim kitapları okuyup ne olmak istediler? Zengin bir peygamber olmak istediler. Biz de onlara dedik ki, ikisinden birini seç. İkisi bir anda olmuyor. Kişisel gelişim artık çığırından çıktı, beni aştı. Artık Karacaoğlan bile malzeme oldu.

  Benim orada yaptığım şuydu. Batıdan getirilen kişisel gelişim bir toplum mühendisliği. Kişisel gelişimi çoluğa çocuğa, eşşek kadar adamlara empoze ettikleri zaman ilk itirazlarımı sunacağımda önümde bir problem vardı. Bunları şahsi fikirlerim diye mi yazayım, yani kaynak kişi kendim mi olayım, kişisel gelişimle mücadelemde kaynak olarak nefsimi gösterip hava mı atayım? Yoksa kişisel gelişim denilen şeyin bir toplum mühendisliği projesi olduğunu, neobudizm olduğunu, neokapitalizm olduğunu, neofaşizm olduğunu vurgulayıp kimin sopasıyla döveyim sorunu vardı. Kimin sopasıyla döveyim? En güzeli Kur'an'ın

sopasıyla dövmekti. İşin içine nefsimi katmadan. Mesela kişisel gelişim kader yoktur diyor. Senin beynin var, aklın var, kader diye bir şey yok, istersen başarırsın diyor. Yani isteyen herkes her şey olabilir. Mesela Peygamber Efendimizi bile tarif ederken bazı kişisel gelişimciler dedi ki, insanları etkiliyordu, retoriği sağlamdı, iletişimi iyiydi, diyaloğu güzeldi, beden dilini iyi kullanırdı, sabahtan akşama kadar gülümsüyordu. Hatta "tebessüm sadaka"ydı. Falan falan… Bu tür kitapları İslamcı yazarlar yazdı. İslamcı yayınevleri bastı. Bunları öyle anlattılar ki Peygamber Efendimizin arkasındaki kadro unutuldu. Efendimizin hasletleri kişisel becerilermiş gibi sunuldu. Biz bunları okuduğumuzda bir sonuca varacaktık. Çok çalışırsak, bu kitaplardaki tavsiyelere uyarsak biz de peygamber olabiliriz. Bu bakışa sahip herkesin peygamber olma şansı var. Bunun modası, karizması, diksiyonu, ikna sanatları falan bir bilim. Peygamber olmak bir bilim. Jest mimik vs. çalışarak olabilirsiniz. İnsan isterse ne olmaz ki!

Hasılı kişisel gelişim Kur'an'a ters olduğu için, ben Kur'an'a dayanarak buna reddiye yazdım.

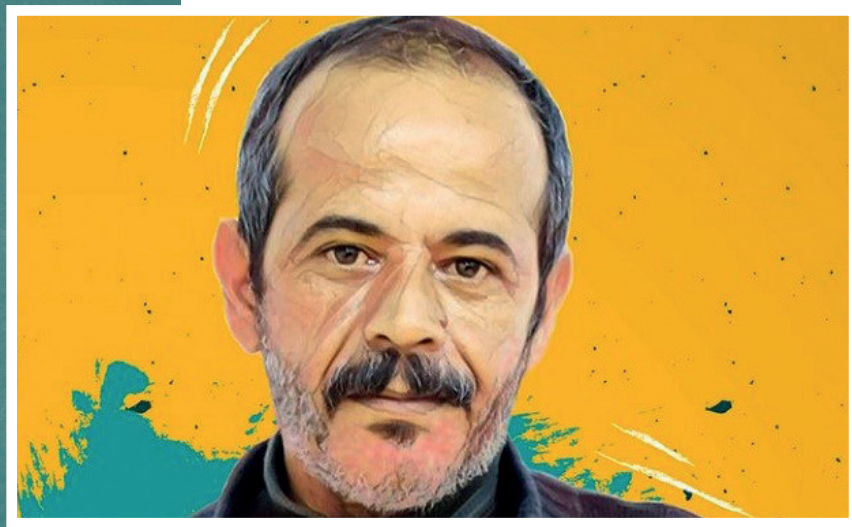

Çoğu zaman biz de boş konuşuyoruz. En çok anlayacağını düşündüğünüz insanlar bile sizi hayal kırıklığına uğratıyor olabilir. Bize ne dersiniz?

Boş konuşma konusuna geri döndün. Bir yanlış anlaşılmayı düzeltelim. Ben boş konuşanlardan şikâyetçi değilim. Allah bunların sayısını artırsın. Boş konuşanlar için temennim bu. Biz dolu konuşup boş yaşayan adamlardan bıktık. Dolu konuşup, el kol hareketleriyle, jestle mimikle bunu destekleyip, her kavramın altını doldurup sağlam konuşmalar yaparken etrafta birileri bizi dinliyor mu diye kesikler atan insan tipine aşinayız. Buradaki çapkın duruşun farkındayız. Boş konuşan adam çapkın değildir. Boş konuşan adamın böyle bir durumu yok. Boş konuşan adam tribünlere oynamaz. Açık unutulmuş bir radyo gibi kenarda kendi kendine konuşur.

Ben bunu şunun için sordum. Mesela Kayseri eskiden ilimle birlikte anılan bir şehirdi. Yeniden böyle günlere dönmenin bir imkânı var mı?

Sadece Kayseri için konuşmayalım. Genel problem şu, mesela Sivas'ın neyi meşhur dediğinizde Kangal köpeği diyorlar. Bursa'nın Şeftalisi, Erzurum'un soğuğu. Malatya'nın kayısısı. Kimse Somuncu Baba, Şemseddin Sivasi, Niyazi-i Mısri veya Erzurumlu Emrah demiyor. Artık randevu verirken bile AVM'ler adres gösteriliyor. Kalenin önünde veya filanca caminin yanında diye adres verilmiyor. Gelip geçici şeyler yerine tarih bilincimizi yansıtan şeyleri, en kötü ihtimalle isimleriyle yaşatsaydık böyle olmazdı.

Biraz evvel bahsettiğiniz, estetik ameliyatla yüzündeki çizgileri yok eden kadınlar gibi mi yaşıyoruz bu açıdan bakınca?

Ee tabii ki. Kurumuş tarihî çeşmeler gibi kalıyor hayatımızdaki birçok şey. Oysa o çeşmeler aksaydı, eğilip su içerken bir şeyler hatırlayacaktık. Mimari restorasyonlar da öyledir. Tamamen sıvayıp kapatılamayanlar bitmek tükenmek bilmeyen restorasyonlara alınırlar. Diğerleri de çamurla, betonla sıvanır. Acılarımızı hatırlamayalım diye.

Güzel sohbetiniz için teşekkür ederiz.

Ben teşekkür ederim. ▪

KARA ŞAMAN'IN LANETİ

Murathan Çarboğa

Kol saatleri, terk edilmiş çocuklar gibi bakıyordu camekânın gerisinden. Kadranları vitrine yapışmış, saniye ibreleri deli bir ritim tutturmuştu. Korkunun, telaşın ve unutulmuş olmanın kısır döngüsü deviniyordu tozlanmış camlarının ardında. Ustamın öldüğü günden bu yana kapalıydı dükkân. İki ay olmuştu. Okulum sömestr tatiline girince memlekete dönmüştüm. Esnaf sessizce etrafıma toplanmış ve dükkânın anahtarını avucuma koymuştu. Ustamın vasiyetiydi bu. Yıllarca çıraklık yapmıştım ona. Benden başka kimsesi yoktu. Kilidi çevirip kapıyı açtım. Birden, birikmiş bir heyecanla konuşmaya başladı sanki saatler. Her köşeden değişik tınılarda tik taklar yükseliyordu. Duvar saatleri yorgun sarkaçlarını sallayarak selam verdi. Gülümsedim, eğilip kibar bir reverans verdim ben de. Küçük bir çırakken bu sallanıp duran sarkaçların gelip geçene selam verdiğini düşünürdüm. Derken guguklu saatin haznesi açıldı. Emektar guguk kuşu çıkıp öttü. Kısa aralıklarla üç defa yaptı bu gösteriyi. Aynı anda gonglu saatin gongu çaldı. Bir başka saatin ahşap yuvasında kıpırtısız duran balerin kendi etrafında dönenip durdu. Saat başıydı. Camekânın içine dizilmiş kol saatlerinin kadranları kıpır kıpır dönüyordu.

Ustamın boş sandalyesine baktım. Çalışma masasının gerisinde öksüz bir çocuk gibi duruyordu. Çırakken oturup büyük bir hayranlıkla ustamı izlediğim iskemleye çöktüm ve usul usul ağladım. Anılar dört bir yandan hücum ediyordu. Bir gün, İsviçre markalı bir kol saatinin kapağını açmış ve kadranın içinde tıkır tıkır işleyen küçücük yayları, mekanizmaları, tandemi göstermişti ustam. Tek gözüne iliştirdiği mercekli gözlükle kadrana eğilmiş ve devam etmişti. "Zamanın kalbidir burası. Zaman, şu gözle zor görülür parçaların uyumunda soluk alıp veriyor şimdi. Zaman, eşyanın kalbine yerleşir. İnsanların da kalbine nüfuz eder. Daha ana karnındayken ulaşır bebeğe. Eşyayı küçümseme. Her nesnenin bir ruhu vardır. Şu gördüğün küçücük saat, belki benim, senin kalbin durduktan sonra da çalışmaya devam edecek. Eşya zamanın hükmünü dinler sadece. İnsan ise zamanı değerlendirir. İşte tek farkın bu. Eşyalardan farkın bu. Zamanın esiri olma. Ona şekil ver."

Zamanın ustasıydı o. Emektar zanaatkârların tamir edemediği saatler son çare olarak ona getirilirdi. Ustam, mükemmel sabrının ve ustalığının dehasıyla umut kesilmiş saatleri bile tamir ederdi. Dükkânında çırak olarak işe başladığımda altmışını devirmişti, fakat yaşından daha genç gösteriyordu. Kimi kimsesi yoktu. Nereden geldiği hep bir sır olarak kaldı. Her zaman bakımlı bir insandı. Hiç evlenmemişti, buna rağmen her zaman pantolonu jilet gibi ütülü olurdu. Gömleği, kış günlerinde giydiği kadife ceketi tiril tirildi. Saatlerle uğraşmadığı tek bir an bile yoktu. Tamir ettiği saatleri ayarlarken bir kez olsun başka saatlere bakmazdı. Zamanı nasıl sayardı bilemezdim. Yemeğini çalışırken geçiştirir, çayını gayrı ihtiyarı hamlelerle içerdi. Zamanla ilgili hikâyeler anlatırdı bana. İnsancığın zamanla münasebeti, ezelden beri süren mücadelesiydi anlatılanlar. Her bir hikâyenin içinde ayrı bir ders bulunurdu.

Bir süre sonra toparlanıp dükkânı süpürdüm. Toz alıp,

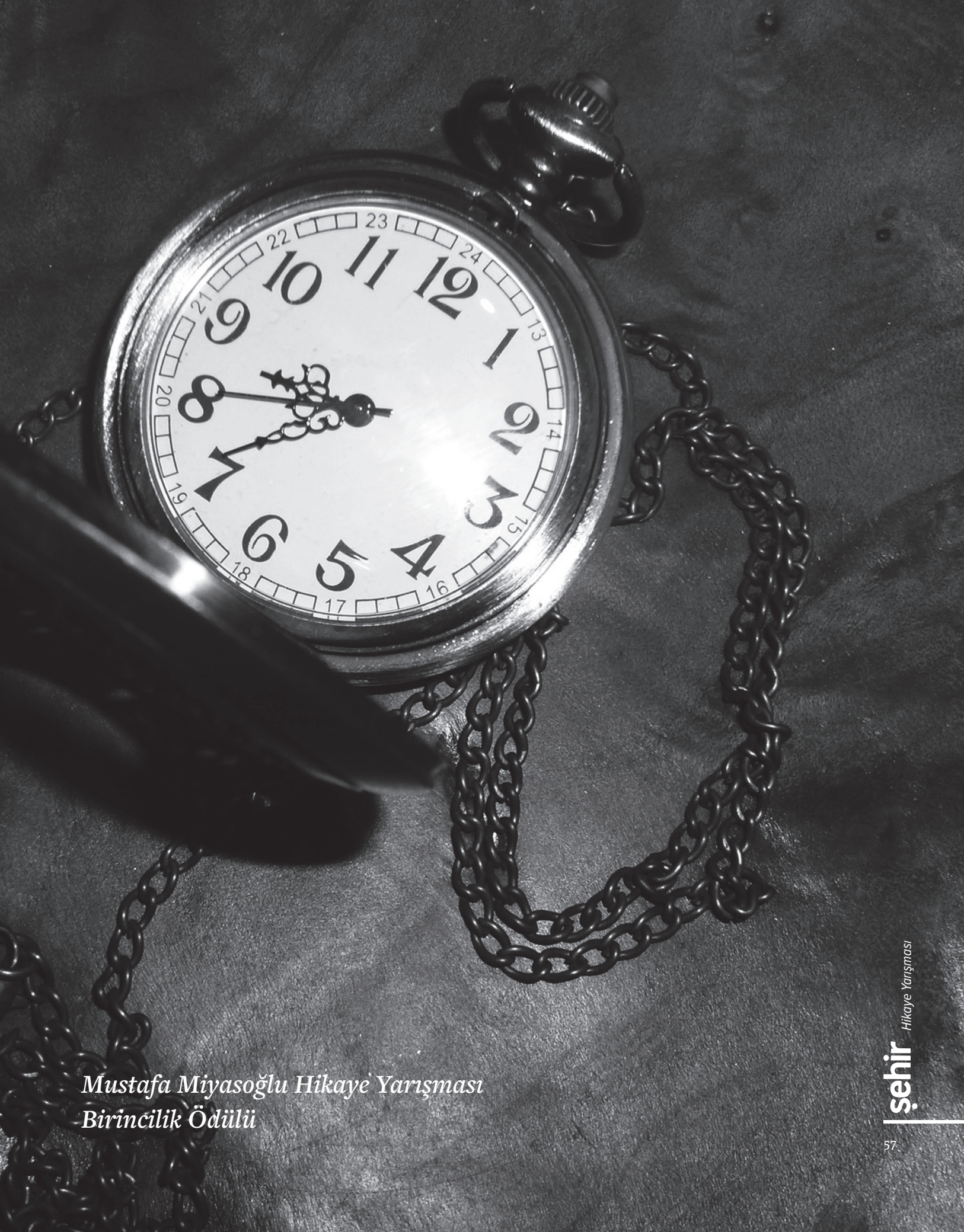

Mustafa Miyasoğlu Hikaye Yarışması
Birincilik Ödülü

saatlerin camını sildim. İşim bitince ustama dua edip onun sandalyesine oturdum. Masasında kapağı açılı kalmış otomatik bir kol saati vardı. Tek gözüme mercekli saatçi gözlüğünü takıp kadranın içine baktım. Saat çalışıyordu. Zemberek işliyor, kıldan ince yaylar çalışıyordu. Kapağını takıp sıkıladım. Masanın büyük çekmecesi her daim asma bir kilitle kilitli olurdu. Sarısı kararmaya başlamış bu asma kilidin açıldığını hiç görmemiştim. Bir sır vardı elbet içinde. Çıraklığım bu çekmecenin sakladığı sırrı merak etmekle geçmişti. Asma kilide uzun uzun baktım. Küçük çekmeceleri karıştırdım sonra. Kutucuklar içinde yaylar, vidalar, zemberekler vardı. Destelenmiş deri kayışlar itinayla bir tarafa dizilmişti. Ufacık tornavidalar, keskiler, çeşitli boylarda mercekli tek gözlükler çekmeceyi dolduruyordu. Köşede sedef kakmalı bir kutucuk vardı. Daha önce hiç görmemiştim. Alıp inceledim bir süre. Ustamın ellerinin sıcaklığı hala duruyordu sanki üstünde. İncitmekten korkarak usulca açtım kapağını. Kutunun içinde bir anahtar vardı. Hızlıca kapağı kapatıp sedef kakmalı kutuyu yerine koydum. Gayri ihtiyari bir hareketle yıllardır kıpırtısız duran asma kilite yeniden kaydı gözlerim. Bu anahtar büyük çekmeceyi açan anahtardı. Kalkıp adımladım dükkânı. Kafamdaki fikri dağıtmak için metal bir hazne içine istiflenmiş hurda saatleri inceledim; ama olmuyordu. Belki de çekmecenin içinde ustama ait bir şeyler vardı. Bir arzu, bir vasiyet, bir mektup...

Koşar adım gelip sedef kakmalı kutudan anahtarı aldım. Yakıcı bir nesne tutuyormuşçasına hızlı hareketlerle kilidi açtım ve usulca çekmeceyi çektim. Her şey bir Matruşka mantığıyla ilerliyordu. Çekmeceden bir tahta kutu çıktı. Kutunun üzerinde daha önce hiç görmediğim figürler vardı. Atlar, ceylanlar, bozkurtlar, giysileriyle büyücüyü andıran insanlar... El işçiliği oymaları zamanın izlerini taşıyordu. Kimi yerleri kararmıştı. Bazı noktalarından da enlemesine çatlamıştı. Kutunun içinden kadife kumaşa sarılı bir papirüs çıktı. Türkoloji öğrencisiydim. Milli Kütüphane'de örneklerini görmüştüm. İhtimal ceylan derisinden imal edilmiş bir papirüstü bu.

Usulca çıkarıp katlandığı çizgilere dikkat ederek papirüsü masanın üzerine açtım. Kenarları çeşitli hayvan ve bitki figürleriyle süslenmişti. Şaman kültürünün bir eseri olduğu belliydi. Yukardan aşağıya Osmanlıca bir metin uzanıyordu. Ustamın hayatıma katkılarından biri de Osmanlıcaydı. İflah olmaz saatlerin üzerine eğilip de didindiği sıralarda Osmanlıca metinleri heceleye heceleye okuturdu bana. Üniversite sıralarına oturmadan çok önce Osmanlıca okuyup yazmaya başlamıştım. Metnin bazı yerleri zarar görmüştü, yazılar seçilmez haldeydi. Katlandığı noktalarda harfler birbirine karışmıştı. Yaklaşıp serlevhayı okumaya başladım.

Kara Şaman'ın Laneti..... Sonrasında birkaç satır silikleştiği için okunmuyordu. Okunaklı kısma geçip devam ettim: "Kara Şaman rüzgâr gibi önümden geçti. Yer gökteydi, gök de yerde. Alnı akıtmalı, aşkın sekili doru atımın üzerinde bir küfür gibi duruyordu. Ya da taşını çalmış, kara cüppeli bir şeytandı sanki. Peşi sıra kara bir yağmur dökülüyordu. Damar damar şimşekler iniyordu toprağa. Kara cüppesi sırılsıklamdı. Heybesinde usta işi keçelere sardığı bir ferman duruyordu. Köyün yolu çamura batmıştı. Bu yol Bağdat'a kadar uzanıyordu. Bize bir masal kadar yakın, ölüm gibi uzak Bağdat... Kara Şaman rüzgar gibi önümden geçti. Onu nicedir bekliyordum. Kaç kez duldasına saklandığım hayıt çalılarına gelip bu anı düşlemiştim. Elimdeki kamanın kemik sapı etime işlemişti. Kaç kez üzerine atlamış, doru atımın üzerinden onu devirmiştim. Çenesinde biten hırçın sakalını ve de kel başının arkasında özenle bırakılmış saçını kana bulamıştım. Babam Çolak Duran'ın ölümü üzerinden üç mevsim geçmişti. Babamın göğsündeki kılıç izi toprağa karışmıştı. Yüzeyi yılan nakışlı kılıç kara bir yılan gibi Kara Şaman'ın belinden sarkıyordu. O kış Rum eline kızıl kar yağdı. Yılkı atları koşar iken dondu kaldı. O bahar üç başlı buzağılar doğdu. Oğlaklar, ana kucağındaki oğlanlar gibi konuştu. O yaz kara bir bulut misali çekirgeler çöktü ovaya. Tarlalarda ekin kalmadı. Ağaçlar, meyveler ve dahi sebzeler talan oldu.

Babam Çolak Duran'ın ölümü üzerinden üç mevsim geçmişti. Unutmam Unutmam! Kır atı çatlayınca Kara Şaman doru atımıza el koymuştu. Ayıya karşı durmuş bir bozkurt gibi dikilmişti babam karşısında. Elleri boştu. Er gücünden başka bir şeyi yoktu. Unutmam. Unutmam! Kara Şaman kana susamış bir sırtlan gibi sırıtmış ve kılıcını babamın göğsüne çalmıştı. Sonra doru atıma atlayıp rüzgâr gibi uçmuştu. Kara Şaman rüzgâr gibi önümden geçti. Alaca bir kuş gibi elimden kaçtı. Hırsımdan böğürdüm. Göğsümü dövdüm. Üç gün yemedim, üç gün içmedim. Giydim kurt postumu. Şaman atama, şaman dedeme dualar ettim. Toprağa ve ağaca, kurda ve kuşa seslendim. Bedenime mühürledim ruhumu. Kara Şaman ölmeden kuşlar gibi uçamayacaktı. İntikam alınmadan huzur bulmayacaktı. Bozkırın ortasında ululanan kaba ağaca gittim. Gövdesine dokundum, rüzgârda şakıyan yapraklarını dinledim. Dört bir yana sıvanan gölgesinde uyudum. Rüyamda bozkurdun gözleriyle baktım acuna; dağlarda koşturdum, geceleri kurt gözleri gibi ışıyan yıldızların altında hasmımı aradım.

Rüyamda kaba ağacın duldasında Oğuz Ata'm dirildi. Kopuz çalıp dua edip gök gibi gürledi: -Ilgıt ılgıttan yelleri estiğinde, Kara Şaman derde düşmüş çakal gibi susayacak. Ulu ırmağa inip de suya varacak. Ondan önce suya düşsün cismin. Ruhu uçmadan kurt görmüş kuzgunlar gibi korksun. Rüyamdı. Vardım atamın

elin öptüm. Sırtımı sıvaladı, yüzüme hayır dualarını saldı. Uyandığımda güneş gökten iniyordu. Oğuz Ata'mın yerinde çiçekler salınıyordu. Koca kaba ağaca dirlik diledim. Toprağa dokundum, kalın gövdesinde dolanan özsuyu dinledim. Rüzgâr gibi uçtum, gözleri karanlıkla bilenmiş şahinimi aldım. Kulağına ilençler okudum. Kara Şaman'ı anlattım, sonra pençeleriyle oğlak kapan şahinimi uçurdum göğe."

Papirüsün katlama çizgilerindeki yazılar silikleşmişti. Kimi noktalarda yer yer liğmelenip, yırtılmıştı. Güzel, duru bir dille akan metin sekteye uğrayınca düşünmeye başladım. Dede Korkut hikâyelerini andıran metin ilgi çekiciydi. Atadan dededen yadigâr bir eser olduğu belliydi. Çekmecedeki kutuyu alıp üzerindeki figürleri yeniden inceledim sonra. Şaman figürleri ve hayat ağacı motifleri usta işi bir zanaat ürünüydü. Kutuyu yerine koyarken çekmecenin dibinde katlanmış bir kâğıt gördüm. Rengi sararmış bir defter sayfasıydı. Usulca açtım ve kalbim bozuk bir saatin zembereği gibi atmaya başladı.

Yazı ustama aitti: "Unutmak zamana karşı savunmamızdır. Kalbimizde deli bir ritimle atar zaman. Bedenimiz her saniyenin devinimini hücre hücre hisseder, fakat beynimiz unutmak panzehiriyle avutur bizi. Zamanı her an, her salise fark etmek ve geçip giden ömrün zehrini biteviye idrak etmek insanı delirtir. Etimizi kemirip duran zamanı unutur beynimiz. Uyurken, yürürken, düşünürken, gülerken, konuşurken zamanın bir kılıç ağzı gibi keskin sırat köprüsünden geçtiğimizi unuturuz. Ölüm fikrine tahammül etmenin sırrıdır bu. Ben bu sırrı kaybetmiş bir meczubum. Zamanı unutmanın ilmi yok bende. Ne yaparsam yapayım unutamıyorum kelebekler gibi kırılan anların cesetlerini. Zaman alnıma bir ok gibi saplanmış. Devasa bir kadran var beynimin içinde. Sonsuz ivmeye kapılmış bir sarkaç salınıp duruyor ve zihnimi delen tik taklar kafamın içinde yankılanıp duruyor. Gün geliyor saatler bile zamanı unutuyor, ama ben unutamıyorum. Hiç şaşmayan bir saat gibiyim. Bir saat tamircisi olmamın en büyük nedeni bu. Zamanın hükmüne bıraktım kendimi. Delirmemek için zamana teslim oldum."

Bir günlükten koparılmış bir sayfaydı belki bu. Belki de fantastik bir öykü müsveddesi. Ustamın edebiyata ilgisini biliyordum. Ara sıra küçük, kara kaplı bir deftere bir şeyler yazardı. Hesap işleri sanırdım bunu. Belki de yazma sevdasına kapılmıştı. Zarar görmemiş kısma geçip papirüsü okumaya devam ettim.

"Üç gün yemedim, üç gün içmedim. Toprağı kokladım, yeni biçilmiş otlara dokundum. Çayır kuşlarını dinledim şafak vakti. Kara Şaman'ın kara ruhu düşmüştü suya. Gördüm, gördüm! Düştüm peşine. Üçüncü gün gök yarıldı. Yağmur yağdı, boran oldu. Fırtına dinince semaya baktım. Gün düşmüştü, ama bir yerde kara bir bulut asılmış homurdanıyordu. Bir uçumluk mesafedeydi gördüm. Şahinim koptu, uçtu. Kara buluta varır varmaz kırıldı düştü. Bozkurt gibi uludum. Boğalar gibi soluklandım, pars olup koştum."

Papirüsün orta yerinde yanlamasına geniş bir yara izi vardı. Yazılar okunmuyordu. Zamanın yaralarıydı bunlar. Kesici bir aletle yüzey sıyrılmıştı. Konu bütünlüğünün dağılmasında korkuyordum, ama elden gelen bir şey yoktu. Yüzyılların yorgunluğu vardı deride.

"Yere inen kara bulut koptu gitti ve gördüm onu. Kara Şaman suyun üstünde sanki uçuyordu. Ruhumu çekmek için gözlerini dikmiş uluyordu. Korktum, korkumu şamana sundum. Kibir aklın zehriydi. Yanıldı. Davrandım ve yayımı gerip tek el ok attım. Ok rüzgâr gibi uçtu, şimşek gibi çaktı. Kara Şaman'ın alnına saplandı. Öküz gibi böğürdü Şaman. Ağzından kan boşaldı, yüzü karıştı. Koşup yaklaştım. Kanlı gözleriyle gözlerime baktı. Moğolca küfretti. Kargışladı. Gördüm, gördüm! Ruhu kara bir balçık gibi akıp gitti suya. Nefesi kesildi. Son büyüsünü kustu ve bağırdı: -Zaman, kara kaşlı kara saçlı alnında saplı kalsın! Gün olsun, gece olsun etin hep dağlansın! Unutmam! Unutmam! Yüreğim kudurdu o an. Yapraklar sarardı, kuşlar kırıldı, ihtiyarlar yıkıldı. Her bir şeyi duydum. Gün doğdu, gece oldu. Yüreğim kudurdu, duydu. Kara Şaman'ın kargışı alnımda saplı kaldı."

Papirüsü özenle katlayıp kutuya yerleştirdim. Çekmeceyi kapatıp kilitledim. Geriye doğru yaslandım ve düşündüm bir süre. Bu yazmayı Milli Kütüphane'ye vermeliydim, ama önce bir süre beklemeliydim. Belki bir yakını çıkıp gelirdi ustamın. Dükkândaki saatler ihmal edilmiş olmanın isyanıyla daha fazla ses vermeye başladı sanki. Her bir yandan tik taklar yankılandı. Derken kalbim daha gürültülü atmaya başladı. Yorulmuştum. Yoğun duygular yaşamıştım. Masanın köşesinde duran kol saatini tekrar aldım. Kapağını takmıştım. Saati ayarlamak için kurma kolunu parmaklarımın arasına aldım ve topuzu çevirerek saati ayarladım: 15.20... Donup kaldım birden. Kafamı kaldırıp duvardaki saatlere baktım. Hepsi şaşmaz bir şekilde 15.20'yi gösteriyordu. Ustam gibi diğer saatlere bakmadan kol saatini ayarlamıştım. Kalbim yeniden atmaya başladı. Sokağın ucundaki ağaçtan sararan bir yaparak düştü. Bir bebek ağladı, ihtiyar bir kadın son nefesini verdi. Görmedim, ama duydum. Beynimin içinde devasa bir saat dönenip duruyordu sanki. Dükkânın her bir yanından yükselen tik taklar beynime işliyordu. Kafamı iki elimin arasına aldım. Bağırdım, derin derin nefes aldım sonra. "Kara Şaman'ın Laneti" bir zehir gibi sızmıştı ruhuma. Ustamla aynı kaderi paylaşıyordum. Kalkıp bir solukta bozuk saatlerin bulunduğu metal haznenin yanına gittim ve zamanı yitirmiş bir kol saatini alıp tamir etmeye başladım. Zamanın hükmüne bıraktım kendimi. Delirmemek için zamana teslim oldum.

BÜNYAN HALISI

Hasan Yüksel

Dünyanın en eski mesleklerinden biridir dokumacılık. Ülkeler içerisinde yörelerin ekonomik yapılarına ve halkın kültürel yapılarına göre gelişmiştir. Halıcılığa sanatsal gözle baktığımızda dokuma sanatları içerisinde apayrı bir yer tuttuğunu görebiliriz. Ekonomi ve el sanatları açısından baktığımızda şehrimizde halıcılığın öne çıktığı iki ayrı ilçemizi görebiliriz. Bunlardan biri Bünyan diğeri de Yahyalı'dır. Özellikle kadınlarımızın geliştirdiği bu dokuma sanatının şehrimiz açısından dünyada ayrı bir yeri olmasına rağmen, ne yazık ki günümüzde bu sanat özellikle Bünyan'da kaybolup gitmiştir diyebiliriz.

Çilekeş analarımız ve kadınlarımızın sabah erkenden kalkıp, gün ağarmadan evin işlerini çoluk çocuk uyanmadan bir an önce bitirmek için koşturup dururlardı. Bunun tek sebebi komşusunda veya kendi evinde müstakil bir yerde bulunan halı tezgahının başına oturarak, bir an önce halıya ilmek atabilmek içindir. Analarımız tek başına veya 3-5 kişi ile dokunan halıda her sıraya gayret gayrete el emeği ve göz nuru dökerken, akşama kadar ister istemez çoluk çocuğu mağdur ediyorlardı. Buna rağmen evin masraflarının, ihtiyaçlarının, borçlarının giderilmesi için o halıyı her şeye karşı bir an önce çıkartmak için uğraşırlardı. Bu çaba gün boyunca sürer, belirli bir ahenk içerisinde dokunan her sıranın sonunda menik halindeki atkılar bir sağa bir sola atılarak kirkit yardımı ile tak tuk sesleri arasında dövülürken, bir yandan sohbet, bir yandan türkü, kimi zamanda halı dokumanın verdiği eziyetleri anlatan maniler söylenirdi.

▲ F.: Kemal Özkılıç

Halı dokurum halı,
Çıkmaz gavurun malı
Şu halılar çıkalı
Kızların benzi soldu.

Halı dokur ellerim
Türkü söyler dillerim
Halı seni kesersem
Bayram olur günlerim.

Kadınlarımızın üzerine bu kadar el emeği, göz nuru döktüğü, erkeklerimizin de ticaretini yaptığı Bünyan halısı, Türkiye'de hatta dünyada ün salmış, değeri ölçülemeyen bir el sanatı ürünü olmuştur. Yıllardır Bünyanlı kadınlarımızın göz nuru ve el emeği ile dokuduğu halılarımızı Türklerin Orta Asya'dan getirdikleri kesindir. Altay bölgesi Pazırık kurganında bulunan dünyanın en eski halısı bunun kanıtıdır. Prof. Dr. Oktay Aslanapa: "Halı, dünya medeniyetine Türklerin hediyesidir" der. Halı kelimesi Türkçedir ve Türkçenin ilk sözlüğü Divanu Lugati-t-Türk'te "kalı" ve "kalıng" şeklinde geçer. Bu kelime, bugün

Bünyan'da da kullanılan ve geline verilen çeyiz manasındaki "kalın" kelimesinden başka bir şey değildir. Bünyan Halısının tarihteki ilk örneğini bundan 400 yıl önce dokunmuş olan bir model olarak görüyoruz. Bugün Topkapı Sarayı'nda sergilenen bu halı Azerbaycan'da dokunmuş olan halılarla benzerlik göstermekte olup, mihraplı bir duvar halısıdır.

Tarihi kayıtlara göre, tüm Türkiye'de 1910-1914 yılları arasında 19,145 tezgâh ve 60,082 halı işçisi bulunurken, bu sayının Kayseri ve Bünyan olarak düşülen kaydı 6,470 adet halı tezgâhı ve 18,800 halı

işçisidir. Yine 1926-1927 yılı Türkiye Cumhuriyeti Devlet Salnamesi 'ne göre Kayseri'de 2,270 adedi müessese sahibine ve 3,800 adedi müteferrik (çeşitli) olmak üzere toplam 5,080 adet halı tezgâhı vardır. Bu rakamlar 1965 yılında daha da artmakta ve halıcılığın ne kadar kârlı bir meslek olduğu görülmektedir. Kayseri Ticaret Odası tarafından yayınlanan bir kaynakta Kayseri halıcılığıyla ilgili şu bilgiler verilmektedir. Kayseri ve mülhakatında 1963 senesinde 18 – 20 bin arasında halı tezgâhının faaliyet gösterdiği ve bu tezgâhlarda 35 – 40 bin evkadının çalıştığı, 800 civarında da halıcılık işlerini yürüten halı ustalarının olduğu belirtilmiştir. Bunların yanı sıra o dönemde 400,000 kilo yün ip ile 200,000 kilo pamuk ipliğinin kullanıldığı, el emeği olarak da 25 milyon lira gibi bir paranın halı dokuyanlara dağıtıldığı belirtilmektedir. Haliyle bu kadar çok tezgâhın büyük bir kısmı, Bünyan ve köylerinde bulunuyordu. Cumhuriyet tarihinin ilk halı ipliği fabrikasının da Bünyan'da kurulması bunun bir kanıtıdır. Başta Bünyan ve Yahyalı olmak üzere Kayseri ve çevresinde üretilen halı ve kilimler en çok aranan el emeği, göz nuru dökülen ürünlerdi. Bu dönemde halı ihracından elde edilen gelir, 250 bin altın lirayı geçmekteydi.

Bünyan halısı, Türkiye'de hatta dünyada ün salmış, değeri ölçülemeyen bir el sanatı ürünü olmuştur. Yıllardır Bünyanlı kadınlarımızın göz nuru ve el emeği ile dokuduğu halılarımızı Türklerin Orta Asya'dan getirdikleri kesindir. Altay bölgesi Pazırık kurganında bulunan dünyanın en eski halısı bunun kanıtıdır.

Makine halıcılığı gelişene kadar, el dokuma halılar çok revaçtaydı ve hem dokuyan hem de dokutturan bu işten para kazanıyordu. Neredeyse Bünyan'da her evin geçim kaynağı halıcılıktı. Halı

▲ F.: Tayfun Çiftçi

yüzünden Bünyanlı birçok genç kız okula gönderilmemiş, okula gitmek yerine evde halı dokuyarak evinin geçimine yardımcı olmuşlardır. 1910 yılında Kayseri genelindeki tezgâhların yarıdan fazlası Bünyan ve köylerinde iken bu sayı sonraki yıllarda düşmüştür. Hamdi Üçok'un 1953 yılında yayımlanan eserindeki bilgilere göre, Bünyan merkez ve köylerindeki tezgâh sayısı o yıllarda 1,000 iken daha sonraki yıllarda gelişen ekonomi ile birlikte tekrar canlılık kazanmıştır. Altmışlı yıllardan sonra tekrar canlanan halıcılık, tezgâh sayısının yeniden çoğalmasına yol açmıştır. Yukarıda Kayseri Ticaret Odası'nın 1963 yılından verdiği rakamlardan 3 yıl sonrasında Bünyan'da yapılan ankette de bu rakamları görmek mümkündür. 1966 yılında Devlet Planlama Teşkilatının yaptırdığı bir ankete göre bu sayı Bünyan ve köylerinde 4 bini bulmuştur. Halıcılığa bağlı olarak da Bünyan'da 12,000'e yakın kadının halı işçisi olduğu kayıtlara geçmiştir.

Halıcılığın bir dönem yeniden gelişmesine rağmen, ticari kaygılar ile daha çok kazanma arzusu Bünyan halısının kalitesinin önüne geçmiş, Bünyan halısının orijinalliğinde zaman zaman bozulmalar görülmüştür. Orta Asya'dan beri geleneksel olarak devam eden Türk motiflerinden vazgeçilmiş, elde yapılıp doğal boyalarla boyanan ipler çoğu zaman kullanılmaz olmuş ve bazı düzenlemelere gidilmiştir. Boyamada kullanılan kök boya iplerin yerine daha sonra İngiltere'nin Manchester şehrinden getirilen yün ve pamuk ipliği ile Almanya'dan getirilen yapay boyalar kullanılmış, Manchester kelimesi de halıcılıkta çok sık kullanılan bir terim haline gelmiştir. İngiltere'den ip ihraç eden Almanya'dan boya getirten Kayseri tüccarlarından Dülgerzadeler ve Puzant Abacıyan Bünyan'da tezgâh sayılarını çoğaltıp pazar paylarını da arttırmışlardır.

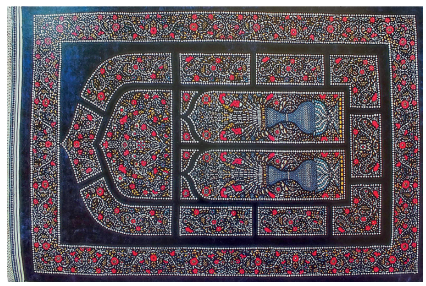

▲ İki Yüzlü Bünyan Halısı [Kayseri İl Yıllığı 1973]

Bünyan halısının tarihteki ilk örneğini bundan 400 yıl önce dokunmuş olan bir model olarak görüyoruz. Bugün Topkapı Sarayı'nda sergilenen bu halı Azerbaycan'da dokunmuş olan halılarla benzerlik göstermekte olup, mihraplı bir duvar halısıdır.

Bünyan halısının tüm dünyada bu kadar çok tanınmasının en büyük nedeni tamamen doğal ürünlerden üretilmiş olmasıdır. Halı deyince akla yün gelir. Yün halı tamamen sağlıklı ve konforlu bir yaşam ortamı sağlarken, konforlu ve yumuşaklık hissi ile aşınma direncinin yüksek olması da kaliteyi artıran önemli etkenlerdendir. Koku yapmaması, az toz tutması, ezilmemesi, ayrıca yünün aleve dayanıklı olması, kolay kolay leke tutmaması ve kolay temizlenmesi, yün iplerin renklerinde kullanılan boyaların tamamıyla doğal olması ve renklerin zamanla solmaması, kullandıkça renklerin parlaması da Bünyan halısının değerini artırmıştır. Birinci sınıf Bünyan ev halısının cm²'sinde 30 ila 35 ilmek bulunması da Bünyan halısının kalitesini artıran faktörlerden olmuştur.

Bünyan Halısının Özellikleri ve Tezgâh Yapısı:

Bünyan halısını Kayseri'de üretilen diğer halılardan ayıran en büyük özelliği çözgüsünün pamuk olup, dokusunun yün ve floş olmasıdır. Germe tezgâhlar ile dokunan Bünyan halılarında, yaygın olarak doğal renkler beyaz siyah gri

mor renkler kullanılır. Zeminler kırmızı mavi ve lacivert tonlardadır. Bünyan halılarında zemin genelde iki kısımdan ibarettir. Birinci kısım kenar suların ve kolonların bulunduğu alan diğeri ise iç mekândır. Kenar kısım da ikiye ayrılır. Halk arasında ince kenar ve enli kenar diye adlandırılır. Kimi zaman dış kenar bordürleri üçe dörde veya daha fazla sayıya çıkabilmektedir. Orta kısmı, motiflerine göre üç-dört sınıfta toplamak mümkündür.

1- Çiçekliler: İri Çiçekli (Ferağan-farahan, bademli, buğdaylı), İnce Çiçekli (emprime),

2-Geometrik motifliler: Sandıklı, Kilim, Kazak, Rus Kazağı, Ladik, Buhara, Şirvan, Keşan gibi tarihi motifler bulundukları şehirlerin adlarını almışlardır.

3- Göbekli: Kazan, Lalezar, Hayali, Üzümlü, Sarmalık, Simli.

4-Diğer motifler: Sinekli, Laleli, Anağra, Dolaplı, Deve Boynu, Kirpikli, Papatya, Simli, Tintik, Madalyon, Güneşli, Telekli, Konya Ladiği, Dönmeli, Sivas Ladiği, Dolaplı, Mihraplı ve Yürekli gibi isimler alır.

Tüm bu özelliklerin yanında halının yapısının ortaya çıkmasında en büyük maharet halıyı dokuyan kişilerdedir. Birçok Bünyanlı kadın, halıyı çocuk yaşta öğrenmiştir. Bir iki üç derken halı çözgülerine atılan düğümlerin sayıları giderek çoğalır ve halı dokuyan ellerin hızına yetişilmez olur. Bünyan halılarında "Türk düğümü" adı verilen düğüm çeşidi kullanılır. Halıyı dokuyan kişi sol elinin yardımı ile yukarıya doğru uzanan çözgü iplerinin arasından parmaklarını geçirerek, önce öndeki sonra arkadaki iki adet çözgü ipini öne doğru çeker. Daha sonra sağ eline aldığı yün ipi ipliklerin ikisi arasından geçirerek ilmenin ortasından yaptığı köprünün altından sıkıca çekerek, yukarıya doğru uzanan iplere "ilmek" adı verilen sıkıca bir düğüm atar ve aşağıya doğru çekerek halının sırasına oturtur. Sıraya oturttuğu ipi yine sağ elinde sürekli olarak tutuğu küçük bir çakı yardımıyla belli bir noktadan keser veya çakı kullanmaksızın yün ipi parmaklarının yardımıyla kopartır. Bir sıra tamamlandıktan sonra, yukarıya doğru uzanan ikili çözgülerin arasından bir sıra atkı enlemesine tezgâhın öbür tarafına geçirilir. Çözgü iplerinin arasında bulunan mastar aşağı indirilerek ipler çapraz hale getirilir ve atkı ipi çözgü iplerinin arasından yeniden öbür tarafa geçirilir, kirkitle sıkıca vurularak iyice yerleştirilir ve mastar tekrar yukarı çekilir. İpleri çapraz hale getiren bu düzenek ise şu şekildedir. Tezgâhın ortasında gücü adı verilen bir yuvarlak ağaç bulunur. Bu ağaca çözgü iplerinden bağımsız olarak sarılan ve yukarıya doğru uzanan bu çözgü iplerine bağlanan iplerin yardımıyla çözgü iplerinin çapraz yapması sağlanır. Bunun içinde gücü adı verilen bu yuvarlak ağacın altında, iplerin arasından geçirilmiş ve yukarı aşağı doğru hareket eden ve "mastar" veya "vargel" adı verilen dikdörgen şeklinde, köşeleri yuvarlatılmış uzunca bir ağaç kullanılır. Bu şekilde tek başına bir kişi halı üzerinde asılı duran motife uyarak gün içerisinde 30, 40, 50 hatta 60 sıra dokur. Dokunan sıra kimi zaman halının ebadına göre değişir. Aynı zamanda tezgâhın büyüklüğüne göre değişir. Kimi zaman bir tezgâhı bir kişi dokurken kimi zamanda bu sayının tezgâhın büyüklüğüne göre iki, üç hatta beş kişiye kadar çıktığı görülür. Sabahın erken saatinden başlayarak akşama kadar halı dokunduktan sonra, akşam dokunan halının kabarık duran yün ipleri bir halı makasının yardımıyla düzgünce kesilir. (Kırpma işlemi eskiden bu şekilde yapılırken, sonradan çıkan kırpma makinelerinden sonra bu işlem terk edildi. Bütün halı dokunup çıkartıldıktan sonra, bu işlemi halıcılar yapardı.) Kırpma işlemi tamamlandıktan sonra o gün halı belli bir yüksekliğe geldiyse bel ağacının üzerinde bulunan gergi demirleri, halı anahtarı ile gevşetilerek halı arkaya doğru kaydırılarak döndürülür ve demirler yeniden sıklanarak ertesi gün yeniden dokunmaya hazır hale getirilir. Kimi halı dokutturan halıcılar, yanında halıyı çevirecek işçiler çalıştırırdı. Bunlar halı dokutturdukları evlere giderek halıları çevirirlerdi.

▼ Halı Kırpma Makası

Bünyan halısının tüm dünyada bu kadar çok tanınmasının en büyük nedeni tamamen doğal ürünlerden üretilmiş olmasıdır.

Halı çözüldükten sonra ilk olarak birkaç sıra "Sıçandişi" yapılır, sıçan dişinin üzerine 8–10 sıra "Toprakçalık" adı verilen bir örgü örülür, bunun üzerine yün ip ile halı dokunmaya başlanır. İlk olarak halının etrafını saran "dar kenar" adı verilen 8-10 cm' lik bir kenar dokunur bu kenarın 5-6 sıralık ilk kısmına "cikciki adı verilir. Ortada belli bir model dokunduktan sonra tekrar 5-6 sıralık cikciki dokunur. Dar kenar bittikten sonra enli kenar adı verilen bir model dokunduktan sonra, halının modeline göre tekrar dar kenar dokunabilir. Dar kenar ve enli kenardan sonra halıyı oluşturacak asıl modül dokunur. Bu modül, yukarıda belirttiğimiz, çiçekli, sandıklı, kilim, kazak gibi motiflerdir. Halının iki taraflı kenarına halı çıkana kadar bir örgü örülür. Menik (atkı) ile örülen örgüye "başörgü" adı verilir. Bu örgü halının düzgün durmasını ve

sağlam olmasını sağlar. Halının ilk baş kısmı gibi son tarafına da Toprakçalık ve sıçandişi örülür.

Bünyan halısını dokuyan bütün Bünyanlı kadınlar dokudukları motiflerin her birinin anlamını bilerek dokur. Bu motiflerin hepsinin birer adı vardır: Kurtağzı, koçboynuzu öküzgözü, çakmak, sinek, keten yemiş, zülüf, yıldız, kartal, güneş, lale, deveboynu, kuş ve hayvan desenleri ve benzeri adlar alır.

Bünyan halılarında genelde standart ölçüler hâkimdir. (Boy enin 1,5 katıdır.) Ebatlarına göre halılar değişik isimler almaktadır. 45 cm x 30 - 45 cm (Minder-Levha), 60 cm x 70 - 90 cm (Yastık-Heybe-Seccade), 90 cm x 130 cm (Arşın çeyrek), 120 cm x 180 cm (500 lük Taban-Somya), 120 cm x 225 cm (Karyola 600 lük), 2 m x 3 m (Kelle 700 lük) 6 m² den 12 m² ye kadar olan halılar ise 700'lük, 800'lük, 900'lük, 1,000'lik, 1,200'lük taban halısı olarak geçer.

Bünyan'da dokunan halıların tezgâhı germe tezgâh türüdür. Bu tür tezgâh daha çok Hereke ve Kayseri yöresinde kullanılan tezgâh tipidir. Genelde ahşap olan tezgâhın son zamanlarda metal olarak üretilenlerine de rastlanılmıştır. Bu tezgâhların en önemli özelliği, alt ve üst leventlerin kendi etrafında dönmeyip alt levendin yukarı levent yuvasında hareket etmesidir. Bir başka önemli özelliği ise çözgünün çözgü aparatında değil, tezgâh üzerinde çözülmesidir. Germe tezgâhta dokunan halı, alt levende sarılmaz. Dokunan kısım, alt levent üzerinde arkaya doğru kaydırılarak yeniden gerdirilir ve dokumaya hazır hale getirilir. Bu tür tezgâhın tek olumsuz tarafı; istenilen ebatta (boyda) halı dokuma imkânının olmamasıdır.

▲ Kirkit

Tezgâhın Parçaları

- İki adet yan seren, bir tezgâhta iki adet olup halı tezgâhının ayakta durmasını, alt ve üst leventlerin paralel ve yatay bir şekilde tutulması ve dönmesini, gücü ağacının taşınmasını sağlar. Halının ebadına göre boyu değişmektedir.
- Bir adet alt Levent (merdane), Üst levente göre biraz daha geniş olup, alt kısmı yuvarlatılmıştır. Çözgünün gerilmesini ve sarılmasını sağlar.
- Bir adet üst levent iki adet dikmenin takıldığı bölümdür. Çözgünün ve halının gerilmesini sağlar. Bir adet bel ağacı. Üst levent ve alt leventin orta kısmında bulunur, halı demirleri ve dikmeler bu ağaca sabitlenir. Bunların sayesinde halının gergin durmasını sağlar.
- İki adet dikme, Bel ağacı ile üst serenin arasında bağlantıyı yapan dikey ağaçlardır. Küçük tezgâhlarda bu bir adet olarak da kullanılır. Tezgâhı gerdiren yardımcı parçadır.
- İki adet gergi demiri, (küçük tezgâhlarda bir adet kullanılır) alt seren ve bel ağacına sabitlenmiştir. Burgu vidalıdır, halı anahtarı adı verilen kol demiri vasıtasıyla üzerinde bulunan büyük bir somun yukarıya doğru sıkılarak tezgâh gerginleştirilir.
- Bir adet gücü, halı çözüldükten sonra, çözgüye çaprazlık vermesi için kullanılır. Mastar adı verilen varangelen vasıtasıyla atkı atılırken çözgüdeki çaprazlığın meydana gelmesini ve öndeki çözgü telinin arkaya, arkadaki çözgü telinin öne geçmesini sağlar. Gücü kalıbı, gücü ağacına bağlanan çözgünün arka tellerinin bir seviyede durmasını sağlamakta ve gücü örülürken kullanılmaktadır.
- İki adet mastar, (varangelen) birinci mastar gücünün üst tarafında bulunur, halı çözülürken halının ilk bağlantısını yapmak için kullanılır. İkinci mastar (vargel) gücünün alt kısmında bulunur halı dokunurken atkının atılması için çözgülerin çaprazlanmasında kullanılır.
- Kirkit: İlme ve atkıların sıkıştırılmasında kullanılan demir L şeklinde, el tutulan yeri 15 cm uzunluğunda yuvarlak, alt tarafı 2 -3 mm kalınlığında 15 cm uzunluğunda geniş ve uç tarafı iplerin girebileceği şekilde taraklı bir alettir.
- Makas ve bıçak, makas halı dokunduktan sonra hav yüksekliğini ayarlayıp yünleri kırpmak için kullanılır. El utma yerini çoğu zaman halının yün ipi sarılarak kullanılır. Bıçak halı dokunurken yün ipleri kesmek için kullanılır.
- Masura, halı çözülürken çözgü iplerinin sarılmasında kullanılır. Sayıları çözülecek halının büyüklüğüne göre değişir. Halıyı çözen kişi halıyı çözmeden önce çözgü iplerini bu masuralara sarar.
- Çözgü ipi, ipliklerin halı tezgâhının alt ve üst leventleri arasına, yatay

Bünyan halısındaki motiflerin hepsinin birer adı vardır: Kurtağzı, koçboynuzu öküzgözü, çakmak, sinek, keten yemiş, zülüf, yıldız, kartal, güneş, lale, deveboynu, kuş ve hayvan desenleri ve benzeri adlar alır.

zemine dik ve birbirine paralel olarak çaprazlamasına geçirilmiş ipliklerdir. Halının boyuna sağlamlığını sağlar. İpliklerin kalınlığı halının ilmek sayısını değiştirir. Kaliteli bir halıda ince iplik kullanılır.

- Çıkrık, çözgü ipi, menik veya atkıları sarmak için kullanılan tekerlek biçiminde elle çalışan alet.
- Çekçek, atkı ipinin çözgüler arasından kolayca geçmesi maksatlıyla, küçük çubuklar kullanılarak çözgü iplerinin arasından geçirilip bu çubuklara bağlanan ipler ile yapılan düzenek. Atkı geçirileceği zaman iki çözgü arasına el sokmayıp yerine bu çek çekler kullanılarak iki ipin arası aralanır ve atkı bu aradan geçirilir. Sırasıyla diğer çekçekler de kullanılarak halının tamamından ip geçirilmiş olur.
- Çıpkı Halının ağzının düzgün olması ve halının boyunu vermek için çalı çözgülerine çizilen boya.
- Menik, Her bir sıranın arasına çekilen atkı ipi.
- Baş örgüsü, atkı ipinden biraz daha küçük hazırlanan ve halının iki tarafına örülen iplik.
- Kertme, modele bakılarak, modeldeki desenlerin yerinin belirlenmesine kertme denir.
- Halı modeli, halının desenlerinin ve motiflerinin çizili olduğu milimetrik karelerden oluşan kâğıt. Alt tarafına kalın bir karton yapıştırılarak kullanılır ve halının üzerine asılır. Eskiden renkli boyaların yerine siyah boyalar kullanılarak çizilen desenlerde hangi renk kullanılacaksa oraya halıda kullanılan renkli ipler iğne ile geçirilirdi.

- Yün İp, Bünyan halılarında kullanılan dokuma iplerinin tamamı yün ip olup, belli bir döneme kadar doğal boyalar kullanılarak boyanmıştır. Bu dönemde boyacılık bile öyle bir seviyeye gelmiştir ki, sadece boya üretmek için bağ ve bahçelere boya elde edilen bitkiler dikilmiştir. Bu gün bile hala bazı bağ bahçelerde bu bitkilerin (cehri) kökleri durmaktadır. Doğal boya Bünyan'da da belli bir döneme kadar devam ettirilmiş, hazır kimyasal boyalar çıktıktan sonra halk bunlara yönelmiş yine kendi ipini kendisi boyamış bir süre sonra bu da terk edilmiştir.

Yün ipi boyamada birçok bitki kullanılır. Bunlar şunlardır. Cehri (çeşitli yardımcı maddeler kullanılarak sarı, yeşil, bej, haki renkler elde edilir), Şap (ipin boyayı kabul etmesinde yapılan bir işlem için kullanılır.), Saçıkıbrıs (siyah renk), Sütleğen (turuncu, kahverengi ve haki renkleri verir), Soğan kabuğu (kırmızı renk, Gülgülü (Bünyan'da Pembe renge verilen ad), Saçıkıbrıs, sütleğen ile karıştırılırsa (sarı renk), Göztaşı (Kahverengi), Asma yaprağı (sarı ve yeşil renkler), Ceviz (koyu kahverengi), Çivit Otu (Bünyan'da çivit adıyla bilinen mavi rengi verir), Kına (Kırmızı ve turuncu renkleri verir), Kök boya (bir çok bitkinin kökünden elde edilir. En çok kırmızı renk verir, bunun dışında sarı, lacivert, mavi gibi bir çok rengin elde edilmesinde kullanılır), Papaya (sarı rengi verir), Sarı Kız Otu (Tarçın Rengi -Açık Kahve rengi verir) ▪

Kaynakça:

- S. Burhanettin Akbaş; Bünyan'da Yüzyıllardır Yaşatılan Bir Gelenek, Halıcılık; Bünyan Kültür, Aylık Kültür Dergisi, Sayı 9 Kayseri 1993
- Emre Dölen; Tekstil tarihi, dünyada ve Türkiye'de tekstil teknolojisinin ve sanayinin tarihsel gelişimi. Marmara Üniversitesi Teknik Eğitin Fakültesi Yayınları No: 91/1. Matbaa Eğitim Bölümü Yayın No : 6 M. Ü. Teknik Eğitim Fakültesi Matbaası. İstanbul. 1992
- Hamdi Üçok; Çağlayanlar Beldesi Bünyan, Kayseri. 1953
- Prof. Dr. H.Örcün Barışta; Türk El Sanatları, Ankara,1998
- 1968 Kayseri İli Yıllığı, Kayseri Valiliği, Kayseri 1968
- Tarihi – Ticari – Sanayi ve İktisadi Yönleri İle Kayseri, Kayseri Ticaret ve Sanayi Odası Neşriyatı: 1, Kayseri 1965

Kayseriyi Fotoğraflayanlar

Bulut Sevdalısı

İBRAHİM AKSU

Alper Asım

Fotoğraflarda aradığımız sükut ve sessizliktir aslında. Bir fotoğrafçı da bunu yansıtması ile güçlü ve anlamlı hale gelir. Issızlığı yansıtır kimi fotoğraflar ve fotoğrafçılar; yalnızlığı ve sessizliği yansıtır.

Belki de fotoğrafı videodan ayıran şey sessizliği yansıtmadaki eşsizliğidir.. Bu nedenle bir kalabalığın fotoğrafını çekerken bile sessizliği yansıtabilirsiniz.. Ancak burada fotoğrafı çekenin sessizliği duyamasa da görmesi gerekir. Çünkü sessizlik fotoğrafla birlikte artık görülür bir durum.

Modern hayatla birlikte yalnızlaşan tabiat ve insan fotoğrafçının düşünsel sığınağıdır. Bulut, yağmur, kar tanesi, dağ, ağaçlar ve hatta orman bile yalnızdır. Şehirlerde yağmur kayboluyor, kar anlamsız. Artık en sıradan tabiat olayları bile iletişim vasıtaları aracılığı ile "dehşet" bağlamında sunuluyor. Bunun için de şehirlere yağmur yağmıyor. Ya da diğer deyimle yağan yağmur değil bir çeşit ıslanmamıza yarayan sudur. Çünkü yağmur sessiz ve yalnız, bulut sessiz ve yalnız, dağlar sessiz ve yalnız. Ve en önemlisi modern şehirde insan sessiz ve yalnız.

▲ Ali Dağı - Yamaç Paraşütü

▲ Yılkı Atları

▲ Soysallı

▼ Aladağlar

Şehirlerde gürültüden bunalan yalnız insan, türkülerini de dağlarda bulutlara söylüyor. Hüzünlerini ve bekleyişlerini burada anlamlandırıyor. Fotoğrafçı açısından bu anlar ise yalnızlığın, ıssızlığın ve sessizliğin somutlaştırılmasıdır. Yalnız olan yalnızlığa, ıssız olan sessizliğe gidiyor. Bu anlamda fotoğraf çekmek biraz da yalnız kalmak ve içinde bulunduğu toplumdan kaçmak değil midir?

Kendine bulut delisi maraba fotoğrafçı diyen İbrahim Aksu da fotoğrafları ile bu yalnızlığı yansıtan fotoğrafçılardandır. Sosyal olayların karmaşasından bunaldığında omzundan eksik etmediği fotoğraf makinesi ile ya bir dağda, ya bir bulutun peşinde, ya da yalnız bir ağacın duldasındadır. Modern insanın yalnızlığını tabiattan topladıkları ve biriktirdikleri ile gidermeye çalışır.

Sabah uyanır uyanmaz Erciyes'e bakar mutlaka. Onunla günaydın der taşa, toprağa ve havaya. Ve sonra asıl kalabalığa, tabiatın güzelliklerine, varlığın tecellilerine atar kendini. Bazen bir bulut türküsü dinler, bazen bir çeşme şiiri. Kayseri ve Erciyes'in güzellikleri onun gözünden ve gönlünden böyle akar.

İbrahim Aksu 1949 Kayseri doğumlu.

▲ Aladağlar Direkkaya

▲ Uzunyayla - Pınarbaşı

▲ Kızılтepe

▲ Dokuzpınar

▲ Kapuzbaşı

▲ Eski Develi

▲ Erciyes

▲ Erciyes'e Tırmanış

Kendine bulut delisi maraba fotoğrafçı diyen İbrahim Aksu fotoğrafları ile bu yalnızlığı yansıtan fotoğrafçılardandır. Sosyal olayların karmaşasından bunaldığında omzundan eksik etmediği fotoğraf makinesi ile ya bir dağda, ya bir bulutun peşinde, ya da yalnız bir ağacın duldasındadır.

▲ Güvercinlikler

1970 Eskişehir İktisadi ve Ticari İlimler Akademisi mezunu. Halen Kayseri'de serbest mali müşavirlik yapmakta. Fotoğrafı kendi deyimiyle sağlık için çeker. Yani onun için fotoğraf bir ilaç ve insanı tedavi eden bir şey. Fotoğraf sayesinde güneş doğmadan güne başlar, güneşin batışını izler, bulutlarla konuşur, karda üşür, yağmurda ıslanır. Dağlarla sohbet edenlerden o da. Mekândaki ahengi, tabiattaki ritmi, ışıktaki sıcaklığı ve narı, soğuktaki huzuru ve ferahlığı bağlamından koparmayarak sunmaya çalışır foto rafları ile. Bize de o duyguyu anlamaya çalışarak keyifle seyretmek düşer... ▪

Almanya'da Bir Âşık

Kayserili Metin Türköz

Mehmet Akif Korkmaz
Dr. Öğr. Üys, Giresun Üniversitesi, FEF,
TDE Bölümü / Türk Halkbilimi AD
korkmazmakif@hotmail.com

Çok uzaktan fetva ile bilinmez
Alamanya gurbetinin halleri
İşten eve, evden işe sökülmez
Alamanya milletinin dilleri

GİRİŞ

Makale, Kayserili Âşık Metin Türköz bağlamında Almanya Türk âşıklık icraları, folklorun toplumsal işlevleri ve gelenekte yenileşme üzerine bir incelemedir. Almanya işgücü göçünün rotasyondan kalıcı topluma dönüşme sürecini ve sürece bağlı yaşama biçimleri ile yaşama biçiminde ortaya çıkan olguları konu edinen muhalif bir sesi incelemektedir. Bu âşık, sosyal bir eleştirmen ve vardiyalı bir fabrika işçisidir. Anadolu'dakilerden farklıdır, yerleştiği ülkede yeni temalar ve üsluplar geliştirmiştir. Bunlarla âşıklık kültürü Türk diasporasının sesi olmuş ve Alman toplumuyla uyumlu hale gelmiştir. Gelenek de bu bağlamda modern dünyadaki problemlere karşı yumuşak ama etkili bir protesto çıkarmıştır. Bununla bireylere kendilerini yabancı toplumun aynasında göstermiş, öteki olanla bağ kurmuş, yeni yurdun benimsenmesine yardımcı olmuştur.

Yetmişlerin başında folklorontolojik olarak; folklor mahsulleri, folklorun işlevleri, sözlü kültür, performans teorisi tezleri üzerinden tanımlanmıştır. Böylelikle halk sanatı yaratıları gelenekçi yaklaşımlardan tamamen farklı biçimlerde değerlendirilmeye başlanmıştır. Halk yaratıları ve kültür ürünleri; sosyal çevrelerindeki şartlara göre doğmakta, uzun süre yaşayabilmekte, bir yerden öteki yere taşınabilmekte, farklı şekiller alabilmekte, tekrar yaratılabilmekte, karşılaştıkları kültürle etkileşime geçip yeniden doğabilmektedir. Böylelikle gelenekçi folklor anlayışındaki gibi insandan ve yaşam tecrübesinden soyut "emsalsiz ve eşsiz bir olgudur" anlayışından uzaklaşılmıştır. İşte bu yazıda Türklerin Almanya'ya emek göçüyle ilgili ortaya çıkmış müzikal yaratılarının öncü âşığı, bu son gelişmelerin ışığı altında ele alınacaktır.

Türk sözlü kültürü verimleri, Türkiye'den Almanya'ya işçilerle beraber göç etmiştir. Almanya'daki müzikal teknoloji ve sosyal imkânlar gelenekçi icracılara elektronik âşıklık zeminini hazırlamıştır. Almanya'ya ait temalar böylelikle ortaya çıkmıştır. Âşık performanslarında Almanya'daki Türk toplumunun ve Almanya'nın çarpık yönlerini eleştirmişlerdir.

Türklerin Almanya'ya emek göçü üzerinden on yıl geçmiştir. Bu esnada, 1973 yılında basılacak olan, "Türk Folkloru El Kitabı" Fransa'da yazılmaktadır. Türk folklorist Pertev Naili

Boratav'ın aklını kurcalayan şeylerden biri de "gurbet temalı sözlü ürünler üzerinde işgücü göçünün etkileridir". Üzerinden asırlar geçmiş gelenekçi ürünle yeni bir ürünü eserinde karşılaştırmaktadır. Gurbet havaları evden ve memleketten ayrılıktan bahseden parçalar iyi bilinen popüler eserlerdir. Bunlar, Osmanlı İmparatorluğu'nun geniş toprak hâkimiyetine bağlı hayat şartlarıyla beraber kültürel kalıplar içinde zamanın ruhuna uyarak soyut ve duygusal bir ifade kazanmıştır. Türk romantizmi Cumhuriyet döneminde kuvvetlenmiş ve bugünkü popüler çağdaş ortamlarda egemen icra biçimlerini, temalarını oluşturmuştur.

Kayserili âşığın bu kitaptaki isimsiz ürünü somuttur. Gurbet teması biçimiyle ve ezgisiyle gelenekçi olsa da "şiir olarak" Boratav'ın dikkatini çekmiştir. Eğin'den aldığı türkünün "Gurbet icad eden görmesin Cennet!" mısrası, soyut gurbeti simgelerken somut gerçeği yansıtan parçası Almanya'daki işçinin durumunu anlatmaktadır. "Alamanya Alamanya! Ben gibi sağmal bulaman ya!" türküsünün mısraları ona göre işgücü göçünün etkilerini açık biçimde dile getirmekte ve bu değişimin süreceğini haber vermektedir.

ÂŞIK KAYSERİLİ METİN TÜRKÖZ'ÜN HAYATI

Metin Türköz, işgücü göçüyle Kayseri'den Almanya'ya gelmiş ve Almanya'dayken âşıklığa meyletmiştir. Almanya'da başladığı için Almanya'ya özgü şartlarla anlam kazanan hayat ve sanat tecrübesi onu diğer Almanyalı şair ve müzisyenlerden ayırmıştır. Onun müziklerinin çoğu Türk âşıklık geleneği içinde sosyal-kültürel çevreyle ilgili problemleri dile getiren türküleşen göç destanlarıdır.

Türköz, müzikal sözlü kültür geleneğindekilerle beraber aynı kökene bağlıdır. Yöntemleri ve temalarıyla o değerlere yenilik katan bir âşıktır. Alman toplumu karşısında açık muhalif duruşu vardır. Kendi çevresinde göçle beraber ortaya çıkan problemlerin özlem ve ayrılık gibi soyut şekillerinden çok, gerçek yaşantıların içinde bulunduğu durumları seslendirmiştir.

Almanya'ya ilk gönderilenler bekâr işçi yurtları olan Heim'lerde kalıyordu. İşten sonra dinlendikleri, yemek pişirdikleri, uyudukları bazen ayrı bir mutfağı olan koğuşlar vardı. Bu yurtlar aile birleşimi izni ile eş ve çocukların Almanya'ya gelmesiyle işlevini tamamlamıştır.

Sosyal kültürel ihtiyaçlar için kahve, kahve-gazino ve ibadethaneler ilk yıllarda yoktu. İşte o yıllarda, 1962 yılında, 1937'de Kayseri'de doğan ve Almanya'ya vasıflı isçi olarak gelen Metin Türköz, bir yandan Ford otomobil fabrikasında çalıştı bir yandan da uzun yıllar müzikle uğraştı. Kayseri'den geldiğinde biraz bağlama çalıyordu. Almanya Türk diaspora müzikleriyle ilgili bir çalışmada, Heim ortamlarında nasıl ve hangi şartlarda kendini müzikle alakalı bulduğunu şöyle anlatmıştır: "Başlarda halkımızın tutunacak bir dalı yoktu. Radyo yok, teyp yok, kaset yok... Herkes müziği özlüyordu. (Fakat) Sadece ben biraz bağlama çalabiliyordum..." (Greve 2006: 37). O günlerde biraz çalabilenlere bile duyulan ihtiyaç onu plak ve kasetleriyle ünlenecek "Kölnlü" Âşık Metin yapacaktır.

Çalmayı bilecek kadar hâkim olduğu sazını kişisel eşyalarıyla beraber yanında getirmiştir. Sazın telinden çıkan gelenekçi ezgilere çok geçmeden yeni konular eşlik etmeye başlamıştır. Onun malum "Almanya Destanı", işçi göçünü ve işçilerin ilk zamanlar nelerle karşı karşıya geldiğini anlatan ilk eseridir. İlk günler dinî ve millî toplantılarda söyledim dediği "Alamanya Alamanya" ve destanın yeni varyantı "Almanya'da Neler Var?" parçaları adeta işçilerin millî parçası olarak kabul görüp plaklarla piyasaya sürüldüğünde çok satmıştır.

Âşık Türköz, Almanya'daki Türkiyeli işçilerin sorunlarını Türkçe Almanca karışık biçimde "Türkmanca" dile getirmiştir. İşçi göçüyle ilgili her konuda müzikler üretmiştir. Alman Etnomüzikoloğu M. Greve'nin (Greve 2006: 40) aktardığına göre 30 kaset, 72 kırkbeşliği 60 ile 70'ler arasında on yılda çıkarmıştır. Bu uğurda işinden ayrılmış, Türküola müzik şirketinde Yüksel Özkasap ile birlikte en çok satan türkücü olmuştur.

Küçük esnaf olarak çeşitli iş yerleri açıp kendi işinin patronu olmuş, emekliliğine kadar çalışmıştır. Eşiyle birlikte hayatını geçirdiği Köln'de yaşamaktadır. Burada bir kızı ve bir oğlu ve torunları olmuştur. Gelini Almandır ve göçün ellinci yılı belgeselinde biricik gelinin ve torunun Türkçeyi öğrenmediğinden yakınmaktadır. 2011 yılında, Alman vatandaşlığına geçer ve âşığın vatandaşlık tercihi Alman basınında önemsenmiş ve yer almıştır.[1]

ÂŞIK KAYSERİLİ METİN TÜRKÖZ'ÜN SAZI SÖZÜ VE SANATI

Âşık Metin Türköz'ün "Alamanya Alamanya!"sı, işçilerin destanı sayılmış meşhur eseridir. Âşığa göre bu eser sazlı sözlü bir toplantıya eğlence katılması ihtiyacından doğmuştur. İşçilerin Almanya'ya gelişini anlatan kısa destan formundadır. Âşık eserde geleneği sürdüren biçimde çalıp söylese bile üretim ilişkileri ve insani bir meseleyi sazından okuyarak ve Köln'de plaklara kaydederek "işçi kardeşlerini" nereden ve niçin geldikleri konusunda uyarmaktadır. Boratav, âşıklık geleneğini bu eser bağlamında ele almış ve Türk halk edebiyatının "asıl büyük 'gurbet'ini somutlaştırıyor" demiştir.

1 Bunlardan en genişi A. Kemper imzalı Die Zeit (18.08.2011) gazetesindeki "Gastarbeiter: Familie Türköz wird deutsch" başlıklı röportaj haberdir.

Bu destanda işçilerin göç motivasyonu; göç toplumunun ve bireylerin o yıllardaki en ağır problemlerinden Almanya'ya işçi alım bürosu, Sirkeci'den başlayan yolculuk, aile birleşimi, konsolosluk işlemleri, ev kiralama problemleri aşığın gözünden anlatılmaktadır.

Türkiye'den aldım Almanya'nın methini,
Çok bulunur dediler manda sığır etini,
Getirirler her hafta işçi ihtiyatini,
Bundan sonra seyreyle vatandaş hayatını.

Alamanya Alamanya, Türk gibi işçi bulaman ya,
Alamanya Alamanya, bizden uysal bulaman ya.

Sirkeci'den elime bir kontrat verdiler,
Çalışacağın yer Alamanya dediler,
Bir paket bir de bilet haydin yollan ettiler,
Haşlamayı ilk defa Belgrad'da verdiler.

Alamanya Alamanya, sarı sarı kızlar bulaman ya,
Alamanya Alamanya, umduğun şeyi bulaman ya.

Saat altıdır şimdi Köln'e geldik dediler,
Altı altı hepimizi koğuşlara verdiler,
Tüy yerine altıma ot yatağı serdiler,
Banyo tuvalet fabrikada dediler.

Alamanya Alamanya, bizlere kazık ataman ya,
Alamanya Alamanya, bile bile hapı yutamam ya.

Üç ay geçti çocukları aldırdım,
Konsoloslukta aklım çıldırdım,
Elimi cebime derin daldırdım,
Komisyoncuların hepsini yıldırdım.

Alamanya Alamanya, kiralık ev bile bulaman ya,
Alamanya Alamanya, paramla rezil olamam ya.

Çalış çalış bu iş hammal işidir,
Bunu yapan vatandaştır kişidir,
Elbet bunu bir gün dayım işitir,
Vatandaşlar bu iş ne zaman biter.

Alamanya Alamanya, Türk gibi damat bulaman ya,
Alamanya Alamanya, geldim
geriye dönemem ya.

Almanya'yı yeni yurt edinme sürecinde üretilmiş müziklerin sosyal ortamları Anadolu'dan farklıdır. Anadolu gurbet türküleri geçici ayrılıklara dayanan hasret ve özlem gibi giderek soyutlaşmış bir geleneğin ürünüdür. Oysa Almanya göçüyle işçiler ailesini yanına alarak Almanya'yı tercih etmişler, çocukları eğitim kurumlarına başlayınca orada kalıcı olmuşlar ve bu yerleşme onları memleketten koparmıştır. Diasporada Kayserili âşık yerlilerle karşılaşmayı, Almanya'ya yerleşmeyi, Almancı kimliğini, "gurbeti" yurt edinme sürecini ve diğer gerçekçi konuları çalıp söyleyecektir. Tematik açıdan seçilmiş parçalarda âşığın gerçekçiliğini ve özgünlüğünü türkülerinden alınmış şu parçalar örneklemektedir.

Alamanya Alamanya: Almanya'ya gönderilenlerin ve Almanya göçünün destanıdır. Bu destanî eserin tam metni yukarıda verilmiştir.

…
Sirkeci'den elime bir kontrat verdiler,
Çalışacağın yer Alamanya dediler,
Bir paket bir de bilet haydin yollan ettiler,
Haşlamayı ilk defa Belgrad'da verdiler.
Alamanya Alamanya, sarı sarı kızlar bulaman ya,
Alamanya Alamanya, umduğun şeyi bulaman ya.
…

Gastarbeiter Raus (Geçici İşçiler Defolsun): Türklerin ve yabancı işçilerin üzerinden yapılan ırkçılık ve düşmanca tutuma yergidir.

…
Gastarbeiter raus diyor
Biz gidersek görecekler
Pişman olup yana yana
Dizlerini dövecekler
Gasarbeiter raus dedi
Almanlar ne b. yedi
…

Şirin'in Düğünü: Almanya'da Türk kadınları hakkında olumsuz bir filmin eleştirisi ve Şirin olayıdır.

…
Düşman kızını gösterdi
Tuh yüzüne Almanların
Şirin'in düğününde verdi
Tuh yüzüne Almanların

Radyolar da anons vermiş
Görün diye methedilmiş
Sansürüne kimler girmiş
Tuh yüzüne sansürcünün

…
Türköz'üyüm âşığım ben
Her sözümde ayrı bir dem
Mermi taşır benim ninem
Bilmiyorsan sor da öğren

Tuh yüzüne Almanların
Tuh yüzüne Almanların

Alman Attı Bize Şutu: Almanya'da dışlandıkları ve Türkiye'nin sahip çıkmadığı anlatılır.

…
Sözüm ona çok severdi
Türk işçisi çok gut (iyi) derdi
Postumuzu yere serdi
Alman attı bize şutu
…
Dinle bunu devlet baba
Bunu koymadın hesaba
Göstermedin bir tek çaba
Alman attı bize şutu
…

Hasan Abi Recep Usta: 80'li yıllarda Örsan Öymen ve Lütfi Renda Köln Radyosunda gurbetçilerin sorularını yanıtlıyor ve onlara yardımcı oluyorlardı. Birbirilerine Hasan Abi ve Recep Usta diye hitap ediyorlardı. Âşık Metin Türköz'ün bu destanında vize, gümrük işlemleri, permi, çalışma izni gibi bürokratik konular yer almıştır.

Hasan Abi Hasan Abi Selamün Aleyküm
Ve Aleyküm Selam Recep Usta Recep Usta

Hasan Abi Hasan Abi
Şu bizim permiler ne olacak
Bir araba aldım burada kalacak
Buna bir müşteri kim olacak
(Bu nasıl yurda kim sokacak)

Çaresi bulunur Recep Usta
Bu iş de hallolur Recep Usta
Alınan eski arabalar
Yurda sokulur Recep Usta

Hasan Abi Hasan Abi
Av Tüfeği Aldım ne olacak
(Her soruya karşı cevaplarda tek tek izahlar yapılıyor)…

Hasan Abi Hasan Abi
Turist geldim ne olacak
…
Hasan Abi Hasan Abi
Dertlerimiz ne olacak
…
Recep Usta ah Recep Usta
Haklı soru sorarsın
Yine beni fazla yorarsın
Şimdi zaman kalmadı
Gelecek hafta sorarsın
(Bu soruyu öbür hafta sorarsın)

Almanya'dan Tezkeremi Verdiler (İş Krizi): Müzikal açıdan daha düzenlenmiş bu taşlamasında iş krizine bağlı olarak işçilerin geri gönderilme baskıları hikâye edilmektedir. İlk söylediği "Alamanya Alamanya" türküsü üzerinden çok seneler geçmiş, işten çıkarılmalar başlanmış ve geri dönüşü teşvik yasası çıkmıştır. Bu seçme 11 eserden de anlaşıldığı gibi Âşık Metin Türköz, birinci kuşak göçmenlerin tüm hikâyelerini çalıp söyleyen işgücü toplumunun popüler müzikal sesidir.

Almanya'dan tezkeremi verdiler
Artık bize yaramazsın dediler
İstikamet Türkiye'yi gösterdiler
Aamman aamman

Geldim güle oynaya
Çok para kazanmaya
Polis de vize vermiyor
Kalayım Almanya'da

İşsizlik var kriz de girdi araya
Ne güzel post sermiş idik şuraya
Şimdi veren de yok kiraya
Aamman aamman

Geldim güle oynaya
Çok para kazanmaya
Polis de vize vermiyor
Kalayım Almanya'da

Bir baş bin deveyi güderim
Nasıl geldi isem öyle giderim
Yıkılsın ocağın Almanya
Aamman aamman

Geldim güle oynaya
Çok para kazanmaya
Polis de vize vermiyor
Kalayım Almanya'da

Metin Türköz'ün somut gurbeti âşığın yaşadıklarının sonucudur. O diğer âşıklardan farklıdır. O yıllardaki diğer türkülerde Almanya çok işlense bile, Erkan Ocaklı, Ruhi Su gibi bir dizi sanatkâr gelenekçi tarzın devamı olmuşlardır.

Boratav'ın isim vermeden zikrettiği Almanyalı âşığın sözlü elektronik ortamdaki icraları, Bascom'un ve Başgöz'ün (1996) folklor ürünlerinin ya da kültürün bu beş işlevine dair analizlerine bilimsel dayanak olacak yaratılardandır. Zaten Âşık Türköz'ün amacı; yeni mekân Almanya'da insanları eğlendirmek, işçilerin kendi törelerine destek olmak, çalışma hayatında ve sosyal hayatta problemleri dile getirmek ve bu konuda insanları eğitmek, âşıklığın yaşamasına katkıda bulunmak, Alman toplumunun baskılarından kurtulmak, bu ve bunun gibi tüm baskıları protesto etmektir. Folkloristlerin aşağıda sıraladığı kültürel olguların üretiliş, icra ve tüketiliş işlevlerinde en temel fonksiyonları bu Kölnlü (öncesi Kayserili) âşık tüm yönleriyle sergilemektedir. Kültürün işlevleri arasında en tanınmış olan beş işlev, Başgöz'e göre şunlardır:

a) hoş vakit geçirme, eğlenme, eğlendirme;
b) değerlere toplum kurumlarına ve törelere destek verme
c) kültürü gelecek kuşaklara aktarma ve eğitim
ç) toplumsal, kişisel baskılardan kaçıp kurtulma aracı
d) beşinci işlev: "protesto işlevi".

Elektronik ortamda okuduğu yüzlerce ürünle ve sözlü icralarındaki performanslarıyla iki folkloristin yetmişlerde toplumsal değişmelere dayanarak ortaya koyduğu tezlerine somut örnek olacak "Alamanya Alamanya!" adlı taşlamayı Köln'de çalıp söyleyen, "Kayserili" olduğunu plak üstü yazılarında vurgulayan "Kölnlü" Âşık Metin Türköz'dür. Onun eserlerinde işçilerin hayatları, gelenekçi ezgiyle harman edilmiştir. Folklorun işlevleri teorisine göre âşığın elektronik icra edilen müzikal eserlerinde öne çıkanlar şöyle analiz edilmelidir.

- Folklor eğitici ve sosyalleşticidir. Onun Almanya'da ürettiği eserlerindeki hiciv ve yergi zenginliği, kıvrak müzikal yapı ve didaktik öğeler yukarıdaki işlevlerin bütününün sahadaki icrasıdır. Mesela "Kendileri domuz yerler/ Biz su içsek inek derler..." (Almanya'da Balayı taşlaması), Meister Rock (Ustabaşı Taşlaması), Almanya'da Karneval Var, Kabahat Tercümanda gibi taşlamalar, bu işlevleri söz ve müzikle taşıyan parçalardır.

- Folklor eğlendiricidir. Ezgilerin çoğu oynak ve kıvraktır. İğneleyici sözler ve kinayeli, imalı ifadeler yurt ve kahvehanelerde dinlenen işçilerin gönlüne ve aklına ezgilerin cazibesiyle hitap eder. Onların gelenek ve göreneklerine ters olan, uygunsuz davranışlarından haber verir, başlarına geleceklere dair uyarılar taşır.

- Folklor kültürel aktarıcıdır. Böylelikle göç kökenli bireyler arasında kültürel birlikteliğe zemin olacak ortak değerleri yaşatmaya çalışır. Gurbetçiden Alamancılığa kadar çeşitli safhalardan sonra Almanya Türkleri kimliğinin oluşmasına tanıklık eder. Göçle ortaya çıkmış bu olguların hikâyesini çalan bu müziklerin protesto işlevi çok belirgin bir şekildedir. Göç süreciyle başlayan yozlaşmayı ve kültürel şoku hem Türk hem Alman kimlikleri nezdinde çok sert biçimde dile getirmiştir.

- Folklor kurumlar ile toplum arasında köprüdür. Almanya'daki Türk işçilerinin kalıcı olmaya başlamaları beraberinde birçok meseleye kapı aralamıştır. Bu durum geziler, sivil toplantılar ve tatil günlerindeki birliktelikler olmak üzere sazlı sözlü eğlencelerle ilk olarak sözlü kültür ortamında dile getirilmeye başlanmıştır.

SONUÇ

Almanya'da ortaya çıkan müzikal Türk halk kültürü, sosyal eleştirmen işçi kökenli Kayserili âşık Türköz tarafından Anadolu'dan farklı yeni temalar ve üsluplarla temsil edilmiştir. Âşıklık kültüründeki değişme ve gelişmeler, Almanya'ya yerleşme ve kültürlenme sürecinde bir geleneğin modern ortamda meydana gelen problemlerine karşı yumuşak ve etkili bir protestosu olurken bireylere yabancı toplumu göstererek onunla bağ kurmuş, yaban ülkeyi içselleştirmiştir. Müzikal kültürel üretimini hem âşıklara hem de piyasaya yabancı o ülkede ve modern kültürel bir ortamda pazarlamayı başarmıştır.

Hem Kayserili hem Kölnlü Metin Türköz'ün destanları formundaki taşlamaları yaygınlaştıkça türküleşmişlerdir. O; eserlerinde Türkçe ve Almanca, her iki dilden konuşmaktadır. Onun eserleri bir yandan Türkiye ve aynı zamanda Almanya bürokrasisine yazılmış dilekçeler gibidir. İçerdiği sosyal, kültürel ve siyasi temaları yaşadığı zamana ve yere göre anlatmaktadır. Eserleri eğlendiricidir ve anlatıları türküleşmişlerdir. Bu sayede popüler olmuşlar, varyantları oluşmuş, diğer icracılar vasıtasıyla yeniden yayılmışlardır. İlk neslin dil bariyerinin aşılma biçimi olan bu popüler sözlü metinler, elektronik ortamda ulus ötesine kolaylıkla yayılmıştır. İki toplum arasında, müziğin birleştiriciliğiyle köprü kurmuştur.

Göçün ilk on yılı her bakımdan bir yokluk dönemidir. Onun müzik kültürü bu yokluğun doğurduğu bir müziktir. Temalarını ana vatandan ayrılık ve gurbetin hüznünden çok, gerçek hayatın tecrübeleri oluşturur. Ezgileri ise mahalli çalgılar ve havalardır. İcra ortamı bekâr yurtların odaları veya kahvelerdeki işçi topluluklarıdır. Aktarma dili de mahalli söyleyişleriyle beraber Almanca karışık bir Türkçedir. O dönemin halk müziği kültürü kendi içinde kapalı bir kültür ortamında, son derece yalıtılmış şekilde Türk ve Alman kültürünün birbiriyle karışmasından doğmuştur.

Türköz'ün Almanya'daki hayat tecrübesi, müzikal üretimleri ve bu müziklerinin tüketicileri olan "gurbetçiler" yetmişli dönemin kültür kuramlarıyla bire bir örtüşmektedir. Türkülerin ele aldığı insan tecrübeleri somut ve gerçekçidir. Bu türküler ana yurttan işçilerle beraber göç eden müzikal yapıyı devam ettirir. Eski olan yeniden yaratılmakla kalmamış, bu sayede yeni bir toprağı yurt edinerek yeni bir toplumla beraber yaşamanın ve dil bariyerinin hayati önemi haiz döneminde "folklor" üzerinden onlarla iletişimin öncü sağlayıcılarından biri olmuştur. ▪

Kaynakça

Basılı Eserler

- Başgöz, İlhan (1996), "*Protesto: Folklorun Beşinci İşlevi (Fonksiyonu)*", Folkloristik Prof. Dr. Umay Günay Armağanı (ed. O. Çobanoğlu, M. Özarslan), Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayını.
- Boratav, Pertev Naili (1973), 100 Soruda Türk Folkloru, İstanbul: Gerçek Yayınevi.
- Greve, Martin (2006), Almanya'da "Hayali Türkiye"nin Müziği, İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayını.
- Öztürk, Ali Osman (2001), Alamanya Türküleri, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları.

Müzikal Kaynaklar

- Erkan Ocaklı, (Yılı yok), Almanya Acı Vatan, İstanbul: Harika Plak 45lik A yüzü.
- Gören, Şerif (1979), Almanya Acı Vatan, İstanbul: Gülşah Film.
- Metin Türköz'ün 70'li yıllara ait 45'lik plak ve kasetlerinde yer alan türküler:
- Köyümden Ayırdın Beni
- Alamanya Alamanya (İlk söyledim dediği meşhur eseridir.)
- Alamanya Destanı (İlk türküsünün değişen şartları konu edinen varyantıdır.)
- Nasıl Methedeyim Almanya Seni
- Gastarbeiter Raus
- Şirin'in Düğünü
- Almanya Attı Bize Şutu
- Köln Meyhaneleri
- Meister Rock (Ustabaşı Taşlaması)
- Almanya'da Karneval Var
- Kabahat Tercümanda
- Almanya'da Neler Var?
- Hasan Abi Recep Usta
- Almanya'da Balayı
- Almanya'dan Tezkeremi Verdiler (Almanya Destanlarının geri dönüş temalı kapanış parçasıdır.)
- Su, Ruhi (1977), "Almanya Acı Vatan" / El Kapıları Albümü (1986 Almanya), İstanbul: İmece Plakları.

1830-1860 İdari, Demografik, Sosyal ve İktisadi Yapısı

Kayseri Şehri

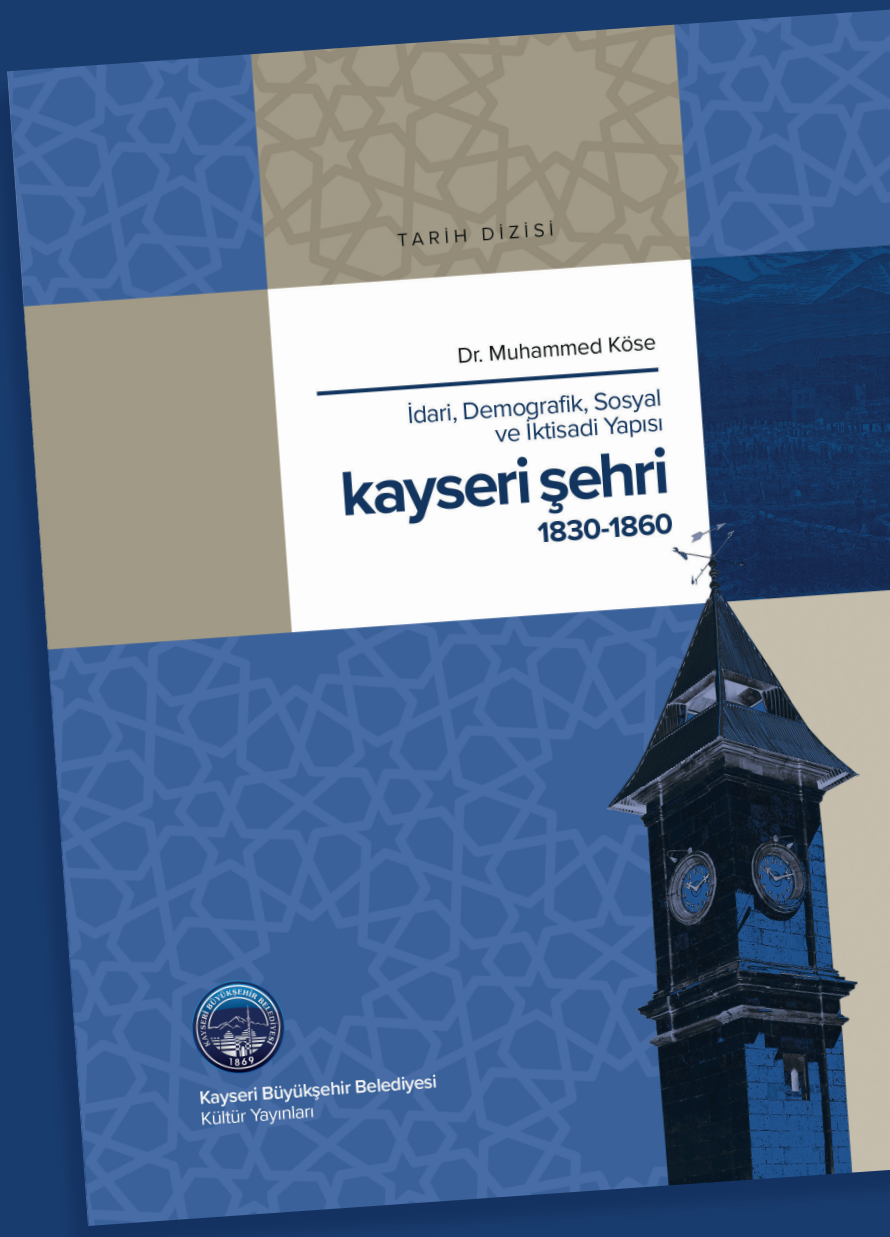

Şerife Bozdağ

Kayseri tarihi ile ilgili son dönemlerde daha ilginç yayınlar ortaya çıkmaya başladı. Özellikle üniversitelerde yapılan yüksek lisans ve doktora tezleri kitaplaştıkça, Kayseri'nin siyasi ve kültür tarihi ile ilgili somut veriler daha çok gün ışığına çıkmaya başladı.

Kayseri Büyükşehir Belediyesi tarafından yayınlanan Dr. Muhammed Köse'nin 1830-1860 yılları arası Kayseri'nin idari, demografik, sosyal ve iktisadi yapısını ele alan kitap da sözünü ettiğimiz bu doktora tezlerinden bir tanesi...

Çalışmanın temel ve ana kaynaklarına baktığımızda gerçekten efradını cami ağyarını mani diyebileceğimiz bir eser çıkmış ortaya. Tarihi bir metnin ortaya çıkması için gerekli olan tüm malzeme titizlikle kullanılmış. Yazarın da belirttiği gibi: "Çalışmanın temel kaynaklarını, Başbakanlık Devlet Arşivleri Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığındaki fonlar teşkil etmektedir. Bunlardan en önemlileri; Tapu Tahrir Defterleri, Şeriyye Sicil Defterleri, Bâb–ı Âsafî defterlerinden Kamil Kepeci, Evkaf, Temettuat ve Nüfus defterleridir. Bununla

birlikte, İrade Dahiliye, Hatt–ı Hümayun, Evkaf, Cevdet Dâhiliye, Cevdet İktisat, Cevdet Maarif, İbnü'l–Emin Evkaf, İbnü'l–Emin Dahiliye, Hariciye, İrade Hususi, İrade Meclis–i Mahsus, Şura–yı Devlet ve Taltifat belgelerinden de istifade edilmiştir."

Kitabın önsözünde de belirtildiği gibi, bu çalışmada, 1830–1860 yılları arasında Kayseri Sancağı'nın idari, demografik, sosyal ve ekonomik yapısı ele alınmıştır. Kayseri'nin önemli kültürel, tarihî, coğrafî, sosyo–ekonomik ve nihayet stratejik özelliklere sahip olması, araştırma konusu olarak seçilmesinde etkili olan başlıca hususlardır. Kayseri tarihi ile ilgili akademik anlamda farklı boyutlarda araştırmalar yapılmıştır. Bu çalışmalar, özellikle Erciyes Üniversitesi ve Kayseri Büyükşehir Belediyesi'nin iştirakiyle ön plana çıkmıştır. Bunun yanı sıra Mustafa Keskin, İsmet Demir, Mehmet İnbaşı, Halit Erkiletlioğlu, Hüseyin Cömert ve Mustafa Denktaş gibi akademisyen ve araştırmacılar da kültürümüze ve ilim âlemine akademik ölçülerde eserler kazandırmışlardır. Bununla beraber, 1830 yılından 1860 yılına kadar yaşanan sürecin idari, sosyal, demografik ve iktisadi tarihini ortaya koyan bağımsız bir çalışma yapılmamıştır. Kayseri gibi dinamik bir şehrin söz konusu dönemde bahsi geçen konuları bir arada değerlendiren bir çalışmanın eksikliği hissedilmekteydi. Her ne kadar konunun sınırları 1830–1860 ile belirlenmiş olsa da bu dönemden önce ve sonrası ile ilgili yaşanan tarihî süreç de konu bütünlüğü içerisinde gerek duyuldukça değerlendirilmiştir.

Muhammed Köse'nin de belirttiği gibi, çalışma beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, Kayseri Sancağı'nın fiziki yapısı, şehrin sosyo–ekonomik işleyişini belirleyen önemli ticaret kurumları, şehrin "ehl–i örf" ve "ehl–i şer" adı altında görev yapan memurları ele alınmıştır.

İkinci bölümde şehrin idari birimleri ele alınarak belgelerden tespit edilen yöneticileri ile bazı önemli hadiseler üzerinde durulmuştur.

Üçüncü bölümde, Kayseri şehir merkezinin, Müslim ve gayrimüslim nüfusları, nüfus özellikleri ve sayısı; Nüfus Yoklama Defterleri, Nüfus Mufassal Defterleri, Temettuat Defterleri ile arşiv belgeleri ve diğer resmi veriler ışığında incelenerek, şehir merkezinin mahalleleri Müslim, Ermeni ve Rum yerleşim birimleri şeklinde ayrı ayrı ele alınmıştır. Ayrıca şehirdeki konar–göçer aşiretlerin durumu da incelenerek devletin aşiretlere yönelik siyaseti ve iskân politikası değerlendirilmiştir.

Dördüncü bölümde, şehrin sosyal hayatı birçok yönüyle ele alınmıştır. Kayseri Sancağı'nın şehir merkezinde bulunan önemli cami, medrese, mescit, çeşme, vakıf, zâviye, tekke, mevlevihane, mezarlık ve mektepler; halkın örf–adetleri, giyim–kuşamları, kullandıkları ev eşyaları ve isimler yine aynı kaynaklardan yararlanılarak incelenmiş ve değerlendirilmiştir.

Beşinci bölümde ise, yine arşiv belgeleri, Temettuat Defteri, Nüfus Mufassal Defteri, seyyahların eserleri ve Şer'iyye Sicil Defterleri'nden yararlanılarak; şehrin iktisadi yapısı, politikası, ücretler ve fiyatlar incelenmiştir.

Özellikle sosyal ve kültürel tarih çalışmaları lokal dönemlerle ilgili olduğu zaman daha derinlemesine incelemeler ve analizler yapılabilmektedir. Bu anlamda kitap bunun en güzel örneklerinden biri diyebiliriz. ▪

MUHAMMED KÖSE'NİN KISA BİYOGRAFİSİ

Muhammed Köse, 1982 yılında Bingöl/Genç Yeniçevre köyünde dünyaya geldi. İlkokulu Yeniçevre köyünde ortaokul ve lise öğrenimini Bingöl merkezde tamamladıktan sonra 2001 yılında Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Tarih Öğretmenliği bölümüne yerleşti. 2006 senesinde lisans eğitimini tamamlayan Köse, aynı yıl Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Yakınçağ Anabilim dalına doktora kaydını yaptı. 2015 yılında "Kayseri Şehri (1830–1860)" konulu doktora tez çalışmasını başarıyla savunduktan sonra Dr. ünvanına sahip oldu.

Muhammed Köse 2006 yılında PTT Genel Müdürlüğü bünyesinde ilk memuriyet hayatına başladı. 2010 yılında Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi'ne İnkılap Tarihi Okutmanı olarak atandı. Köse, 5 yıl bu görevde çalıştıktan sonra 2015 yılının sonlarında Erzincan Üniversitesi Fen–Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümüne Yrd. Doç. Dr olarak atanmış olup hala aynı bölümde çalışmaktadır.

Kıymalı TANDIR BÖREĞİ

HAZIRLANIŞI

Bir kabın içerisine ılık su, yağ, tuz ve maya konularak maya iyice eritilir. Üzerine unu eklenerek yoğrulur. Üç bezeye ayrılır. Bir tavada margarin eritilir ve ocaktan alınır üzerine tahini eklenerek karıştırılır. Bezeler tek tek incecik açılır üzerine tahinli yağ sürülerek ortadan açılan yufka delinerek içten dışa doğru rulo yapılarak katlanır bir tabağa konularak dolapta dondurulur (dinlendirilir). Üç beze de aynı şekilde yapılarak hazırlanır. Bir tencerede önce yağ ile soğan daha sonra kıyması ve baharatı kavrulur. Söndürdükten sonra maydanozu eklenerek karıştırılır. Dinlendirilen hamurlar tek tek alınarak tepsinin büyüklüğünde açılır. İlk kat, yağlanmış tepsiye serilir. Kalan harç dökülerek son hamurla kapatılır. Üzerine yumurta sarısı ve susam serpilerek 175-200 derece fırında üzeri kızarıp, içini çekene kadar pişirilir. ■

afiyet olsun...

Malzemeler

Hamuru için;
Yarım kg un
1 çay bardağı ılık su
1 tatlı kaşığı tuz
2 yemek kaşığı sıvıyağ
Kibrit kutusu kadar yaş maya

Arasına sürmek için;
125 gr margarin
4 yemek kaşığı tahin

İçi için;
150 gr kıyma
2 adet kıyılmış soğan
Kıyılmış maydanoz
Kırmızı toz biber
Tuz

Manisa
Kebabı
Emirgan'da
yenir!
emirgan
köftecisi
Fevzi Çakmak Mah. Sivas Bulv. No: 87
Emirgan Parkı İçi Kocasinan / Kayseri

Akif Emre Anıldı

Büyükşehir Belediyesi Stratejik Araştırmalar Merkezi (BÜSAM) bünyesindeki Şehir Akademi, geçen yıl hayatını kaybeden Akif Emre'yi unutmadı. Akif Emre adına Büyükşehir Belediyesi Meclis Salonu'nda sempozyum düzenlendi.

Büyükşehir Belediyesi Stratejik Araştırmalar Merkezi bünyesindeki Şehir Akademi tarafından gerçekleştirilen sempozyumda Akif Emre'nin kişiliği ve düşünceleri vurgulandı.

Sempozyumun açılışında konuşan Büyükşehir Belediyesi Strateji Geliştirme Daire Başkanı ve BÜSAM Genel Koordinatörü Yusuf Yerli, Akif Emre'nin karşısındakine güven veren bir kişiliğe sahip olduğunu söyledi. Akif Emre'ye herkesin itimat beslediğini ifade eden Yerli, "Onun onayından geçen bir işin, bir duruşun ya da bir görüşün sahiplenilmesinde tereddüt göstermezdik. Bir itimat duygusu vardı. Onun nezaket ölçüsünde hesapsız ve çıkarsız tavrına hayran olmuştuk" dedi.

İki oturum halinde gerçekleştirilen sempozyumun ilk oturumuna İbrahim Çelik, Dursun Çiçek, Mustafa Şahin ve Hasanali Yıldırım katıldı. Konuşmacılar Akif Emre'nin anlayışı, farkı ve duruşu hakkında bilgiler verdiler. Sempozyumun ikinci oturumuna ise Yücel Bulut, Alev Erkilet, Semih Kaplanoğlu ve Faruk Karaarslan katıldı.

Fotoğraf Yarışmasının Ödülleri Verildi

Şehrimizi her yönüyle tanıtmak için pek çok alanda çalışmalar yapan Büyükşehir Belediyesi, bu kapsamda gerçekleştirdiği "Kayseri'nin Gurme Atlası" konulu fotoğraf yarışmasının ödüllerini verdi. Yarışmada dereceye girenlere ödülleri Ramazan Sokağı'nda takdim edildi.

Büyükşehir Belediyesi'nce gerçekleştirilen beşinci ulusal fotoğraf yarışmasına fotoğraf tutkunları büyük ilgi göstermiş ve Kayseri'nin birbirinden güzel yemekleri fotoğraf karelerine konu olmuştu.

Yarışmanın birinciliğini Kayseri'ye özgü şifa kaynağı içeceğimiz gilaburu suyunun fotoğrafıyla Uğur Aydın, ikinciliği Develi Cıvıklısı fotoğrafıyla Ahmet Mücen, üçüncülüğü ise Yaprak Sarması fotoğrafıyla İsmail Daşgeldi elde etmişti. Yarışmada ilk üçe girenlere ve mansiyon ödülü almaya hak kazananlara ödüllerini Büyükşehir Belediyesi Genel Sekreter Yardımcısı Hamdi Elcüman Ramazan Sokağı'nda verdi.

Yarışmanın birincisi 6 bin TL, ikinci 5 bin TL, üçüncü 4 bin TL, mansiyona layık görülen eser sahipleri ise 2'şer bin TL kazandılar.

2. Hikaye Yarışması Sonuçlandı

Kayseri'nin yetiştirdiği en önemli edebiyatçılardan Mustafa Miyasoğlu anısına düzenlenen hikaye yarışması sonuçlandı. Yarışmada birinciliği "Kara Şaman'ın Laneti" adlı hikayesiyle Murathan Çarboğa kazandı.

Büyükşehir Belediyesi tarafından düzenlenen hikaye yarışmasına yaklaşık 1,300 hikaye katıldı. Yarışmanın sonucu için Kayseri Lisesi'nde bir basın toplantısı gerçekleştirildi. Toplantıya yarışmanın jürisinde bulunan Erciyes Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Atabey Kılıç, Hikayeci-Yazar Ali Haydar Haksal, Hikayeci Yazar Necip Tosun, Hikayeci Yazar Cemal Şakar, Yazar-Şair Özcan Ünlü, Hikayeci Yazar Aykut Ertuğrul, Hikayeci Yazar Nurkal Kumsuz ve Hikayeci Yazar İmdat Avşar katıldı.

Yarışmayı değerlendiren ve sonuçları açıklayan Prof. Dr. Atabey Kılıç, adına yarışmanın düzenlendiği Merhum Mustafa Miyasoğlu'ndan bahsederek, "Türk edebiyatında özgün bir yere sahip olan Mustafa Miyasoğlu, Anadolu insanının sıkıntılarıyla büyük şehirde tutunma mücadelesini eserlerinin merkezine oturtmuş, çok yönlü bir düşünce, sanat ve kültür insanıdır" dedi.

Yarışmaya gönderilen 1,300 hikayenin ön jüri tarafından titizlikle değerlendirildiğini ifade eden Prof. Dr. Kılıç, 40'a indirildikten sonra seçici kurul tarafından değerlendirildiğini kaydetti. Konuşmasında Kayseri'nin çok önemli kültür sanat etkinliklerine ev sahipliği yaptığını da vurgulayan Prof. Dr. Kılıç, dünün birikimini bugüne katmada, bugünün kazanımını da yarına taşımada her zaman yapacak daha iyi şeylerin olduğuna inanan Kayseri Büyükşehir Belediye Başkanı Mustafa Çelik yönetiminde yapılan etkinliklerle şehrimizin marka değerinin artırılacağını söyledi.

Jürinin yaptığı değerlendirme sonucu Mustafa Miyasoğlu adına düzenlenen Büyükşehir Belediyesi'nin 2. Hikaye Yarışması'nda birinciliği Kara Şaman'ın Laneti adlı hikayesiyle Hatay'dan yarışmaya katılan Murathan Çarboğa kazandı. İkinciliği Fötr Şapkalı Kadın adlı hikayesiyle İstanbul'dan Necati Şener, üçüncülüğü ise Dört Dörtlük Cinayet adlı hikayesiyle İzmir'den Nuri Demir elde etti. Yarışmada Mersin'den Osman Güven dördüncü, Kayseri'den Rümeysa Derici beşinci, Kahramanmaraş'tan Hasan Ejderha ise altıncı oldu.

AGÜ'den İlk Uluslararası Kitap

AGÜ Makina Mühendisliği Bölüm Başkanı Prof. Dr. Emin Faruk Keçeci'nin, Mekatronik alanında yazdığı, "Mechatronics Components: Roadmap to Design" (Mekatronik Komponentler: Tasarım Yol Haritası) adlı kitap, uluslararası bir yayınevi olan Elsevier tarafından yayınlanmaya değer bulundu. Kitap, 4 farklı hakem tarafından değerlendirildikten sonra yayınlanmaya hak kazandı. 16 bölüm ve yaklaşık 200 farklı şekil içerecek olan 250 sayfalık bu kitap, 978-0-12-814126-7 ISBN kodu ile 2018 yılı sonuna doğru yayınlanacak.

1880 yılında kurulan Hollanda merkezli Elsevier şirketi dünyanın önde gelen bilimsel, teknik ve tıbbi bilgi sağlayıcılarından biri olarak biliniyor.

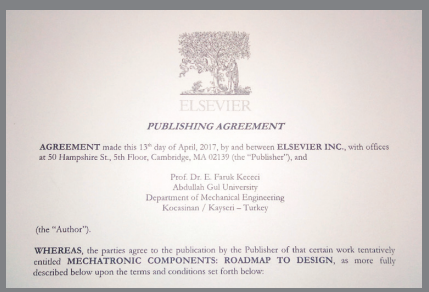

ELSEVIER

PUBLISHING AGREEMENT

AGREEMENT made this 13th day of April, 2017, by and between **ELSEVIER INC.**, with offices at 50 Hampshire St., 5th Floor, Cambridge, MA 02139 (the "Publisher"), and

Prof. Dr. E. Faruk Kececi
Abdullah Gul University
Department of Mechanical Engineering
Kocasinan / Kayseri – Turkey

(the "Author").

WHEREAS, the parties agree to the publication by the Publisher of that certain work tentatively entitled **MECHATRONIC COMPONENTS: ROADMAP TO DESIGN**, as more fully described below upon the terms and conditions set forth below:

Ramazan Sokağı

Geçtiğimiz yıllarda olduğu gibi bu yıl da Kurşunlu Otoparkı ve Mimarsinan Parkı'nda Büyükşehir Belediyesi tarafından Ramazan Sokağı kuruldu. Artık geleneksel hale gelen Ramazan Sokağında Ramazan ayı boyunca hoşça vakit geçirmek için birçok etkinlik gerçekleştirildi. Yediden yetmişe, kadın erkek, yaşlı çocuk herkesin ilgisini çekecek programlarla

Ramazan ayı renklendi. Tiyatro oyunları, ilahi ve şiir dinletileri, konserler, sohbet programları hemşehrilerimiz için ramazan akşamlarında her zevke uygun seçenekler sundu. İftar sonrası saatlerde çocuklar için eğlenceli ve eğitici programlar sunuldu. Teravih namazlarının ardından ise yetişkinlere yönelik birbirinden renkli programlar vardı. Ramazan ayı boyunca her gün saat 17'de açılan sokak, gece 01'e kadar hemşehrilerimizi ağırladı. Özellikle iftar sonrası Ramazan Sokağı'na akın eden Kayserililer, Ramazan ayına özgü lezzetleri tatma imkanı da buldular.

Şehir merkezine gelme imkanı bulamayan hemşehrilerimiz ise geçtiğimiz yıllarda olduğu gibi Ramazan Tırı aracılığıyla ramazan ayı boyunca hoş vakit geçirme imkanı buldular. Ramazan Tırı şehrimizin ilçelerinde ve merkeze uzak büyük mahallelerinde ramazan programları gerçekleştirdi. Kur'anı Kerim tilavati, mehter takımı konserleri, orta oyunu, İllüzyon gösterileri, Tasavvuf müziği konserleri ve semazen gösterileri sunuldu.

Goncagül ile Ramazan

Ramazan Sokağı'nın teravih namazı sonrası keyifli etkinliklerinden biri de Hüseyin ve Yusuf Goncagül katılımıyla gerçekleşti. Her akşam binlerce Kayseri'linin ziyaret ettiği, düzenlenen etkinliklere katıldığı gecelerden birini de Goncagül Ailesi'nin güzel sahne şovu renklendirdi.

Gece boyunca Yusuf Goncagül ilahiler ve ezgiler seslendirdi. İlahilere bir semazen de eşlik etti. Hüseyin Goncagül ise etkinliğe katılan izleyicilerle Ramazan ve nimetleri üzerine güzel bir sohbet gerçekleştirdi.

Vehbi Vakkasoğlu Söyleşisi

Ramazan Sokağı, her gün farklı etkinliklerle devam etti. Ramazan Sokağı'nın konuklarından biri de Yazar Vehbi Vakkasoğlu'ydu. Vakkasoğlu da hemşehrilerimizle sohbet etti.

Üç konuda insanın dikkat etmesi gerektiğini ifade eden Vakkasoğlu, "Birinci konu muhasebe. Mesleğiniz muhasebecilik olmasa da herkes kendi nefsinin, kendi ömrünün muhasebesini yapacak. Hesaba çekilmeden önce kendinizi hesaba çekin. Her gün başınızı yastığa koyunca gününüzün muhasebesini yapın. İkincisi murakabe. Yani kendimizi kontrol edeceğiz, teftiş edeceğiz. Üçüncüsü mücahede. Sonuna kadar cihat; ama cihat kelimesi çok güzel olmasına rağmen yanlış anlaşıldı ve yanlış kullanıldı. Cihat; cehd etmek, gayret etmek, çabasında bulunmak demek. İçinde savaş geçiyor; ama güvenliğin tehlikeye girerse savaş var. Savaş bu kelimenin yüzde biri. Yüzde 99'u manevi cihat. Bu da ilimle, düşünceyle, insanlıkla, sevgiyle olur" dedi.

Zulme Uğrayanların Tek Sesi Türkiye

Prof. Dr. Mehmet Çelik ile Turgay Güler bir söyleşi programıyla Ramazan Sokağı etkinliklerine katıldılar. Söyleşide dünyada yaşanan olaylara karşı Türkiye'nin gösterdiği tutuma değinildi ve ülkemizin zulme uğrayanların tek sesi haline geldiği vurgulandı.

Ramazan Sokağı'ndaki söyleşi programına katılan Prof. Dr. Mehmet Çelik ve Turgay Güler'i Büyükşehir Belediye Başkanı Mustafa Çelik de izledi. Söyleşi öncesi sahneye çıkarak Büyükşehir Belediyesi'nin kültür sanat faaliyetlerine gösterilen ilgiye dikkat çeken Başkan Çelik, "Ramazan Sokağı'nda her sene ziyaretçi sayısını artırıyoruz. Kültür sanat alanında yapılan işlerin ne denli doğru olduğunu Kitap Fuarı ile de gösterdik. Tüm Türkiye yapmış olduğumuz Kitap Fuarı'nı konuşmuştu. Her şeyin iyisini yapmak istiyoruz ve başarıyoruz. Kültürel etkinliklerin hepsinde coşkuyu yakaladık. Bu ilgi alaka olduğu müddetçe etkinlikler yapmaya devam edeceğiz. Üstelik sadece kent merkezinde değil ilçelerde yaptığımız kadın ve gençlik merkezleri kanalıyla etkinliklerimizi şehir merkezi dışına da götürüyoruz" dedi.

İlahi Geceleri

Her akşam teravih sonrası büyük ilgi gören Ramazan Sokağı'na katılan sanatçılar arasına Fatih Koca da katıldı. Tasavvuf musikisinin önemli isimlerinden olan Fatih Koca, birbirinden güzel ilahileri Ramazan Sokağı'ndaki gösteri alanında seslendirdi.

Ramazan Sokağı'nın 9. gününde sahneye ilk olarak Ünlü Hafız Ali Tel çıktı ve Kuran-ı Kerim okudu. daha sonra Grup Devran sahne aldı. Grup Devran birbirinden güzel ilahiler seslendirdi. İlahilere semazenler de eşlik etti.

Ülkemizin önemli gruplarından birisi olan Grup Tillo da katılarak bir konser verdi. Kendilerine has ezgileri ve ilahileriyle tanınan Grup Tillo'yu kalabalık bir izleyici topluluğu takip etti. Gösteri alanını dolduran binlerce kişi Grup Tillo'nun okuduğu ilahileri grup üyeleri ile birlikte söyledi.

"Kuzeyinden güneyine doğusundan batısına bu vatanın her karışı bizim" mesajlarının verildiği konserde bu mesajları en güzel şekilde yansıtan "Ortağız Bir Namusa" adlı ezgi Türkçe, Kürtçe ve Zazaca seslendirildi.

Konser, vatanın bölünmez bütünlüğü ve milletin beraberliği için yapılan dualarla sona erdi.

Sokağın konuklarından biri de seslendirdiği ilahilerle beğenilen Mehmet Kemiksiz'di. Her gün on binlerce insanı ağırlayan Ramazan Sokağı'ndan Mehmet Kemiksiz'in sesinden ilahiler yükseldi. Mehmet Kemiksizin muhteşem ilahilerini dinleyen vatandaşlar keyifli ve huzurlu vakit geçirdi.

Şiir Geceleri

Şiir denince akla gelen ilk isimlerden birisi olan İbrahim Sadri, Ramazan Sokağı'na konuk olarak birbirinden güzel şiirler seslendirdi. İbrahim Sadri'nin müzik eşliğinde yaptığı şiir dinletisine Ramazan Sokağı'na gelen vatandaşların ilgisi büyüktü.

Her gün ünlü isimleri ağırlayan Ramazan Sokağı etkinliklerine birbirinden güzel şiirleri ve sohbetiyle Serdar Tuncer de katıldı. Serdar Tuncer okuduğu şiirler ve sohbetleriyle Ramazan Sokağı'na renk kattı. Serdar Tuncer sohbetinde eskilerin güzel davranışlarından ve sözlerinden de örnekler sundu. Serdar Tuncer, programını Arif Nihat Asya'nın Dua şiiriyle tamamladı. Tüm izleyiciler şiire her dizesinden sonra 'Amin' diyerek katıldılar.

Ramazan Sokağı'na katılan ünlülerden biri de Dursun Ali Erzincanlı'ydı. Erzincanlı, Kayseri'deki Ramazan Sokağı'nın İstanbul'u kıskandıracak bir kadrosu olduğunu belirtti. "Önümüzdeki senenin programına şimdiden beni yazın. Böyle kıymetli ekibe her Ramazan geliriz" diye konuştu.

Etkinlik alanının tamamen doldurulduğu programda yer yer kıssalar anlatan Dursun Ali Erzincanlı, okuduğu şiirlerle de duygulu anların yaşanmasına neden oldu. Dursun Ali Erzincanlı program sonrası ayakta alkışlandı.

Programın ardından Başkan Mustafa Çelik ve Sanatçı Dursun Ali Erzincanlı Otağ Çadırı'na geçerek bir süre sohbet etti ve vatandaşlarla bol bol hatıra fotoğrafı çektirdi.

Mehmet Akif Marşları Mest Etti

Özellikle iftar sonrası Ramazan Sokağı'na akın eden Kayserililer, gerçekleştirilen programlarla keyifli vakit geçirdiler. Dinleyenlere bir çok eser seslendiren Mehmet Diker, Mehmet Akif Ersoy'un marş niteliğinde bestelenen şarkılarıyla da programa katılan vatandaşları mest etti.

Sufi Mehter Ramazan Sokağı'nda

Ramazan Sokağı'nda düzenlenen etkinlikler ilahi ve mehter marşlarıyla devam etti. Programa ülkemizin önemli gruplarından Sufi Mehter katıldı. Konseri Büyükşehir Belediye Başkanı Mustafa Çelik de, Enerji ve Tabi Kaynaklar Eski Bakanı Taner Yıldız ile birlikte izledi. Yıldız ve Çelik, izleyicilerle birlikte Sufi Mehter tarafından seslendirilen ilahi ve marşlara eşlik etti.

Konser sonrası Kayseri Milletvekili Taner Yıldız ile Başkan Mustafa Çelik, sahneye çıkarak Sufi Mehter'e bu özel gün için teşekkür ettiler. Başkan Çelik, Kayserililerin Ramazan'ın muhteşem manevi atmosferinde keyifli anlar yaşamalarından büyük mutluluk duyduklarını söyledi. Başkan Çelik, kent merkezinde Ramazan Sokağı etkinlikleri yapılırken ilçelere ve büyük mahallelere de Ramazan Tırı ile bu ayın ruhuna uygun etkinlileri taşıdıklarını kaydetti.

Enerji ve Tabi Kaynaklar Eski Bakanı Taner Yıldız da "Mübarek Ramazan gününün dolu dolu geçmesine vesile olan Büyükşehir Belediye Başkanımıza ve emeği geçenlere teşekkür ediyorum. Böyle bir gecede hem manevi hem de milli duygularımızı hareket geçirmelerinden dolayı tebrik ediyorum" diye konuştu.

Ünlü Neyzen Ramazan Sokağı'nda

Ramazan Sokağı'na Ünlü Neyzen Süleyman Erguner ve ekibi de konuk oldu. Süleyman Erguner, Kayseri'de olmaktan duyduğu memnuniyeti dile getirdi ve birbirinden güzel eserleri Kayserililer için seslendirdi.

Ramazan Sokağı'nda Doğu Rüzgarı

Kayseri'nin Ramazan gecelerine renk katan ve Ramazan'ın her yönüyle yaşanmasına vesile olan Ramazan Sokağı'nın son gününde Doğu Rüzgarı vardı.

Büyükşehir Belediyesi Ramazan Sokağı'nın son gününde teravih namazı sonrası başlayan etkinliklere Ünlü Sanatçı Göksel Baktagir katıldı. Avrupa'da da yılın müzik adamı ödülüne layık görülen ve "Doğu Rüzgarı" adıyla albüm çıkaran Ünlü Sanatçı, etkinlik alanında bir konser verdi.

Göksel Baktagir'in saz arkadaşlarıyla birlikte verdiği konser büyük ilgi gördü. Yaklaşık 380 bestesi bulunan sanatçı, konserde kendi bestelerinden örnekler de sundu. Kayseri'de olmaktan duyduğu memnuniyeti dile getiren Göksel Baktagir, Kayseri'nin sanata duyarlılığının heyecan verici olduğunu söyledi.

ERÜ Dünyanın Genç Üniversiteler Sıralamasında İlk 250 Arasına Girmeyi Başardı

Dünyanın en saygın üniversite derecelendirme organizasyonlarından birisi olan Times Higher Education (THE) 2018 Genç Üniversiteler Sıralaması, University of South Florida (USF)'da düzenlenen "Times Higher Education (THE) Young University Rankings 2018" etkinliğinde açıklandı. Sıralamada , araştırma ağırlıklı üniversiteler sıralarken üniversitelerin temel görevleri de dikkate alınarak Öğretim, Araştırma, Atıflar, Endüstri Geliri ve Uluslararası Görünürlük olmak üzere 5 ana başlıkta 13 göstergeye göre derecelendirme yapıldı. Üniversitelerin toplam puanı belirlenirken Öğretim, Araştırma ve Atıflar %30, Endüstri Geliri %2.5 ve Uluslararası Görünürlük ise %7.5 oranında ağırlığa sahip bulunuyor.

THE Genç Üniversiteler Sıralaması 2018

Ülke	Türkiye Sıralaması	Dünya Sıralaması
Koç Üniversitesi	1	36
Sabancı Üniversitesi	2	44
Bilkent Üniversitesi	3	76
Atılım Üniversitesi	4	151-200
Gebze Teknik Üniversitesi		
Erciyes Üniversitesi	5	201-250
Akdeniz Üniversitesi		
İzmir Teknoloji Enstitüsü		
TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi		

55 ülkeden 1,700'den fazla üniversitenin değerlendirildiği "THE Genç Üniversiteler 2018" sıralamasında en başarılı 250 üniversite listelenmiş olup, Türkiye'den 4'ü devlet üniversitesi, 5'i ise vakıf üniversitesi olmak üzere toplam 9 üniversite bu listede yer aldı. Tabloda verilen sonuçlara göre, ERÜ dünya üniversiteleri arasında 201-250 bandında yer alarak büyük bir başarı gösterdi. ERÜ, Türk Üniversiteleri arasında 5., devlet üniversiteleri arasında ise 2. başarı kategorisinde yer aldı.

Genel olarak, üniversitelerin performanslarının karşılaştırılmasında kabul görmüş yaklaşım, benzer kategori ve koşullardaki kurumların birbiri ile karşılaştırılmasıdır. Bu kapsamda, THE Genç Üniversiteler sıralaması da 50 yaşın altındaki dünya üniversitelerini karşılaştırmakta ve dolayısıyla ERÜ'nün dünya üniversiteleri arasındaki konumunu değerlendirmek bakımından da önemli bilgiler sağlanaktadır.

Aşağıdaki tabloda verilen ülkelerin sıralamaya giren üniversite sayıları incelendiğinde, Türkiye'nin 9 üniversite ile tüm ülkeler arasında 8. sırada yer aldığı görülmektedir. 2017 yılında ülkemizden yalnızca 4 üniversitenin girebildiği sıralamaya bu yıl 9 üniversitenin girebilmiş olması, ülkemizdeki üniversitelerin gelişimlerini ve uluslararasılaşmalarını süreklilik içerisinde sürdürdüklerini göstermesi bakımından da önemlidir.

THE Genç Üniversiteler Sıralaması 2018 kapsamında üniversiteler alanlara göre de sıralanmıştır. Buna göre, ERÜ dikkate alınan 31 alandan 24'ünde sıralamalarda yer almış ve ilgili alanlarda ülkemizdeki üniversiteler arasında ön sıralarda yer alma başarısı göstermiştir.

THE Sıralama sistemi editörü Phil Baty, Türkiye üniversitelerinin sıralamadaki başarısı ile ilgili yaptığı değerlendirmelerde, "Türkiye'nin son yıllarda Ar-Ge ve öğrenci başına eğitim harcamalarını önemli düzeyde artırmış olması ve sıralamalarda yer alan üniversite sayısının giderek artıyor olması önemlidir. Ancak, bu genişlemeyle birlikte kalitenin de artırılması üzerinde önemle durulması gerekiyor. Dünya üniversite Sıralamaları ile aynı olan 13 zorlu performans göstergesini kullanan 2018 Genç Üniversiteler Sıralamasında yer alabilmek kolay bir iş değildir. Kurumların yüksek performans standartları göstermesi ve dünyanın önde gelen araştırma üniversiteleri ile rekabet edebilmesi gerekmektedir. Bu kapsamda Erciyes Üniversitesinin, araştırma odaklı üniversiteleri sıralayan Genç Üniversiteler Sıralamasında yer alması önemli bir başarıdır." ifadelerini kullanmıştır.

Başarılı Sporcuya 20 Altın

Şehrimizi uluslararası müsabakalarda başarıyla temsil eden sporcular Büyükşehir Belediyesi'nce ödüllendirilmeye devam ediliyor. Büyükşehir Belediye Meclisi kararıyla Başkan Şampiyonası'nda gümüş madalya kazanan Akkadın Nur Özdemir'e 20 çeyrek altın verildi.

Büyükşehir Belediyesi Genel Sekreter Yardımcısı Ahmet Darendelioğlu, Balkan Taekwondo Şampiyonası'nda Kayseri'ye ikincilik getiren Akkadın Nur Özdemir ve antrenörü ile görüştü. Darendelioğlu, 44 kg Genç Bayanlar kategorisinde gümüş madalya kazanan başarılı sporcuyu Büyükşehir Belediye Meclisi'nin kararı doğrultusunda 20 çeyrek altınla ödüllendirdi.

Spor A.Ş.'nin Şampiyonu

Spor A.Ş. Spor Kulübü Sporcusu Hayriye Türksoy, Avrupa Şampiyonu oldu. Kayserili milli sporcu Erkilet Havaalanı'nda Spor A.Ş. tarafından karşılandı.

Büyükşehir Belediyesi, Spor A.Ş. Spor Kulüpleri vasıtasıyla şampiyonlar yetiştirmeye devam ediyor. Rusya'nın başkenti Moskova'da yapılan Wushu Avrupa Şampiyonası'na giden Spor A.Ş. Sporcusu Hayriye Türksoy, altın madalya kazandı.

48 kiloda Wushu Avrupa Şampiyonu olan Hayriye Türksoy, Erkilet Havaalanı'nda karşılandı. Çiçeklerle karşılanan Genç Sporcu, böylesi bir karşılama nedeniyle teşekkür etti. Hayriye Türksoy, şampiyon olmasında destekleri olan herkese teşekkür etti.

Kayseri'nin Tanıtımına Destek Oluruz

Türkiye Seyahat Acentaları Birliği (TÜRSAB) Başkanı Firuz Bağlıkaya, Büyükşehir Belediye Başkanı Mustafa Çelik'i ziyaret etti. Ziyarette, Kayseri'nin daha çok turist çekebilmesi için birlikte çalışma niyeti ifade edildi.

Büyükşehir Belediye Başkanı Mustafa Çelik, TÜRSAB Başkanı Firuz Bağlıkaya ile yaptığı görüşmede şehirlerin rekabet ettiği bir çağda yaşadığımızı belirtti ve bu rekabette Kayseri'yi öne çıkarmak için yerel yönetimler olarak tanıtıma yönelik ciddi çalışmalar yaptıklarını söyledi. Kayseri'nin zenginlikler şehri olduğunu ifade eden Başkan Çelik, "Daha önce TÜRSAB ile yaptığımız çalışmalara sizlerle birlikte de inşallah devam edeceğiz. Bu ülke ve bu şehir için değer üretecek her projenin içinde olduk. Bundan sonra da olacağız. Kayseri'nin tanıtımına ilişkin çalışmamızın Türkiye lansmanını yapacağız. Kayseri'nin çok önemli güzellikleri var. Sloganımız da 'Zenginlikler Şehri Kayseri.' Tarihi, doğası, mutfağı, gönlü zengin bir şehirdir Kayseri. Ulusal ve uluslararası tanıtım için sizlerden de destek isteyeceğiz" dedi.

TÜRSAB Başkanı Firuz Bağlıkaya da Türkiye'nin turizm başarısında şehirlerin çok önemli payı olduğunu dile getirerek, "Türkiye'ye gelen turistten Kayseri'nin de hak ettiği payı alması için biz de elimizden gelen çabayı sarf edeceğiz. Sizin bu yöndeki her çalışmanıza destek oluruz. Sonuç itibarıyla her şey memleketimiz için" diye konuştu.

Çevreye Duyarlı Büyükşehir

Çağımızın önemli sorunlarından biri şüphesiz çevre kirliliği. Gelişen teknoloji ve tüketim kültürü çevrenin yaşanabilirliğini tehlikeye sürüklüyor. Bu bakımdan çevre konusundaki duyarlılık çağımızda büyük önem taşıyor. Büyükşehir Belediyesi, ilçe belediyeleri ve İl Milli Eğitim Müdürlüğü ile Taşınabilir Pil Üreticileri ve İthalatçıları Derneği tarafından düzenlenen Atık Pil Toplama Kampanyası'nın 2017-2018 dönemi tamamlandı. Kampanyada en fazla pil toplayan okullara Büyükşehir Belediyesi Meclis Salonu'nda ödülleri verildi.

Atık Pil Toplama Kampanyası'nın ödül töreninde konuşan Büyükşehir Belediyesi Genel Sekreter Yardımcısı Ahmet Darendelioğlu, pillerin doğayı kirleten en tehlikeli atıklar arasında olduğunu söyledi. Küçük yaşlardan başlayarak eğitimlerin artırılması ve bu fikirlerin canlı tutulması için herkese görev düştüğünü ifade eden Darendelioğlu, "Bu kapsamda çocuklar ve gençlerde çevre bilincinin artırılması için çevre projelerini hayata geçirmeye çalışıyoruz. Bizlere düşen halkımızın bu projelere sahip çıkmasını sağlamaktır" dedi.

Konuşmaların ardından kampanyada en çok pil toplayan okullarla Vali Yardımcısı Nail Anlar ve Büyükşehir Belediyesi Genel Sekreter Yardımcısı Ahmet Darendelioğlu tarafından verildi. Kayseri'de en fazla atık pili toplam 700 kilo ile Erciyes Koleji İlkokulu topladı. Ödül töreninde Taşınabilir Pil Üreticileri ve İthalatçıları Derneği de çevreye duyarı projeleri nedeniyle Büyükşehir Belediyesi'ne teşekkür plaketi takdim etti.

NNYÜ Öğrencileri Savaş Mağduru Çocukları Oyuncakla Sevindirdi

Gençlik ve Spor Bakanlığı öncülüğünde Kilis'teki konteyner kentlerde yaşayan savaş mağduru çocuklar için başlatılan oyuncak toplama kampanyasına NNYÜ Avrasya Gençlik Kulübü de katıldı.

Avrasya Gençlik Kulübü, oyuncak toplama kampanyası kapsamında Üniversite kampüsündeki fakültelerde stant açarak oyuncak topladı. Öğrenciler başta olmak üzere akademik ve idari personel evlerinden getirdikleri veya satın aldıkları oyuncakları stantlara bırakarak kampanyaya destek verdi. İki gün boyunca toplanan oyuncaklar, Avrasya Gençlik Kulübü üyesi öğrencileri tarafından NNYÜ tarafından tahsis ettiği araçla konteyner kentlerde yaşayan Suriyeli çocuklara teslim edilmek üzere Kilis'e götürüldü.

"Her bir oyuncak bir gülümseme" sloganıyla NNYÜ'de toplanan oyuncaklar Gençlik ve Spor Bakanlığı yetkilileri aracılığıyla konteyner kentlerde yaşayan, savaş mağduru ve masum çocuklara dağıtıldı.

Kızılay'ın Birincisi Kayseri

Bir dizi programa katılmak üzere Kayseri'ye gelen Kızılay Genel Başkanı Kerem Kınık, Büyükşehir Belediye Başkanı Mustafa Çelik'i ziyaret etti. Ziyarette Kayseri'nin ne denli hayırsever bir şehir olduğu vurgulandı. Kızılay Genel Başkanı Kınık, Kızılay şubeleri arasında Kayseri'nin birinci olduğunu belirtti.

Kızılay Genel Başkanı Dr. Kerem Kınık, Şube Başkanı Ayhan Uzandaç ile birlikte Büyükşehir Belediye Başkanı Mustafa Çelik ile bir süre görüştü. Kayseri'de yönetim kurulu toplantısını yapacaklarını, hayırseverlerle bir araya geleceklerini ve toplum merkezi açacaklarını ifade eden Dr. Kerem Kınık "Toplum merkezlerinin 15.'sini Kayseri'de açıyoruz. Bu merkezler çok işlevsel merkezler. Mültecilerin toplum ile uyumları, mesleki eğitimler, rehabilitasyon gibi görevler üstleniyor" dedi.

Büyükşehir Belediye Başkanı Mustafa Çelik de Kayseri'nin 150-200 yıldır ensar-muhacir anlamında tecrübeli bir şehir olduğunu belirtti. Kayseri'de ev sahipliğinin en güzel şekilde yapıldığını ifade eden Çelik, "Şehrimize Doğu Türkistan'dan gelen Uygur Türkleri ev sahibi haline geldiler. Kardeşlerimizle burada 60 yıldır iç içe yaşıyoruz. Kafkasya'dan gelen Çerkez kardeşlerimiz, Balkanlardan gelenler ve diğerleri ile iç içe girdik. Onlar da bizim gibi ev sahibi oldular. Suriyeli sığınmacıların da sayısı 70 bini geçti. Kayseri şehri, gerek yönetim dinamikleri gerekse halkıyla sığınmacılara kapılarını açtı ve ihtiyaçlarını karşıladı. İnşallah önümüzdeki günlerde biz de bir merkez açacağız. Şimdiye kadar olduğu gibi bundan sonra da kardeşlerimize ev sahipliğini gereğince yapacağız" diye konuştu.

Kızılay Genel Başkanı Kınık'ın ziyaretinde Kayseri'nin hayırseverlikteki yeri de gündeme geldi. Kayseri'nin sadece Kayseri'deki muhacirlere değil başka şehirlerdeki muhacirlere de destek olduğunu dile getiren Kerem Kınık, "Bizim bir şube karne sistemimiz var. Şube karne sistemimizde Kayseri, bütün şubeler arasında 1'inci. Kayseri gerçekten yardım etmeyi seven ve bilen bir vilayet" dedi.

Büyükşehir Belediye Başkanı Çelik de Kayseri'nin gönlü zengin bir şehir olduğunu söyledi. Hayırseverlikte Kayseri'nin eline hiçbir şehrin su dökemeyeceğini ifade eden Başkan Mustafa Çelik, "Doğdukları topraklarla ödeşmeye gelirler. Paran kadar değil hayrın kadar konuş derler. Biz hayırseverlerimizle her zaman övünüyoruz. İnşallah Rabbim sayılarını artırır" şeklinde konuştu.

Gençlik Ecdadımızın İzinde

Büyükşehir Belediyesi, kent merkezindeki okullar için gerçekleştirdiği Çanakkale gezilerine ilçeleri de ekledi. Sarıoğlan'ın Palas Mahallesi'ndeki Kadın ve Gençlik Merkezi'nde hazırlık kursu gören öğrenciler Bursa ve Çanakkale'yi gezdiler.

Palas Kadın ve Gençlik Merkezi üniversiteye hazırlık kursu öğrencileri "Gençlik Geçmişinin ve Kültürünün İzinde" projesi kapsamında bir dizi gezi ve programa katıldı. Gençlik merkezi öğrencileri projenin son aşamasında ise Büyükşehir Belediyesi tarafından"Kayseri'nin Evlatları Ecdadının Huzurunda" sloganıyla başlatılan geziye iştirak etti.

Gezi kapsamında önce Bursa'ya giden ve Bursa'da; Ulu Cami, 13. Busmek Sergisi, Kapalı Çarşı, Göçmen Müzesi ve Yeşil Türbe'yi gezen öğrenciler buradan Çanakkale'ye geçtiler. Öğrenciler, Çanakkale'de Kilitbahir Kalesi, Namazgah Tabyası, Rumeli Mecidiye Tabyası, Arıburnu, 57. Alay Şehitliği, Conkbayırı, Anafartalar Ovası gibi Türk tarihinin en önemli mekanlarını ziyaret etme şansı buldular.

ERCİYES ÜNİVERSİTESİ

ENGELSİZ ÜNİVERSİTE ÖDÜLLERİ 2018

kapsamında aşağıdaki alanlarda ödül almaya hak kazanmıştır.

Prof. Dr. M. A. Yekta SARAÇ
YÖK Başkanı

Diş Hekimliği Fakültesi MEKANDA ERİŞİM

YÖK'ten ERÜ'ye Turuncu Bayrak Ödülü

Yükseköğretim Kurulu (YÖK) tarafından, Erciyes Üniversitesi (ERÜ) Diş Hekimliği Fakültesi'ne mekânda erişebilirlik alanında turuncu bayrak ödülü, Eczacılık Fakültesi, 15 Temmuz Yerleşkesi Mühendislik Fakültesi ve Develi Hüseyin Şahin Meslek Yüksekokuluna ise "Turuncu Bayrak Adayı" belgesi verildi.

YÖK Başkanlığı tarafından geçtiğimiz Mart ayında başlatılan ve üniversite kampüs sınırları içerisinde engelli bireylerin tam, etkin ve eşit katılımını sağlamak için gerçekleştirilen çalışmalarda, başarılı bulunan üniversiteler ödüllendirildi. Kamuoyunda farkındalık oluşturulması adına gerçekleştirilen çalışmada "Engelsiz Üniversite Bayrakları" ve "Engelsiz Program Nişanları" bayrak almaya hak kazanan üniversitelere ödülleri, 15 Mayıs 2018 tarihinde YÖK Başkanlığında düzenlenen törenle verildi.

YÖK Başkanlığı tarafından yapılan değerlendirme sonucunda Erciyes Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesine mekanda erişilebilirlik alanındaki yeterliliği simgeleyen "Turuncu Bayrak" ödülü verildi. Eczacılık Fakültesi, 15 Temmuz Yerleşkesi Mühendislik Fakültesi ve Develi Hüseyin Şahin Meslek Yüksekokuluna ise, gerçekleştirecekleri değişiklikler neticesinde turuncu bayrak alabileceklerini ifade eden "Turuncu Bayrak Adayı" belgesi verildi.

YÖK Başkanı Prof. Dr. Yekta Saraç, turuncu bayrak belgelerini, Erciyes Üniversitesini temsilen Tıp Fakültesi Dekan Yardımcısı Prof. Dr. Emine Alp Meşe'ye takdim etti. Turuncu bayrakların geçerlilik süresi 3 yıl. Üç yılın sonunda turuncu bayrakları tekrar almak isteyen üniversiteler yeniden başvuru yapabilecek.

AGÜ Makine Mühendisliği'nden Sergi

Abdullah Gül Üniversitesi (AGÜ) Makine Mühendisliği öğrencilerinin mezuniyet projeleri, düzenlenen sergi ile tanıtıldı. Mezun olacak öğrencilerin projelerinden oluşan sergi Sümer Kampüsü Büyükambar binasında açıldı.

Sergide, aralarında alternatif ulaşım araçları modelleri, alternatif iş makineleri modelleri, askeri kullanım amaçlı drone, bomba imha robotu gibi projelerin yer aldığı dikkat çeken çalışmalar sergilendi.

Öğretim üyeleri, öğrenciler ve çok sayıda davetli sergiyi ilgiyle gezerek, projeler hakkında öğrencilerden bilgiler edindi.

NNYÜ Ekonomi Kulübü, Ekonomi Bakanlığı'na Teknik Gezi Düzenledi.

NNYÜ İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İktisat Bölümünde okuyan öğrencilerin yoğun olarak katıldığı Ankara programında ilk durak Kızılay Meydanı oldu. İİBF İktisat Bölümü öğretim üyelerinden Dr. Öğr. Üyesi Dilek Sürekçi Yamaçlı nezaretinde Kızılay Meydanındaki molanın ardından Ekonomi Bakanlığına geçen NNYÜ öğrencilerine, bakanlık yetkilileri tarafından kurumun yapısı, işleyişi, kurumda istihdam ve staj olanakları hakkında bilgiler verildi. Oldukça faydalı geçen Ekonomi Bakanlığı ziyaretinde öğrenciler merak ettikleri pek çok konuyu en yetkili kişilerden öğrenme fırsatı bulmuş oldu.

KAYMEK'e Mostar Övgüsü

Sanat ve mesleki eğitimde marka haline gelen KAYMEK sadece şehrimizde değil yurt dışında da övgü dolu işler yapmaya devam ediyor. KAYMEK'in Mostar Kurs Merkezi'nde bir sertifika heyecanı daha yaşandı.

Kayseri Büyükşehir Belediyesi bünyesindeki KAYMEK ve Mostar Yunus Emre Enstitüsü (YEE) iş birliğiyle 6 aydır devam eden Hüsn-ü Hat ve 2 aydır devam eden Tezhip kursları sona erdi.

Törene katılan Türkiye'nin Mostar Başkonsolosu Zerrin Kandemir, Mostar'ın kardeş şehri olan Kayseri Büyükşehir Belediyesi'nin Mostar'daki çalışmalarının her zaman takdir gördüğünü dile getirerek kursu başarıyla tamamlayan kursiyerleri de tebrik etti.

Mostar Yunus Emre Enstitüsü Müdürü Yunus Dilber ise YEE ve KAYMEK arasındaki iş birliğinin Mostarlılara olan faydasını görmekten duyduğu memnuniyeti ifade ederken, KAYMEK Mostar İdarecisi Billur Dilber de kurslara ilgi gösteren ve başarıyla tamamlayan tüm kursiyerlere teşekkürlerini iletti. Konuşmaların ardından 55 kursiyere sertifikaları takdim edildi.

Veteriner Fakültesi Dergisi Pozitivet'in İlk Sayısı Çıktı

Erciyes Üniversitesi Veteriner Fakültesi tarafından aylık yayınlanan "Pozitivet" dergisinin ilk sayısı çıktı. Öğrenciler tarafından hazırlanan dergi ilk olarak Rektör Prof. Dr. Muhammet Güven'e takdim edildi.

Veteriner Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Abdullah İnci'nin sahipliğini üstlendiği derginin danışmanlığını Dr. Öğr. Üyesi Çağrı Çağlar Sinmez, Yazı İşleri Müdürlüğünü Araş. Gör. Emre Tüfekçi, Genel Yayın Müdürlüğünü Araş. Gör. Hacı Keleş yürütüyor. 12 sayfalık derginin ilk sayısında Veteriner Fakültesinde gerçekleştirilen etkinlikler, röportajlar ve haberler yer alıyor.

Erciyes Eğitim Dergisi'nin 3. Sayısı Yayınlandı

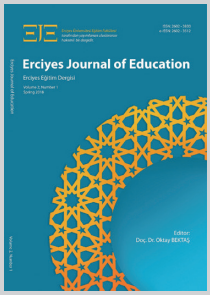

Erciyes Üniversitesi Eğitim Fakültesi tarafından yılda iki defa yayınlanan Erciyes Journal of Education (EJE) dergisinin 2018 İlkbahar sayısı yayınlandı.

Eğitim Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Ahmet Şahin'in sahibi olduğu derginin Baş Editörlüğünü Doç. Dr. Oktay Bektaş, Ortak Editörlüğünü Dr. Öğr. Üyesi Zeynep Ölçü Dinçer, Editör Yardımcılığını ise Arş. Gör. Galip Öner ve Arş. Gör. Dr. Gürkan Moralı yürütüyor.

İlk sayısı 2017 yılında yayınlanan dergi, 2018 itibariyle birçok uluslararası indeks tarafından da taranmaktadır. Erciyes Journal of Education'ın yeni sayısına dijital ortamda dergipark.gov.tr adresinden ulaşılabiliyor.